

**UNIUNEA EUROPEANA SI
REPUBLICA MOLDOVA**

**Implementarea Acordului de
Parteneriat si Cooperare**

Studiu Comparativ privind

STATISTICA

Partachi Ion

CHISINAU 2002

Copyright © 2002, TACIS

Editat in iunie 2002, Chisinau, Moldova
de proiectul Tacis
„Asistenta in implementarea Acordului de Parteneriat si Cooperare
intre Republica Moldova si Uniunea Europeana” nr. 00-0012.00,
implementat de compania GTZ (Germania)

Drepturile de autor apartin serviciului TACIS DG 1A, Comisia Europeana
Rue de la Loi 200, B – 1049, Bruxelles

Prezenta editie este distribuita gratis si se adreseaza specialistilor si functionarilor publici din domeniu,
profesorilor, precum si tuturor persoanelor interesate

Pentru informatii aditionale Va invitam sa contactati echipa proiectului la adresa:
Piata Marii Adunari Nationale, 1, Casa Guvernului, bir. 217-219,
tel: 23 30 59; 23 73 11; 23 77 58; fax: 23 74 90
e-mail: pcatl@moldova.md, pcadeu@moldova.md

Dl Ion Partachi, conferentiar universitar, conducator de doctorat in domeniul statisticii, doctor in stiinte economice, sef catedra „Statistica si previziune economica” din cadrul Academiei de Studii Economice din Moldova.

Autorul are drept domenii prioritare de cercetare: statistica si econometria, conceptele si strategiile de dezvoltare, previziunea social-economica. Dl Partachi este autor a peste 80 de articole, cursuri si manuale universitare; a prezentat mai mult de 30 de referate, comunicari stiintifice la simpozioane nationale si internationale; este membru al Societatii Nationale de Statistica din Romania, al Consiliului Republican de Statistica etc.; este redactor-sef al revistei internationale „Drept, Economie si Informatica”.

Autorul aduce profunde multumiri expertilor proiectului Tacis „Asistenta pentru Implementarea Acordului de Parteneriat si Cooperare intre Uniunea Europeana si Republica Moldova”; colaboratorilor directiei principale Integrare Europeana a Ministerului Economiei; dlui Anatol Gudim, director al Centrului pentru Cercetari Strategice (CISR); colegelor de la Institutul National de Statistica din Romania - dnei Tatiana Barsanescu, director executiv al Directiei de cooperare internationala si integrare europeana si dnei Daniela Stefanescu, vicepresedinte al Institutului National de Statistica, pentru asistenta in elaborarea prezentei lucrari. De asemenea, autorul este recunoscator trei Elena Dascalciuc pentru redactarea si formatarea monografiei.

Desi autorul a depus efort maxim pentru a aborda corect si obiectiv legislatia si politicile Uniunii Europene si Republicii

PREFATA

Moldova, stat decis sa-si consolideze locul printre natiunile democratice ale lumii, tinde spre o economie de piata moderna si eficienta, imperativele fiind dezvoltarea comertului si atragerea investitiilor. Din teoria si experienta internationala se cunoaste ca functionarea normala a economiei de piata este conditionata de promovarea unor politici economice eficiente si aplicarea legislatiei adecvate. Practic, toate statele CSI, inclusiv Moldova, au optat pentru racordarea continua a politicilor si legislatiilor nationale cu „modelul european”.

In acest context, Moldova, fiind o tara mica, cu economia deschisa, promovarea dialogului cu toti partenerii din Vest si Est este pentru noi nu numai o prioritate, ci si o necesitate. Una din axele principale ale dezvoltarii noastre este promovarea relatiilor politice, economice si culturale cu Uniunea Europeana, obiectiv major, ce ramane a fi pe agenda strategica a Moldovei.

Exista si baza juridica adecvata – Acordul de Parteneriat si Cooperare intre Moldova si Uniunea Europeana, semnat in 1994 si pus in aplicare la 1 iulie 1998 dupa o indelungata procedura de ratificare.

Relatiile politice sunt dezvoltate prin dialogul respectiv, sustinut prin reuniunile bilaterale ale Comitetului Parlamentar de Cooperare si Consiliului de Cooperare. Relatiile economice sunt consolidate, in special, prin promovarea reciproca a comertului si investitiilor, subiecte ce fac parte din agenda de lucru a Comitetului de Cooperare, precum si ale celor patru subcomitete.

Procesele multidimensionale de armonizare economica si legislativa solicita eforturi complexe, sustinute de analiza teoretica si actiuni practice. Evident, cea mai mare parte a acestor eforturi revine partii moldovenesti, care urmeaza sa-si concentreze capacitatile, pentru a identifica modalitatile apropiate.

La randul sau, Comisia Europeana, prin intermediul proiectului Tacis „Asistenta pentru implementarea Acordului de Parteneriat si Cooperare intre Republica Moldova si Uniunea Europeana”, acorda suport prin recomandarea celor mai bune practici si metode de armonizare a politicilor si legislatiei nationale cu cea europeana. Unul dintre rezultatele activitatii date este publicarea acestei serii de monografii, pe care am placerea sa o prezint.

Sper ca actuala editie va contribui la o cunoastere mai profunda a economiei si legislatiei Uniunii Europene, iar analiza comparativa cu realitatile din Moldova va familiariza cititorii cu rezultatele deja obtinute pe parcursul procesului indelungat si anevoios de armonizare, oferind si anumite viziuni, modele, sugestii privind urmatorii pasi ce urmeaza a fi intreprinsi de Moldova.

As dori sa aduc profunde multumiri autorilor, domnului Anatol Gudim – consultant stiintific, echipei proiectului si colaboratorilor directiei principale Integrare Europeana pentru suport in elaborarea acestor studii.

Marian LUPU,
viceministru al economiei

NOTA INFORMATIVA

Proiectul TACIS „Asistența pentru Implementarea Acordului de Parteneriat și Cooperare UE-RM”, (nr. 00-0012.00) executat de GTZ (Germania), a demarat în Moldova în martie 2000, fiind cel de al treilea proiect TACIS din această serie.

Primul proiect (EES MO04) a elaborat, în 1998, „Ghidul pentru implementarea APC” și a lansat procesul de armonizare legislativă. Al doilea proiect (Takis EES MO20) s-a desfășurat în 1999, concentrându-se asupra consolidării capacităților instituționale și diseminării informației. Printre cele produse de proiect, am putea menționa: crearea Centrului European de Documentare (CED), publicarea a șase „Studii Comparative”, opt „Rapoarte comparative” și o „Analiză comparativă a legislației în domeniul antreprenoriatului”.

Actualul proiect TACIS (al treilea) și-a propus următoarele obiective:

- (i) continuarea consolidării capacităților instituționale;
- (ii) identificarea mecanismului și promovarea procesului de armonizare a legislației;
- (iii) extinderea și completarea fondului Centrului European de Documentare;
- (iv) instruirea experților din Moldova;
- (v) dezvoltarea sistemului de informare privind APC-ul și politicile Uniunii Europene.

În scopul realizării celui de al patrulea obiectiv, au fost organizate seminare, mese rotunde, conferințe, vizite de instruire. Deosebit de importantă este elaborarea a 19 cursuri universitare, cu participarea profesorilor universitari specializați în materii comunitare. Din octombrie 2001 aceste cursuri au fost puse la dispoziția instituțiilor de învățământ superior din Moldova.

De această dată avem deosebită plăcere de a vă prezenta 21 de monografii, care tratează 21 de sectoare-cheie ale APC, prin compararea cadrului legislativ și a politicilor în Republica Moldova și Uniunea Europeană. Mai mult decât atât, aceste monografii conțin concluzii și sugestii ale experților independenți privind acțiuni apropiate de termen scurt și lung.

În continuare veți găsi lista monografiilor, cu indicarea autorilor, experților proiectului și a colaboratorilor direcției principale Integrare Europeană, care au asistat autorii în procesul de elaborare a lucrărilor:

- Codul Civil (Baies Sergiu / Serbenco Eduard, Lipton John)
- Dreptul antreprenorial (Muntean Iurie, Carcevschi-Muntean Elena / Ciobu Stela)
- Politica industrială (Burunsus Victor / Ciobu Stela)
- Serviciile bancare (Molosag Marin / Selari Galina, Gutu Roman)
- Contabilitatea și auditul (Brinister Alexandru / Selari Galina)
- Piața energiei electrice și a gazelor (Arion Valentin / Diomin Svetlana, Serbenco Eduard)
- Serviciile de telecomunicații (Arvinte Vitalie / Diomin Svetlana)
- Transportul feroviar (Filip Igor / Diomin Svetlana)
- Proprietatea intelectuală (Cernobrovciuc Maria / Diomin Svetlana, Lipton John, Gutu Oxana)
- Standardizarea (Luscalova Nonna / Selari Galina)
- Statistica (Partachi Ion / Selari Galina, Serbenco Eduard)
- Achizițiile publice (Cernei Dumitru / Puntea Mariana, Serbenco Eduard)
- Regulile de origine (Radu Ghenadie / Puntea Mariana, Caleinic Natalia)
- Cooperarea vamală și transfrontalieră (Ceciui Stanislav / Puntea Mariana)

- Comertul international (Munteanu Lilia / Ciobu Stela)
- Organizarea pietelor agricole (Certan Simion / Ciobu Stela, Gutu Roman)
- Subsiidiile si impozitele in agricultura (Moroz Victor, Petrov Viorica / Ciobu Stela, Gutu Roman)
- Protectia plantelor (Bajura Tudor / Ciobu Stela, Gutu Roman)
- Serviciile veterinare si protectia consumatorului (Leasenco Galina / Ciobu Stela)
- Protectia mediului (Magdal Sergiu, Teleuta Alexandru / Puntea Mariana)
- Republica Moldova si Uniunea Europeana ca Parteneri (Gudim Anatol, Declercq Jo)

Toate aceste documente pot fi gasite si consultate la Centrul European de Documentare, cu sediul in cadrul Ministerului Economiei (Casa Guvernului, Piata Marii Adunari Nationale, biroul 234, tel. 23-77-04). De asemenea, CED acorda servicii Internet si de documentare, dispunand de circa 2000 de titluri. Mai mult ca atat, CED pune la dispozitia utilizatorilor baza de date legislativa a Republicii Moldova si a Uniunii Europene (Juristul si Eurolex), precum si unele traduceri din legislatia Uniunii Europene si din legislatia Republicii Moldova (in engleza).

Jo Declercq
managerul proiectului

Mariana Zolotco
seful directiei principale
Integrare Europeana,
Ministerul Economiei

CUPRINS

ABREVIERI.....	ix
INTRODUCERE	1
CAPITOLUL I. POLITICA SI LEGISLATIA UNIUNII EUROPENE IN DOMENIUL STATISTICII.....	3
1. Principalele conceptii si componente strategice de dezvoltare a statisticii Uniunii Europene.....	3
2. Legislatia Uniunii Europene in domeniul statisticii	7
2.1. Tratatul de la Amsterdam.....	7
2.2. Regulamentul (CE) Consiliului nr. 322/97 din 17 februarie 1997 privind statistica comunitara	8
2.3. Regulamentul Consiliului (EURATOM, CEE) nr. 1588/90 din 11 iunie 1990 privind transmiterea de date statistice confidentiale Biroului Statistic al Comunitatilor Europene.....	8
2.4. Directiva Parlamentului European si a Consiliului European nr. 95/46/EC din 24 octombrie 1995 privind protectia persoanelor fizice si a liberei circulatii a datelor (OJ nr. L281/31 din 23.11.1995)	9
3. Organul oficial de statistica al Uniunii Europene – EUROSTAT.....	10
3.1. Structura organizatorica a Uniunii Europene in materie de statistica.....	10
3.2. Infiintarea EUROSTAT.....	10
3.3. Sarcinile EUROSTAT.....	11
3.4. Functiile EUROSTAT.....	12
3.5. Activitatea EUROSTAT.....	12
3.6. Comitetul Programului Statistic al Comunitatilor Europene	13
3.7. Comitetul Statisticilor Monetare, Financiare si ale Balantei de Plati.....	14
3.8. Comitetul Consultativ European privind Informatiile Statistice in domeniul Economic si Social.....	14
3.9. Cooperarea cu alte tari si organisme internationale.....	16
4. Clasificari, nomenclatoare si reglementari aplicate in statistica comunitara	17
4.1. Regulamentul (CEE) nr. 3037/90 al Consiliului din 9 octombrie 1990, referitor la clasificarea statistica a activitatilor economice in Comunitatea Europeana (OJ nr. L293 din 24.10.1990)	19
4.2. Regulamentul Consiliului (CE) nr. 2223/96, din 25 iunie 1996, referitor la sistemul european de conturi nationale si regionale in Comunitate (OJ nr. L310 din 30.11.1996)....	20
4.3. Regulamentul Consiliului nr. 2658/87 din 23 iulie 1987 privind nomenclatorul tarifar si statistic si tariful vamal comun. (OJ nr. 256 din 7.09.1987).....	20
4.4. Regulamentul Consiliului din 9 octombrie 1990 cu privire la nomenclatorul statistic al activitatilor economice in Comunitatea Europeana (OJ nr. L293 din 24.10.1990)	21
4.5. Regulamentul Consiliului din 22 iulie 1993 referitor la coordonarea comunitara cu privire la intocmirea registrelor de afaceri in scopuri statistice (OJ nr. L196 din 05.08.1993)	21
5. Programul Uniunii Europene de sustinere a tarilor membre ale CSI in realizarea trecerii la statistica comunitara	23
CAPITOLUL II. POLITICA SI LEGISLATIA REPUBLICII MOLDOVA IN DOMENIUL STATISTICII	25
1. Cadrul legal al statisticii Republicii Moldova	25
2. Departamentul Statistica si Sociologie – organul national de statistica	26
3. Clasificarile de baza utilizate in statistica Republicii Moldova	28

4. Cooperarea internationala a Republicii Moldova in domeniul statisticii.....	32
CAPITOLUL III. ANALIZA COMPARATIVA.....	34
1. Infrastructura statistica	34
2. Statistici aplicate	35
2.1. Statistica demografica	36
2.2. Statistica bugetelor gospodariilor	36
2.3. Statistica pietei de munca.....	36
2.4. Statistica salarizarii	37
2.5. Statistica asistentei sociale	37
2.6. Statistica regionala.....	37
2.7. Statistica industriei.....	38
2.8. Statistica intreprinderilor mici si mijlocii	38
2.9. Statistica investitiilor in capital fix si in constructii	39
2.10. Statistica transporturilor si comunicatiilor.....	41
2.11. Statistica turismului.....	41
2.12. Statistica in agricultura, silvicultura, pescuit si mediul ambiant	42
2.13. Statistica pescuitului.....	42
2.14. Statistica silviculturii	42
2.15. Statistica mediului	43
2.16. Statistica stiintei.....	43
2.17. Statistica stiintei.....	44
2.18. Statistica in informatica	44
2.19. Statistica invatamantului	44
CONCLUZII	45
BIBLIOGRAFIE.....	49

ABREVIERI

FP5	Cinquieme programme cadre de la Communaute Europeenne pour des actions communautaires de recherche, de developpement technologique et de demonstration (1998 - 2002). <i>Al cincilea program-cadru al Comunitatii Europene pentru actiunile comunitare de cercetare, dezvoltare tehnologica si demonstrare. (1998-2002).</i>
GEONOM	Nomenclature des pays pour les statistiques du commerce exterieur de la Communaute et du commerce entre ses États membres. <i>Nomenclatorul tarilor pentru statistica comertului exterior al Comunitatii si al comertului intre statele membre.</i>
GESMES	Message EDI (message statistique generique) pour l'echange de donnees multidimensionnelles ou de series chronologiques de toute nature. <i>Mesaj EDI (mesaj statistic generic) pentru schimbul de date multidimensionale sau serii cronologice de orice tip.</i>
GET	Groupe d'entreprises transnational. <i>Grup de intreprinderi transnationale.</i>
IAOS	Association internationale pour les statistiques officielles (International Association for Official Statistics). <i>Asociatia internationala pentru statistica oficiala.</i>
ICGS	Classification internationale type de tous les biens et services (International standard Classification of all Goods and Services). <i>Clasificarea internationala tip a tuturor bunurilor si serviciilor.</i>
ICSE	Classification internationale d'apres la situation dans la profession (International standard Classification of Status in Employment). <i>Clasificarea internationala conform situatiei in profesie.</i>
ICST (94)	Classification internationale des navires par type, 1994 (International Classification of Ships by Type). <i>Clasificarea internationala a navelor conform tipului, 1994.</i>
IPC	Classification internationale des brevets (International Patent Classification). <i>Clasificatorul international al brevetelor.</i>
IPCE	Indice des prix a la consommation europeen. <i>Indicele european al pretului de consum.</i>
IPCH	Indice des prix a la consommation harmonise. <i>Indicele armonizat pretului de consum.</i>
ISCO-88	Classification internationale type des professions (International Standard Classification of Occupations). <i>Clasificatorul international tip al profesiilor.</i>
ISCO-88(COM)	Classification internationale type des professions (International Standard Classification of Occupations) – variante europeenne. <i>Clasificatorul international tip al profesiilor – varianta europeana.</i>
JO	Journal Officiel des Communautés europeennes. <i>Ziarul Oficial al Comunitatilor europene.</i>
MEDSTAT	Programme euro-mediterraneen de cooperation statistique. <i>Program euro-mediteranean de cooperare statistica</i>
MIG (RGB)	Regroupement par grandes branches (Main Industrial Groupings). <i>Regruparea in ramuri de baza.</i>
NABS	Nomenclature pour l'Analyse et la comparaison des Budgets et programmes Scientifiques. <i>Nomenclatorul pentru Analiza si Compararea Bugetelor si programelor Stiintifice.</i>
NACE /	Nomenclature generale des Activites economiques dans les Communautés Europeennes,

CLIO	ramification pour l'établissement des tableaux entrees-sorties (Systeme europeen des comptes 1979). <i>Nomenclatorul general al Activitatilor economice in Comunitatile Europene, ramificare pentru elaborarea tabelelor intrari-iesiri (Sistemul european de conturi 1979).</i>
NACE Rev. 1	Nomenclature statistique des Activites economiques dans la Communaute Europeenne. <i>Nomenclatorul statistic al Activitatilor economice in Comunitatile Europene.</i>
NIMEXE	Nomenclature des marchandises pour les statistiques du commerce exterieur de la Communaute et du commerce exterieur entre les Etats membres. <i>Nomenclatorul marfurilor pentru statistica comertului exterior al Comunitatii si comertul exterior intre statele membre.</i>
NST/R	Nomenclature uniforme des marchandises pour les Statistiques de Transport, revisee. <i>Nomenclatorul uniform al marfurilor pentru Statistica Transportului, reviziuta.</i>
NTTS	Techniques et technologies nouvelles pour la statistique (New Techniques and Technologies for Statistics). <i>Tehnici si tehnologii noi pentru statistica.</i>
OCDE	Organisation de cooperation et de developpement economiques. <i>Organizatia pentru cooperare si dezvoltare economica.</i>
OIT	Organisation internationale du travail. <i>Organizatia internationala a muncii.</i>
OMD	Organisation mondiale des douanes (anciennement CCD). <i>Organizatia mondiala a vamelor (fost CCD).</i>
PHARE	Assistance a la restructuration economique en Pologne et Hongrie (etendue ensuite aux autres pays de l'Europe centrale et orientale), programmes finances par l'union europeenne depuis 1990 pour l'assistance a la restructuration economique des pays de l'Europe centrale et orientale. <i>Asistenta in restructurarea economica a Poloniei si Ungariei (extinsa mai apoi asupra tarilor din Europa Centrala si Orientală), programe finantate de catre Uniunea Europeana din 1990 pentru asistenta in restructurarea economica a tarilor din Europa Centrala si Orientală.</i>
PIB	Produit Interieur Brut. <i>Proodus Intern Brut.</i>
PME	Petites et Moyennes Entreprises. <i>Intreprinderi mici si mijlocii.</i>
PROCOME	Nomenclature de produits pour la consommation des menages. <i>Nomenclatorul produselor pentru consumul menajelor.</i>
PRODCOM	Produits de la Communaute europeenne. <i>Produsele Comunitatii Europene.</i>
PSS	Programme d'action communautaire en matiere de surveillance de la sante. <i>Programul de actiune comunitara in domeniul supravegherii sanatatii.</i>
PVSS	Protection contre la violation du secret statistique. <i>Protejarea contra violarii secretului statistic.</i>
Qualistat	Qualite a Eurostat – phase d'implementation du Plan d'Entreprise. <i>Calitate la Eurostat – etapa implementarii Planului Intreprinderii.</i>
R-RSE	Reglement du conseil sur les repertoires statistiques d'entreprises. <i>Regulamentul Consiliului cu privire la repertoriile statistice ale intreprinderilor.</i>
R-SSE	Reglement de conseil concernant les statistiques structurelles sur les entreprises. <i>Regulamentul Consiliului cu privire la statistica structurala a intreprinderilor.</i>
RAMON	Serveur de classifications d'Eurostat. <i>Serverul clasificatoarelor eurostat.</i>

REGIO	DG Politique regionale (Commission europeenne). <i>DG Politica regionala (Comisia Europeana).</i>
SBR	Repertoire statistique des entreprises (Statistical Business Register). <i>Repertoriul statistic al intreprinderilor.</i>
SBS	Statistiques structurelles sur les entreprises (Structural Business Statistics). <i>Statistica structurala a intreprinderilor.</i>
SCN	Systeme de comptabilite nationale. <i>Sistemul Contabilitatii Nationale.</i>
SEC	Systeme europeen des comptes. <i>Sistemul European de Conturi.</i>
SESPROS	Systeme europeen de statistiques integrees de la protection sociale. <i>Sistem european de statistici integrate a protectiei sociale.</i>
SFTC	Classification type du commerce exterieur - du Conseil d'aide economique mutuelle - COMECON (Standard Foreign Trade Classification). <i>Clasificarea-tip a comertului exterior – al Consiliului de ajutor economic mutual – COMECON.</i>
SICS	Statistical Indicators Common Sites - par exemple. Euro SICS. <i>Site-urile comune ai indicatorilor statistici.</i>
SSE	Systeme statistique europeen. <i>Sistemul statistic european.</i>
TACIS	Assistance technique a la Communaute d'Etats independants (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States). <i>Asistenta tehnica acordata Comunitatii Statelor Independente.</i>
TARIC	Tarif Integre des Communautés europeennes. <i>Tarif Integrat al Comunitatilor Europene.</i>
TES	Formation de statisticiens europeens (Training of European Statisticians). <i>Formarea statisticienilor europeni.</i>
UAE	Unite d'activite economique. <i>Unitatea de activitate economica.</i>
UEM	Union economique et monetaire. <i>Uniunea economica si monetara.</i>
UN/SPSC	Classifications types de produits et services des Nations Unies (United Nations Standard Product and Service Classifications). <i>Clasificari-tip ale produselor si serviciilor Natiunilor Unite.</i>
UNCCS	Systeme commun de codification des Nations Unies – (United Nations Common Coding System). <i>Sistem comun de codificare a Natiunilor Unite.</i>
VIROS	Institut virtuel de recherche en statistiques officielles. Il s'agit d'une initiative d'Eurostat (Virtual Institute for Research in Official Statistics). <i>Institutul virtual de cercetare in statistica oficiala. Este vorba despre o initiativa a Eurostatului.</i>

INTRODUCERE

„Statistica oficiala constituie un element indispensabil al sistemului informational al unei societati democratice, prestand administratiei publice, sectorului economic si populatiei date cu privire la situatia economica, demografica si sociala, precum si situatia mediului inconjurator. In acest scop, organismele responsabile de statistica oficiala trebuie sa asigure disponibilitatea informatiei tuturor cetatenilor, in scopul satisfacerii efective a dreptului acestora la informarea publica.”

*(Commission economique pour l'Europe, Rapport annuel,
18 avril 1991 – 15 avril 1992, E/ECE/1266)*

Sistemul statisticii Republicii Moldova s-a format in conditiile dirijarii economiei prin metode administrative si de comanda. Acest sistem se baza, de regula, pe observari statistice exhaustive, iar sistemul de indicatori constituia din necesitatea de a asigura functiile conducatoare ale ministerelor si subdiviziunilor respective. In consecinta, acest sistem nu dispunea de indicatori, ce ar caracteriza situatia financiara a statului, functionarea noilor structuri de antreprenoriat, reducand considerabil valoarea analizei schimbarilor economice, creand anumite dificultati in reglementarea efectiva a proceselor economice si in promovarea politicii preconizate de asistenta sociala. Odata cu dobandirea independentei Republicii Moldova, el mai face fata conditiilor noi create si transformarilor produse. Departamentul Statistica si Sociologie al Republicii Moldova, la fel ca si celelalte organe centrale de statistica din CSI, s-a ciocnit de tranzitia de la rolul de simplu colector si prelucrador al datelor, conform metodologiei Comitetului Statistic al Uniunii Sovietice, la rolul de serviciu national de statistica, capabil sa furnizeze informatia privitor la solutionarea problemelor de ordin social si economic pe plan intern si pentru organizatiile internationale in cadrul conditiilor de tranzitie la economia de piata.

Actualmente Republica Moldova, la fel ca si alte state ale CSI, are un Serviciu Statistic de Stat – Departamentul de Statistica si Sociologie, capabil sa furnizeze date de baza mai mult sau mai putin comparabile.

Astazi in fata statisticii oficiale sta o problema principial noua – reformarea metodologiei de baza si a celei organizationale, aducerea ei in corespundere cu cerintele si regulile internationale. Primul document important aparut a fost *Legea Republicii Moldova Cu privire la statistica*. Specialistii Departamentului Statisticii si Sociologiei s-au inclus activ in procesul de reformare a statisticii moldovenesti, asigurand premisele implementarii sistemului de conturi nationale deja in anul 1994. In scopul integrarii Republicii Moldova in comunitatea mondiala si crearii unei baze informationale eficiente de analiza profunda si exhaustiva si de pronosticare a proceselor economice in conditiile relatiilor de piata, a fost elaborat *Programul de Stat de trecere a Republicii Moldova la sistemul mondial de contabilitate si statistica pentru anii 1994-1995*, iar in anul 1999 a fost aprobata *Conceptia de reformare a sistemului statistic pentru anii 1999-2002*.

Sistemul statistic al Republicii Moldova trebuie sa tina pasul cu transformarile economiei mondiale si sa participe efectiv in spatiul european si mondial, adaptandu-si conceptele si standardele. In conditiile nou-create, in special, de integrare in Europa si de extindere a colaborarii internationale, rolul statisticii ca producator de baza al informatiei devine tot mai important.

In primul capitol este descrisa politica si legislatia Uniunii Europene in domeniul statisticii, fiind mentionate principalele conceptii si componentele strategice de dezvoltare a statisticii comunitare. Legislatia europeana este analizata in baza Legii statisticii comunitare, Regulamentului Consiliului privind statistica comunitara si transmiterea datelor statistice s.a.

EUROSTAT a gandit chiar o “politica” a armonizarii, un model logic al integrarii statisticilor nationale in sistemul statistic al Uniunii Europene, model ale carui etape identificate sunt urmatoarele:

- analiza necesitatilor de informatie statistica ale utilizatorilor;
- culegerea datelor disponibile la nivel national;
- realizarea de proiecte-pilot pentru testarea metodologiilor la nivel national;
- construirea infrastructurii legislative pentru reglementarea activitatilor;

- implementarea proiectelor;
- acordarea asistentei pentru imbunatatirea sistemelor nationale;
- evaluarea periodica si intocmirea de rapoarte de studiu;
- revizuirea sistemului – daca aceasta se considera drept o necesitate.

Pe fondul respectarii principiilor de baza si a metodologiilor convenite, exista un anumit grad de flexibilitate, care ofera o sansa in plus Oficiilor Nationale de Statistica din tarile Europei Centrale si de Est de a realiza un sistem statistic national performant. Sansa aceasta deriva din situatia de fapt, potrivit careia sistemul lor statistic nu presupune ajustari, ci construirea lui din temelii, situatie in care intreaga infrastructura, tehnicile si metodele adoptate de culegere, prelucrare, analiza si diseminare a datelor se circumscriu in normele internationale performante si actuale.

In virtutea faptului ca Republica Moldova este membru al ONU, al Bancii Mondiale, FMI, etc., Departamentul Statistica si Sociologie participa la lucrarile sesiunilor, conferintelor de rand, la intrunirile multilaterale ale organelor statistice din sistemul ONU si EUROSTAT in cadrul proiectelor realizate de aceste organe, furnizeaza date statistice solicitate de ONU si alte organizatii internationale (Eurostat, BIM, FAO, Asociatia Internationala de Transport s.a.), asigura schimbul reciproc de informatii statistice, publicatii, materiale documentare si metodologice cu organele statistice ale tarilor cu care au fost incheiate acorduri de colaborare in domeniul statisticii, ceea ce inca o data necesita un sistem statistic national acordat la statisticile mondiale. Totusi, lucrul asupra reformei sistemului statistic inca nu a luat sfarsit, avand ca obiect construirea unei infrastructuri capabile sa furnizeze date regulat si comparabile cu standardele internationale. Investitiile sunt necesare pentru implementarea unui program de lunga durata. Rezultatul va fi colectarea datelor statistice care vor ajuta guvernul sa ia decizii corecte, intreprinzatorii sa elaboreze strategii investitionale si de marketing, iar cetatenii vor avea un rol activ in dezvoltarea democratica a tarii.

Pentru atingerea acestor obiective oficiul de statistica are nevoie de:

- Ameliorarea cadrului legal si administrativ;
- Atingerea legitimitatii si credibilitatii;
- Imbunatatirea cooperarii si coordonarii intre persoanele administratiei publice;
- Obtinerea resurselor adecvate, in special in privinta fortei de munca, a managementului si a utilajului;

Adoptarea unei noi abordari profesionale, bazata pe principiile de management are nevoie de cunoasterea regulilor economiei de piata si a nevoilor de informatie intr-o societate democratica.

Obiectivul principal al lucrarii consta in a contura prioritatile pe termen scurt si mediu a armonizarii statisticii Republicii Moldova la standardele europene ale spectrului sectoarelor statistice. In acest scop se face o analiza comparativa a politicii si legislatiei statistice a Republicii Moldova cu cea comunitara, mentionandu-se ca procesul de introducere a metodologiilor si clasificarilor statistice aplicate in Uniunea Europeana in practica statisticii Republicii Moldova va contribui la coerenta si eficienta sistemului statistic la toate nivelurile oficiale, permitand a raspunde necesitatilor de informatii statistice atat la nivel national, cat si international in conditii de transparenta si impartialitate, oferind posibilitate de reflectare a transformarilor de ordin politic, economico-social si cultural si dezvoltarea unei infrastructuri moderne de prelucrare a datelor, precum si un sistem flexibil de diseminare a datelor.

Mulumim celor care, prin sugestii si sprijinul lor generos, au contribuit la aparitia lucrarii. De asemenea, multumiri fie aduse celor care vor binevoi a face observatii, sugestii si propuneri atat de necesare imbunatatirii oricarui lucru supus perfectarii.

CAPITOLUL I

POLITICA SI LEGISLATIA UNIUNII EUROPENE IN DOMENIUL STATISTICII

1. PRINCIPALELE CONCEPTII SI COMPONENTE STRATEGICE DE DEZVOLTARE A STATISTICII UNIUNII EUROPENE

Statistica exercita un impact extraordinar asupra intregii vieti economice si sociale prin demersuri si evaluari cuantificabile, prin tendinte generale ale dezvoltarii umane. Statistica este, de asemenea, plasata in randul prioritatilor majore ale Uniunii Europene. Uniunea Europeana, prin organul de statistica al Comunitatilor Europene – EUROSTAT, s-a angajat intr-un amplu si complex proces de armonizare a tuturor instrumentelor statistice, incat acestea sa devina elemente de baza ale fundamentarii politicilor comune europene.

Armonizarea statisticii este, asadar, o conditie indispensabila, potrivit careia sistemele de indicatori, metodologiile si tehnicile aplicate pe plan national sunt convertite si adaptate la normele si standardele internationale. Aceasta vizeaza crearea cadrului logistic pe o baza unitara si coerenta a strategiilor, programelor, planurilor si proiectelor de dezvoltare.

In Cartea Alba asupra Pietei Unice din anul 1995 s-au stabilit elementele-cheie ale asa-zisului „Acquis Communautaire”, care reprezinta un ansamblu de legi, norme si politici ale Uniunii Europene si adoptarea lor in fiecare domeniu, deci era firesc ca statistica sa se constituie parte integranta a acestuia, atribuindu-si termenul de “Acquis statistique” derivat din cel generic. „Acquis statistiques” reprezenta un ghid sigur spre realizarea coerentei si calitatii de ansamblu a sistemului statistic national. Acest set de legi, reglementari si practici conferea sistemului statistic capacitatea de satisfacere a unui sistem diversificat de cerinte ale diferitelor categorii de utilizatori de date statistice si, in acelasi timp, de a fi circumscris structural in contextul Uniunii Europene. Daca cineva si-a imaginat aceasta armonizare a statisticilor nationale cu sistemul european ca un proces simplu, poate chiar simplist de prelucrare prin acceptare, traducere si implementare a documentelor legislative si a metodologiilor, a facut, fara indoiala, o mare eroare, fiind contrazis de demersul real implicat. Se poate, aforistic, accepta ca exista o “arta” a armonizarii in statistica. O comparatie ne-ar permite asimilarea sistemului statistic european cu o partitura unica, in care arta armonizarii ii confera atributele simfoniei, reusite cu diferiti muzicieni si cu instrumente diverse.

Abordarea comparabilitatii internationale a statisticilor nationale:

- post-armonizarea – datele nationale disponibile sunt transmise organizatiilor internationale, dupa ce, pe baza unor tabele de conversie, au devenit compatibile pe plan international;
- pre-armonizarea – situatie in care mai multe tari produc statistici, folosind aceleasi reguli conceptuale si metode comune, de parca ar fi vorba de statisticile regionale ale unei tari.

Exista un model european al armonizarii statisticii, indelung experimentat, incepand chiar cu testarea demersurilor initiale in conditiile in care omogenitatea statelor membre facilita functionarea unui sistem armonizat. Dupa care au urmat extinderi succesive ale Uniunii Europene, drept urmare fiind reducerea primatului criteriului omogenitatii si, o data cu aceasta, a comparabilitatii statisticilor nationale. Aceasta realitate atrage limitari in procesul armonizarii, inclusiv suportarea rigorilor unor compromisuri si, prin urmare, trebuie admis ca un progres, relativ mic in statistica, se va realiza totdeauna cu eforturi insemnate. Cu toate acestea, obiectivul major ramane constant – de a realiza un sistem statistic international bazat pe criteriile comparabilitatii.

Organizarea si functionarea statisticii oficiale se intemeiaza pe urmatoarele principii: autonomie, confidentialitate, transparenta, relevanta, proportionalitate, deontologie statistica si principiul raportului

cost/eficienta.

- *Principiului autonomiei.* Organul de statistica oficial este autorizat sa stabileasca, in mod impartial si independent, fara ingerinte de pe pozitii de interes sistemele de indicatori, nomenclatoarele, clasificarile, metodologiile, tehnicile de inregistrare si prelucrare, sa publice si sa difuzeze datele si informatiile statistice.
- *Principiului confidentialitatii.* Serviciile de statistica oficiala si personalul statistic au obligatia sa adopte si sa asigure pe parcursul intregii perioade a cercetarii statistice – de la inregistrare pana la publicare – masuri de protectie a datelor care se refera la subiecti statistici individuali (persoane fizice sau juridice), date obtinute direct prin cercetari statistice sau indirect din surse administrative sau alte surse.
- *Principiul transparentei.* Serviciile de statistica oficiala sunt obligate sa respecte si sa asigure dreptul furnizorilor de date statistice, utilizatorilor si altor categorii de persoane fizice sau juridice, de a avea acces la temeiul legal si scopul organizarii cercetarilor statistice, la metodologiile, tehnicile si metodele folosite la elaborarea informatiilor statistice, la masurile adoptate de protectie a datelor si la modul si termenul de difuzare a datelor si informatiilor statistice.
- *Principiul relevantei.* Serviciile de statistica oficiala sunt obligate sa asigure producerea de date si informatii statistice conform domeniilor, termenelor si gradului de detaliere a datelor statistice stabilite in functie de evolutia continua a fenomenelor demografice, economice, sociale si de mediu.
- *Principiul proportionalitatii.* Serviciile de statistica oficiala au obligatia sa asigure corelarea intre cantitatea de informatii individuale ce se solicita si cantitatea de informatii prelucrate ce se ofera utilizatorilor.
- *Principiul deontologiei statistice.* Serviciile de statistica oficiala sunt obligate sa instituie si sa aplice criterii stiintifice la selectarea surselor, metodelor si procedurilor pentru realizarea cercetarilor statistice si sa faca cunoscute, intr-o forma larg accesibila, sursele de date, sfera de cuprindere, metodologiile de calcul si gradul de exactitate al rezultatelor.
- *Principiul raportului cost/eficienta.* Serviciile de statistica oficiala sunt obligate sa limiteze volumul datelor statistice culese de la subiectii statistici, la nivelul care se justifica prin obiectivul cercetarilor statistice si in conditiile utilizarii optime a resurselor disponibile.

De asemenea, se au in vedere si recomandarile cuprinse in “Principiile Fundamentale ale Statisticii Oficiale”, adoptate la cea de-a 42-a Sesiune a ONU/CEE din 15 aprilie 1992. Comisia Economica a ONU pentru Europa, la aceasta sesiune a anuntat principiile fundamentale ale statisticilor pentru succesul procesului de tranzitie spre o economie de piata.

Statistica oficiala constituie un element indispensabil al sistemului informational al unei societati democratice, prestand administratiei publice, sectorului economic si populatiei date cu privire la situatia economica, demografica si sociala, precum si situatia mediului inconjurator.

In acest scop, organismele responsabile de statistica oficiala trebuie sa asigure disponibilitatea informatiei tuturor cetatenilor, in scopul asigurarii efective a dreptului acestora la informarea publica.

Pentru a mentine spiritul de incredere in statistica oficiala, organismele responsabile de statistica, in corespundere cu principiile stiintifice si etica profesionala, trebuie sa ia decizii cu privire la metodele de colectare, prelucrare, pastrare si prezentare a datelor statistice.

O statistica utila este credibila

Opinia publica va avea exact atata incredere in statistica oficiala, cat au statisticienii in exactitatea propriilor date, drept pentru care nu este deloc gresita identificarea unei legaturi directe intre increderea in statistica si promovarea unor actiuni, in sensul orientarii productiei statistice catre necesitatile utilizatorilor. Acestea presupun o temeinica studiere a cerintelor de date statistice, organizarea corespunzatoare a culegerii si prelucrarii datelor, ca si orientarea spre marketing in comunicarea cu utilizatorul.

O statistica imparțială este credibilă

Cuvântul cheie *imparțialitate* înseamnă a nu ține seama de punctele de vedere partizane, de natură să favorizeze pe cineva sau ceva anume. Garanția imparțialității profesionale ajută să-i convingă pe utilizatori că informația statistică este demnă de crezare, se asigură de organul statistic public – în primul rând, prin asimilarea metodelor și standardelor recunoscute pe plan internațional.

Instituația națională de statistică face parte dintr-un sistem administrativ și bugetar – parte integrantă a sistemului guvernamental.

Legătura, deși nu directă, între încrederea în statistici și coordonarea internă și internațională, se stabilește totuși printr-o verigă intermediară, cooperarea punându-și amprenta asupra garantării calității și comparabilității statisticilor. Momentul diseminării (răspândirii) cifrelor statistice este, iarasi, o problemă foarte sensibilă. Cu ani în urmă, practica instituțiilor de statistică din țările Europei de Vest consta în a transmite la guvern comunicatele de presă, înainte oficializării datelor statistice, la conferințele de presă. Evident, glasul opoziției s-a făcut auzit și, pe bună dreptate, a insistat asupra respectării principiului accesului tuturor utilizatorilor exact în același moment la noile date statistice, îndeosebi la statisticile prețurilor de consum, monetare, comerțului exterior, somajului și producției etc. – date de mare importanță, cu efecte directe asupra comportamentului pieței și al agenților economici.

Statistica care respectă confidențialitatea datelor individuale este credibilă

Conceptul de “încredere” a utilizatorilor de date statistice se identifică cu însași plauzibilitatea demersului politic sau succesul în afaceri. Ceea ce presupune ca:

- Încrederea în statisticile oficiale este în relație directă cu autonomia profesională și politică a institutului național pentru statistică;
- Încrederea în statisticile oficiale se obține promovându-le, demonstrând că ea însași, instituția națională de statistică, are încredere în propriile cifre, informând utilizatorii în legătură cu măsurile de protecție a datelor, cu alegerea metodologiilor, conceptelor și clasificărilor, potrivit normelor și standardelor internaționale;
- Încrederea în statisticile oficiale se câștigă detasându-se de cerințele de informații formulate de autoritățile fiscale sau alte organe publice de control. Datele individuale vor fi folosite, fără excepție, în scopuri statistice, în care agregarea sau denominalizarea exclude identificarea subiectului individual.

Pentru asigurarea coerenței și eficienței în sistemul statistic, trebuie efectuată coordonarea activității statistice între țări. Cooperarea bilaterală și multilaterală în domeniul statisticii contribuie la ameliorarea sistemului statistic în toate țările.

Accelerarea integrării, cu ocazia creării Pieței Unice și a semnării Tratatului de la Maastricht, se traduce printr-o creștere exponențială a cererii de statistici din partea serviciilor Comisiei. Statisticile sunt din ce în ce mai mult utilizate de Comisia Europeană ca bază a hotărârilor juridice esențiale pentru funcționarea Uniunii Europene. Comisia Europeană dispune de importante fonduri structurale repartizate în cele mai defavorizate regiuni ale Uniunii Europene, în scopul ameliorării coeziunii economice și sociale.

Factorul politic sau factorul decizional, care face apel din ce în ce mai frecvent la statistică, în Uniunea Europeană, prezintă o caracteristică uniformă: acesta nu dorește să aștepte prea mult răspunsul. Ori, o statistică nouă necesită întotdeauna mult timp pentru a fi elaborată. Intensitatea sporită a activității statistice în cadrul Uniunii Europene a determinat EUROSTAT și statele membre să pună în aplicare un mod de cooperare foarte structurat, în spiritul unui parteneriat activ.

Această cooperare se sprijină pe programe statistice multianuale. Programul statistic comunitar pentru anii 1989-1992 a avut drept obiectiv crearea Pieței Unice, iar programul pentru anii 1993-1997 a constatat în aplicarea Tratatului de la Maastricht, respectând următoarele principii:

- prioritatea activităților strict legate de integrarea europeană;

- subsidiaritatea – ce presupune actiuni definite si executate la cel mai descentralizat nivel posibil;
- analiza aprofundata a cerintelor utilizatorilor;
- analiza cost-eficienta pentru solutiile propuse;
- limitarea obligatiei de a raspunde pentru cei anchetati;
- respectarea confidentialitatii datelor individuale.

Obiectivele Programului Statistic:

- *utilizatori: satisfacerea exigentelor politicilor comunitare si adaptarea informatiei statistice conform necesitatilor consumatorilor;*
- *prioritati: definirea clara a prioritatilor, pentru a indica care lucrari vor fi sau nu posibile, tinand cont de resursele care vor fi disponibile;*
- *planificarea lucrarilor: in cadrul prioritatilor fixate, organizarea, intr-un mod cat mai eficace, a activitatilor necesare pentru atingerea scopurilor productiei, proiectelor importante cu privire la infrastructura sau sectoare, va fi pusa la punct prin tehnicile de gestiune a proiectelor;*
- *coordonarea: asigurarea comunicarii regulate intre serviciile Comisiei, ca utilizatori politici al statisticilor comunitare, si furnizori in cadrul sistemului statistic comunitar, de care depinde punerea la dispozitie a datelor;*
- *calitate: cercetarea continua a mijloacelor de ameliorare a calitatii (in privinta actualizarii) statisticilor comunitare si uniformizarea normelor si a pertinentei;*
- *eficacitate: supravegherea corespunderii procesului de furnizare a datelor celui mai bun raport cost/eficacitate posibil;*
- *sarcina raspunsului: reducerea la maxim a sarcinii care apasa persoanele interogate;*
- *normele internationale: de a proceda astfel, incat statisticile comunitare sa fie comparabile cu cele din alte zone ale lumii, tinand cont de normele aprobate de organizatiile internationale competente.*

Programul statistic comunitar pentru anii 1998-2002 (Decizia Consiliului din 22 decembrie 1998) defineste orientarile, principalele domenii si obiectivele actiunilor din perioada data:

- *Uniunea economica si monetara: continuarea dezvoltarii si a productiei statistice;*
- *Concurenta, ocupatia si contractele pentru munca: elaborarea statisticilor asupra pietei muncii, industriei, serviciilor, retelelor trans-europene si conditiilor de viata;*
- *Extinderea Uniunii Europene, colectarea datelor armonizate in vederea negocierii cu tarile candidate la aderare, imbunatatirea sistemelor lor statistice in vederea conformarii la exigentele comunitare;*
- *Tinand cont de resursele disponibile ale autoritatilor nationale si ale Comisiei, programul acopera prioritatile principale ale politicilor comunitare in privinta: Uniunii economice si monetare; competitivitatii, cresterii si locurilor de munca; extinderii Uniunii Europene;*
- *Mentinerea sustinerii statisticii actuale la luarea deciziilor in cadrul politicilor existente, precum si satisfacerea exigentelor suplimentare ce decurg din noile initiative politice comunitare.*

Programul statistic se aplica conform dispozitiilor si principiilor statisticii comunitare. La sfarsitul perioadei, Comisia, dupa consultarea cu Comitetul Programului Statistic, va prezenta un raport de evaluare asupra aplicarii programului statistic, tinand cont de parerea expertilor independenti. Acest

raport trebuie finisat la sfarsitul anului 2003 si prezentat Parlamentului European si Consiliului European.

Aceste aspecte vor fi scopul unui control in decursul derularii programului, iar constatările vor fi incluse in evolutia programului.

Aplicarea initiativelor in domeniul politicilor comunitare va necesita stabilirea noilor statistici. Necesitățile care rezulta din politicile comunitare si necesitățile statistice conexe sunt următoarele:

- *Uniunea Economica si Monetara, faza a III-a*: exigentele statistice care decurg din pactul de stabilitate si de crestere, indicatorii de conjunctura ai cererii, ai productiei, ai activitatii pietei muncii si ai costurilor;
- *Competitivitate, crestere si locuri de munca si “pactul pentru angajare”*: structura costurilor si a productiei intreprinderilor comerciale, structurile pietei muncii;
- *Extinderea Uniunii Europene*: cereri importante de informatii statistice fiabile si comparabile ce tin de tarile candidate.

Pe fondul respectarii fara echivoc a principiilor de baza si a metodologiilor convenite, exista un anumit grad de flexibilitate, care ofera o sansa in plus Oficiilor Nationale de Statistica din tarile Europei Centrale si de Est: de a realiza un sistem statistic national performant. Aceasta sansa deriva din situatia de fapt, potrivit careia sistemul lor statistic nu presupune ajustari, ci construirea lui din temelii, situatie in care intreaga infrastructura, tehnicile si metodele adoptate de culegere, prelucrare, analiza si diseminare a datelor se circumscriu in normele internationale performante si actuale administrative, ele insasi urmand un proces similar corelat cu cerintele comunitare.

2. LEGISLATIA UNIUNII EUROPENE IN DOMENIUL STATISTICII

Legislatia europeana statistica este stipulata in foarte multe regulamente, directive, publicate permanent in Jurnalul Oficial al Biroului de Statistica al Comunitatilor Europene. La baza stau următoarele documente principale, pe care le vom analiza detaliat:

- Articolul 285 al Tratatului de la Amsterdam, intrat in vigoare la 1 mai 1999. *Legea statistica*
- *Regulamentul Consiliului nr. 322/1997* privind statistica comunitara (OJ nr. L52/1 din 22 februarie 1997),
- *Regulamentul Consiliului nr. 1588/1990* privind transmiterea de date, obiect al confidentialitatii statistice, catre Biroul de Statistica al Comunitatilor Europene –EUROSTAT (OJ nr. L151/1 din 15 iunie 1990),
- *Directiva Parlamentului European si a Consiliului Europei nr. 95/46/EC* din 24 octombrie 1995 privind protectia persoanelor fizice si a liberei circulatii a acestor date (OJ nr. L281/31 din 23 noiembrie 1995).

2.1. Tratatul de la Amsterdam

In iunie 1997 articolul 285 a fost introdus in Tratatul de la Amsterdam, acordand, pentru prima data, o baza constitutională statisticii comunitare.

- Consiliul fixeaza masuri pentru stabilirea statisticilor, atunci cand acestea sunt necesare pentru indeplinirea activitatilor Comunitatilor.
- Stabilirea statisticilor se face cu respectul imparțialitatii, fiabilitatii, obiectivitatii, independentei stiintifice, eficacitatii in privinta costului confidentialitatii informatiilor statistice; ele nu trebuie sa fie prea incarcate pentru operatorii economici.
- Articolul 285 a constituit o etapa capitala pentru statistica europeana. Deoarece date din ce in ce mai numeroase trebuie sa fie colectate pentru necesitățile comunitare in scopul evolutiei Uniunii

Europene. Nu mai era posibil de a garanta disponibilitatea statisticilor europene in baza acordurilor simple.

2.2. Regulamentul (CE) Consiliului nr. 322/97 din 17 februarie 1997 privind statistica comunitara

Consiliul Uniunii Europene a adoptat asa-zisa lege statistica in februarie 1997. Este vorba de un Regulament care defineste distribuirea responsabilitatilor intre autoritatile statistice nationale si comunitare. Legea fixeaza, de asemenea, conditiile fundamentale, procedurile si dispozitiile generale, determinand statisticile oficiale la nivelul Uniunii Europene.

Obiectivul prezentului Regulament, cunoscuta ca *Legea Statisticii Comunitare* este de a stabili un cadru normativ ce vizeaza organizarea productiei statistice comunitare in vederea formularii, aplicarii, continuitatii si evaluarii politicilor Comunitatii. Consiliul fixeaza un program statistic comunitar (orientarile, domeniile, obiectivele) care constituie cadrul tuturor statisticilor comunitare, directiile principale fiind transmise pentru examinare comitetului programului statistic, comitetului consultativ european de informare statistica si comitetului statisticilor monetare, financiare si a balantei de plati. Actele adoptate de catre Consiliu si Comisie trebuie sa aiba nivelul de calitate si comparabilitate cerut de statisticile comunitare. In anumite conditii, Comisia poate decide actiuni statistice specifice, aplicarea carora este sub responsabilitatea autoritatilor nationale. Pentru garantarea coerenței între produsele statistice si nevoile de informatie, Comisia coopereaza cu Institutul monetar european. Pentru o mai buna calitate, *statisticile comunitare trebuie sa corespunda principiilor de imparțialitate, fiabilitate, pertinenta, cost-eficacitate, secret statistic si transparenta.* Informatia privitoare la statisticile comunitare trebuie sa fie usor de accesat si imparțiala. *Informatia statistica confidentiala transmisa unui stat membru sau autoritatii comunitare trebuie utilizata doar in scopuri statistice.* Autoritatile nationale si autoritatea comunitara au acces la sursele de date administrative corespunzator necesitatilor. La nivel national si comunitar sunt luate masuri administrative, de reglementare, tehnice si organizationale de protectie a datelor confidentiale prezentate de catre Comisie comitetelor respective pentru aprobare si comunicate Consiliului.

2.3. Regulamentul Consiliului (EURATOM, CEE) nr. 1588/90 din 11 iunie 1990 privind transmiterea de date statistice confidentiale Biroului Statistic al Comunitatilor Europene

Conform acestui Regulament s-a decis de a autoriza autoritatile nationale de statistica sa transmita date statistice confidentiale Biroului de Statistica al Comunitatilor Europene (numit in continuare BSCE), precum si utilizarea urmatoarelor definitii:

- *date statistice confidentiale* sunt datele declarate confidentiale de catre statele-membre conform legislatiei sau practicii nationale care reglementeaza confidentialitatea datelor statistice;
- *autoritati nationale* sunt instituturile nationale de statistica si alte organisme nationale raspunzatoare de culegerea si utilizarea statisticilor pentru Comunitati;
- *informatii privind viata privata a persoanelor fizice* sunt informatiile despre viata privata a persoanelor fizice si a familiilor acestora, definite astfel de legislatia sau practica nationala din diversele state membre;
- *utilizare in scopuri statistice* este utilizarea exclusiv in scopul compilarii tabelor statistice sau al efectuării analizelor economice statistice; aceste informatii nu se utilizeaza in scopuri administrative, juridice, fiscale sau pentru verificarea unitatilor analizate;
- *unitate statistica* este unitatea de baza la care se refera datele statistice transmise BSCE;
- *identificare directa* este identificarea unei unitati statistice pe baza numelui sau adresei acesteia sau dupa numarul de identificare al acesteia, alocat si publicat oficial;
- *identificare indirecta* este posibilitatea de a stabili identitatea unei unitati, din alte surse, decat din informatiile mentionate in definitia precedenta;

- *functionari BSCE* sunt functionarii Comunitatilor, in sensul articolului 1 din Statutul functionarului Comunitatilor Europene, care lucreaza la BSCE;
- *alti functionari ai BSCE* sunt angajati ai Comunitatilor, in sensul articolelor 2-5 din Conditiiile de angajare a altor functionari ai Comunitatilor Europene, care lucreaza la BSCE;
- *difuzare* este furnizarea, pe orice cale, a datelor: publicatii, acces la baze de date, microfise, comunicari telefonice etc.

Autoritatile nationale sunt autorizate sa transmita la BSCE date statistice confidentiale. Regulile nationale referitoare la confidentialitatea datelor statistice nu pot fi invocate cu scopul de a impiedica transmiterea de date statistice confidentiale catre BSCE, in cazul in care un act de drept comunitar, care reglementeaza statutul datelor statistice comunitare, impune transmiterea unor astfel de date. Transmiterea catre BSCE a datelor statistice confidentiale referitoare la structura si activitatea intreprinderilor, culesa inainte de intrarea in vigoare a prezentului regulament, se efectueaza conform regulilor si uzantelor cu privire la confidentialitatea datelor statistice in vigoare in statele membre.

Datele statistice confidentiale transmise BSCE sunt accesibile numai functionarilor BSCE si pot fi utilizate de acestia numai in scopuri statistice. Comisia are dreptul totusi sa permita accesul la date statistice confidentiale si altor functionari ai BSCE, precum si altor persoane fizice, care lucreaza la sediul BSCE pe baza de contract, in cazuri speciale si exclusiv in scop statistic. Ele pot fi difuzate numai in combinatie cu alte date, intr-o forma care garanteaza ca unitatile statistice nu pot fi identificate direct sau indirect. Functionarii si alti angajati ai BSCE, precum si alte persoane fizice care lucreaza la sediul BSCE pe baza de contract, nu au dreptul sa utilizeze sau sa distribuie aceste date in alte scopuri, decat cele stabilite in prezentul Regulament. Aceasta interdictie ramane valabila si dupa transferul, incetarea activitatii sau pensionarea acestora.

Comitetul examineaza problemele pe care presedintele comitetului le supune atentiei din proprie initiativa sau la cererea reprezentantului unui stat membru cu privire la aplicarea prezentului Regulament.

2.4. Directiva Parlamentului European si a Consiliului European nr. 95/46/EC din 24 octombrie 1995 privind protectia persoanelor fizice si a liberei circulatii a datelor (OJ nr. L281/31 din 23.11.1995)

In conformitate cu prezenta Directiva, statele membre asigura protectia libertatilor si drepturilor fundamentale ale persoanelor fizice, ele nu pot restrange sau interzice libera circulatie a informatiei statistice cu caracter personal intre statele membre. Prezenta Directiva se aplica tratarii informatiei statistice cu caracter personal, care figureaza intr-un dosar. Fiecare stat-membru aplica dispozitiile nationale, pe care le adopta, in baza prezentei Directive, tratarii datelor cu caracter personal. Conform prezentei Directive, in limitele dispozitiilor sale, statele-membre trebuie sa precizeze conditiile in cadrul carora tratarea datelor este licita, si anume: principiile relative calitatii datelor; principiile relative legitimitatii tratarii datelor; categoriile particulare de tratare a datelor; preluarea informatiei de la persoanele in cauza; dreptul de acces la date a persoanei in cauza; exceptiile si limitele; drepturile de a se opune ale persoanei in cauza; confidentialitatea si securitatea tratarii datelor; notificarea autoritatii de control.

Prezenta Directiva prevede ca, in caz de violare a drepturilor, orice persoana are dreptul la un recurs jurisdictional. In cazul unei tratari ilicite a datelor despre o persoana sau a oricarei actiuni incompatibile cu dispozitiile nationale, responsabilul tratarii poate fi sanctionat, chiar poate fi eliberat din functie. Prezenta directiva prevede sanctiuni, in caz de violare a dispozitiilor Directivei.

Statele membre prevad ca transferul datelor personale catre o tara terta nu poate avea loc, decat daca tara terta data asigura un nivel adecvat de protectie prevazut prin prezenta Directiva. Statele membre si Comisia incurajeaza elaborarea codurilor de conduita destinate a contribui la buna aplicare a dispozitiilor nationale luate in functie de prezenta Directiva. Fiecare stat-membru prevede una sau mai multe autoritati publice de control, insarcinate sa supravegheze aplicarea dispozitiilor adoptate de catre stat, in scopul aplicarii Directivei. Aceste autoritati sunt consultate in timpul elaborarii masurilor de

protecție a drepturilor și libertăților persoanelor. Fiecare autoritate întocmește și publică regulat un raport asupra activității sale. Pe lângă autoritatea de control, se mai constituie și un grup de protecție a persoanelor în privința tratării datelor cu caracter personal. Prezenta directivă stabilește misiunile grupului, și anume: aplicarea dispozițiilor naționale; de a prezenta Comisiei date privind nivelul de protecție, codul de conduită și a o consulta în privința oricărei modificări a prezentei Directive.

Comisia este asistată de un comitet compus din reprezentanții statelor membre și prezidat de reprezentantul Comisiei. Proiectul de măsuri este prezentat comitetului, care emite un aviz asupra proiectului. Măsurile sunt imediat aplicabile.

Deoarece funcționarea Comunității Europene și activitatea ei normală necesită colectarea datelor cu caracter personal, pentru ca acest proces să nu vină în contradicție cu respectarea drepturilor și libertăților personale și, în special, al dreptului la viața privată, a fost adoptată această Directivă. În ea se specifică condițiile generale de colectare și publicare a datelor cu caracter personal, legitimarea datelor, categoriile particulare de tratament, metodele de informare a persoanelor care sunt sursa de date colectate, drepturile de acces al persoanelor la informații, excepții și limitări, confidențialitatea și securitatea datelor colectate, de asemenea, sunt specificate responsabilitățile și sancțiunile care pot fi aplicate în caz în care colectarea datelor cu caracter personal contravine legislației, este descrisă procedura de transfer a acestor date către terți.

3. ORGANUL OFICIAL DE STATISTICĂ AL UNIUNII EUROPENE – EUROSTAT

Decizia Comisiei din 21 aprilie 1997 privind rolul EUROSTAT în materie de producere a statisticilor comunitare (OJ nr. L112 din 29.04.1997). Prin prezenta Decizie se stabilesc principiile (imparțialitate, fiabilitate, relevanța, raport cost-eficiență, secret statistic și transparență) și sarcinile (aplicarea programului statistic comunitar și activitățile aferente acestei sarcini de bază) EUROSTAT. Acest organ are o autonomie tehnică și este responsabil de coordonarea activităților statistice comunitare și de cooperarea cu alte organe comunitare. Difuzarea datelor de către EUROSTAT trebuie făcută astfel încât să garanteze un acces ușor și imparțial la informațiile statistice comunitare în întreaga Comunitate Europeană.

3.1. Structura organizatorică a Uniunii Europene în materie de statistică

Sistemul Statistic European (SSE) a fost puțin câte puțin edificat, cu scopul furnizării de statistici comparabile la nivelul Uniunii Europene. De la crearea Comunității Europene s-a dovedit că planificarea și punerea în aplicare a politicilor comunitare, ca și deciziile corespunzătoare, trebuiau să fie fondate pe statistici fiabile și comparabile.

SSE este compus din EUROSTAT și din instituțiile de statistică, ministere, organisme și bănci centrale, care colectează statistici oficiale în statele membre ale Uniunii Europene, în Islanda, în Norvegia și în Liechtenstein. Statele membre colectează date și stabilesc statistici, pentru a răspunde necesităților naționale și comunitare. Lucrările SSE sunt efectuate, în principal, în sectoarele politicilor comunitare, dar, odată cu dezvoltarea ultimelor, armonizarea a fost extinsă aproape la toate domeniile statisticii. S.S.E. coordonează, de asemenea, și lucrările cu organizațiile internaționale, cum sunt OCDE, ONU, FMI și Banca Mondială.

3.2. Înființarea EUROSTAT

EUROSTAT este Oficiul Statistic al Comunităților Europene (The Statistical Office of the European Communities) cu sediul la Luxemburg. EUROSTAT a fost creat în 1953, pentru a răspunde necesităților Comunității Carbonei și a Oțelului. În 1958 a fost creată Comunitatea Europeană, predecesorul EUROSTAT, iar în 1959 a fost adoptată denumirea actuală de EUROSTAT. În anii 1960-1962 au apărut următoarele publicații ale EUROSTAT:

- Prima publicație a statisticilor agricole;
- Prima anchetă comunitară asupra forței de muncă;

- In 1970, se publica sistemul european de conturi economice integrate (SEC) si se formeaza nomenclatorul statistic industrial de activitati economice (NACE);
- Primul domeniu in baza de date Cronos apare in 1974.
- In 1988 Comisia Europeana defineste pentru prima data o politica de informatie statistica;
- In 1989 este creat Comitetul programului statistic si este adoptat Primul program statistic (pentru anii 1989-1992) de catre Consiliu, ca instrument de punere in aplicare a politicii de informatie statistica;
- In 1990 este adoptata de catre Consiliu Directiva despre transmiterea datelor confidentiale la EUROSTAT, a caror absenta era un obstacol la lucrarile Comunitatii Europene in materie de statistici;
- Rolul EUROSTAT se extinde in 1991, ca urmare a acordului privind instaurarea Spatiului economic european si adoptarea Tratatului de la Maastricht;
- In 1992 se adopta programul statistic pe anii 1993-1997;
- In 1993 se produce largirea activitatilor EUROSTAT, odata cu crearea pietei unice, se creeaza Intrastat pentru statisticile privind comerțul intra-Uniunea Europeana, se incepe publicarea regulata a comunicatelor de presa;
- In 1994 apare primul panel de menajuri europene, care analizeaza veniturile, angajarea in campul muncii, saracia, starea sociala, ocupatia in economia nationala, sanatatea etc. si se publica primii indici de preturi de consum armonizati creati pentru criteriile de convergenta ale UEM;
- In 1998 se adopta programul statistic pe anii 1998-2002;
- In 1999 cca. 730 de persoane lucrau la EUROSTAT, dintre care 560 functionari, 70 experti din tarile membre si 100 de persoane avand alte contracte.

3.3. Sarcinile EUROSTAT

EUROSTAT, impreuna cu Comitetul director de informatie statistica, este insarcinat cu aplicarea programului statistic comunitar, si anume:

- de a elabora un ansamblu de norme si metode, care permite producerea statisticilor impartiale, fiabile, pertinente si a unui bun raport cost-eficacitate;
- conform principiilor de difuzare a statisticii comunitare, de a le face accesibile organelor comunitare, guvernelor statelor membre, operatorilor sociali si economici, mediilor academice si publicului, in general, in vederea formularii, aplicarii, urmarii si evaluarii politicilor comunitare.

EUROSTAT, asistat de Comitetul director de informare statistica si conform deciziilor Comisiei:

- coordoneaza totalitatea activitatilor statistice legate de elaborarea si aplicarea actiunii comunitare in domeniul statisticii;
- asigura un nivel de cooperare cu alte organe comunitare;
- asigura utilizarea datelor confidentiale.

Obiectivele EUROSTAT:

- studiaza si elaboreaza metodologii si tehnologii statistice;
- elaboreaza, perfectioneaza si incurajeaza adoptarea normelor statistice comunitare de catre statele membre, cu scopul ameliorarii comparabilitatii statisticilor comunitare, la fel si raportul cost-eficacitate al producerii lor;

- elaboreaza recomandari statelor membre in materie de statistica;
- elaboreaza informatii statistice pe baza datelor insusite, efectueaza analize si furnizeaza explicatii tehnice, pentru a evita interpretari sau analize eronate;
- colecteaza de pe langa autoritatile statistice nationale si a secretariatelor organizatiilor internationale datele necesare statisticii comunitare;
- consolideaza procesul de cooperare cu si intre autoritatile statistice nationale prin schimburile mutuale de experti, participarea la activitatile statistice si dezvoltarea sistemelor de informare;
- coopereaza cu organizatiile internationale si tarile terte pentru a facilita comparabilitatea statisticilor comunitare cu statisticile produse de alte sisteme statistice si, eventual, ajuta tarile terte sa-si amelioreze sistemele lor statistice;
- actualizeaza cunostintele si competentele profesionale ale personalului Comisiei, care lucreaza in domeniul statisticii comunitare;
- EUROSTAT are sarcina de a selecta tehnicile stiintifice si metodologiile cele mai adaptate aplicarii principiilor si obiectivelor statisticii comunitare.

3.4. Functiile EUROSTAT

Evolutia politicilor comunitare a antrenat o schimbare a rolului EUROSTAT. In prezent, colectarea datelor pentru UE si dezvoltarea sistemelor statistice ale tarilor care doresc sa adere la UE sunt mai importante decat acum 10 ani.

Functiile EUROSTAT constau:

- in furnizarea catre Comunitatea Europeana a serviciilor de informare statistica de inalta calitate;
- in prestarea, in folosul institutiilor europene, a informatiei statistice necesare pentru elaborarea, gestionarea si evaluarea politicilor comunitare;
- in popularizarea si difuzarea catre puterile publice, intreprinderi, sectorul educational, jurnalisti si cetateni a informatiei statistice comunitare.

EUROSTAT a perceput un model logic al integrarii statisticilor nationale in sistemul statistic al Uniunii Europene, model ale carui etape identificate sunt urmatoarele:

- analiza necesitatilor de informatie statistica ale utilizatorilor;
- culegerea datelor disponibile la nivel national;
- realizarea de proiecte-pilot pentru testarea metodologiilor la nivel national;
- construirea infrastructurii legislative pentru reglementarea activitatilor;
- implementarea proiectelor;
- acordarea asistentei pentru imbunatatirea sistemelor nationale;
- evaluarea periodica si intocmirea de rapoarte de studiu.

3.5. Activitatea EUROSTAT

EUROSTAT activeaza conform principiilor independentei stiintifice, fiabilitatii, obiectivitatii, pertinentei, raporturilor cost-eficacitate, confidentialitatii statistice si transparentei. EUROSTAT aduna datele colectate de catre institutiile statistice nationale ale celor 15 tari membre si in unele domenii (activitati) din Elvetia, Statele Unite ale Americii si Japonia. El supravegheaza

comparabilitatea datelor (informatiei) folosind o metodologie armonizata intre institutii. EUROSTAT stabileste programele statistice multianuale in colaborare cu directiile generale ale Comisiei Europene si institutiile nationale de statistica ale tarilor membre.

In EUROSTAT activeaza urmatoarele directii:

- *Directia G Director General*
- *Directia R Resurse*
- *Directia A Sisteme de informatie, cercetarea si analiza datelor, cooperarea tehnica cu tarile PHARE si TACIS*
- *Directia B Statistici economice, convergenta economica si monetara*
- *Directia C Informatia si difuzarea, transporturi, cooperarea tehnica cu tarile terte (in afara de tarile PHARE si TACIS), statistica comertului exterior si intra-comunitar*
- *Directia D Statisticile intreprinderilor*
- *Directia E Statisticile sociale, regionale si sistemul de informare geografica*
- *Directia F Statisticile agriculturii, ale mediului si ale energiei.*

Programul statistic este axat, in special, asupra sectoarelor relevante ale politicilor comunitare. Acestea, fiind puternic dezvoltate, acopera aproape toate domeniile statisticii. Statisticile comunitare sunt impartite in 9 teme:

- statistica generala, inclusiv statistica regionala;
- economie si finante;
- populatie si conditii sociale;
- industrie, comert si servicii;
- agricultura si pescuit;
- comert exterior;
- transport;
- mediul inconjurator si energie;
- cercetare-dezvoltare.

3.6. Comitetul Programului Statistic al Comunitatilor Europene

Comitetul Programului Statistic (CPS) a fost creat prin decizia Consiliului din 19 iunie 1989 (OJ nr. L181 din 28.06.1989). El este compus din reprezentantii institutiilor statistice ale statelor europene si este prezidat de un reprezentant al Comisiei (directorul general al Oficiului statistic al Comunitatilor Europene).

CPS asista Comisia in coordonarea programelor statistice multianuale, pentru a asigura coerenta actiunilor de intreprins cu cele din programele statistice nationale; Comisia, la randul ei, consulta CPS in privinta:

- actiunilor pe care ea intentioneaza sa le intreprinda pentru atingerea obiectivelor vizate de programele statistice multianuale, precum si mijloacelor si calendarului stabilit in acest scop;

- continuarii programelor statistice multianuale;
- oricarei altei probleme, in special cu caracter metodologic, ce tine de stabilirea sau executarea programelor statistice, parvenita din partea presedintelui, la initiativa acestuia sau la cererea vreunui stat membru.

CPS exercita, printre altele, functiile care-i sunt acordate prin dispozitiile adoptate de Consiliu in domeniul statisticii. CPS stabileste un raport anual cu privire la bilantul lucrarilor statistice supuse examinarii acestuia. Acest raport este comunicat prin intermediul Comisiei Parlamentului European si Consiliului. CPS isi stabileste regulamentul interior.

3.7. Comitetul Statisticilor Monetare, Financiare si ale Balantei de Plati

Comitetul Statisticilor Monetare, Financiare si a Balantei de Plati (CSMFB) a fost creat prin decizia Consiliului din 25 februarie 1991 (OJ nr. L 059 din 06.03.1991).

CSMFB asista Comisia la elaborarea si aplicarea programului de lucru multianual privitor la statisticile monetare, financiare si ale balantelor de plati. El este insarcinat sa se pronunte in privinta dezvoltarii si coordonarii statisticilor monetare, financiare si ale balantei de plati, care sunt cerute in cadrul politicilor aplicate de catre Consiliu, Comisie si diferite comitete pe care le asista.

CSMFB se poate pronunta asupra relatiilor dintre statisticile monetare, financiare si ale balantei de plati, pe de o parte, si alte statistici economice, pe de alta parte, si anume, cele care sunt la baza conturilor nationale. Lucrarile CSMFB sunt coordonate cu cele ale Comitetului Programului Statistic.

Comisia, din proprie initiativa sau, eventual, la cererea Consiliului sau a comitetelor care le asista, consulta CSMFB in privinta:

- stabilirii programelor multianuale de statistici monetare, financiare si ale balantei de plati a Comunitatii;
- actiunilor pe care Comisia intentioneaza sa le efectueze pentru atingerea obiectivelor vizate in cadrul programelor multianuale in materie de statistici monetare, financiare si ale balantei de plati, precum si mijloacele si calendarele respective;
- oricarei altei probleme, in special de natura metodologica, ce tine de stabilirea sau executarea programului statistic in domeniile considerate.

CSMFB poate emite, din proprie initiativa, avize privitor la orice chestiune relativa elaborarii sau aplicarii programelor statistice, in domeniile monetar, financiar si al balantei de plati si la fel avize care prezinta un interes comun pentru Comisie si autoritatile nationale, pe de o parte, si pentru Institutul Monetar European (IME) si bancile centrale nationale, pe de alta parte. Intru indeplinirea sarcinilor, CSMFB comunica avizele tuturor partilor interesate.

CSMFB este compus dintr-un numar care variaza intre 1 si 3 membri – reprezentanti ai statelor-membre, care provin din principalele institutii ce au legatura cu statisticile monetare, financiare si ale balantei de plati, intre 1 si 3 membri ce reprezinta Comisia si intre 1 si 3 membri ce reprezinta IME. In plus, un reprezentant al Comitetului poate participa la reuniuni cu titlu de observator. Statele membre, Comisia si IME dispun de cate un vot.

Reprezentantii altor organizatii, ca si orice alta persoana care poate contribui la dezbateri, pot, la decizia CSMFB, sa participe la reuniuni.

CSMFB isi alege presedintele in functie de modalitatile care sunt stabilite in regulamentul interior, stabilit de CSMFB.

3.8. Comitetul Consultativ European privind Informatiile Statistice in domeniul Economic si Social

Comitetul Consultativ European in privinta Informatiei Statistice in domeniile Economic si Social (CCEIS) a fost creat prin Decizia Consiliului din 25 februarie 1991 (OJ nr. L059 din 0603.1991). CCEIS are misiunea de a asista Consiliul si Comisia in vederea coordonarii obiectivelor fixate in privinta politicii informationale a statisticii comunitare, tinand cont de nevoile utilizatorilor si costurile suportate de producatorii informatiei.

CCEIS propune sugestii asupra actiunilor ce vor fi efectuate si asupra resurselor necesare pentru atingerea obiectivelor vizate in cadrul politicii informationale in statistica, adoptate de Comunitate.

CCEIS isi expune parerea asupra programului statistic comunitar si se pronunta asupra:

- pertinentei programelor statistice in functie de necesitatile legate de integrarea europeana, exprimate de catre institutiile comunitare, administratiile nationale si regionale si diferite categorii economice si sociale si a lumii stiintifice;
- cooperarii la nivel de organizatie si planificare intre diferite organisme, care formeaza in ansamblu infrastructura statistica a Comunitatii;
- costurilor programelor statistice sectoriale, fiind vorba despre costurile direct angajate de catre administratiile comunitare, nationale sau regionale sau despre cele suportate de catre furnizorii informatiei de baza.

CCEIS poate fi consultat de catre Consiliu si Comisie in privinta oricarei probleme referitoare la politica de informare statistica. El formuleaza avize sau prezinta rapoarte Parlamentului European, Consiliului si Comisiei de fiecare data cand considera ca este necesar pentru buna indeplinire a misiunii sale. El colaboreaza in stransa legatura cu Comitetul Programului Statistic si Comitetul Statisticilor Monetare, Financiare si al Balantei de Plati, carora le transmite, pentru informare, avizele si rapoartele sale, in special, in ceea ce priveste cererile de noi lucrari statistice.

CCEIS intocmeste un raport anual asupra evolutiei informatiei statistice economice si sociale europene, care este transmis Parlamentului European, Consiliului, Comisiei si Comitetului Economic si Social.

CCEIS este compus din:

- 4 membri, care reprezinta Comisia, dintre care unul este membrul Comisiei responsabil de politica de informare statistica;
- presedintele Comitetului de Statistici Monetare, Financiare si a Balantei de Plati;
- presedintii sau directorii generali ai institutiilor nationale de statistica ale statelor membre;
- cate 2 reprezentanti din fiecare stat membru, desemnati de catre Consiliu, dupa consultarea cu Comisia, alesi dintre personalitatile reprezentative ale diferitor categorii economice si sociale si ale lumii stiintifice. In vederea numirii acestor membri, fiecare stat adreseaza Consiliului o lista de 4 candidati. Consiliul trebuie sa tina cont de necesitatea asigurarii unei reprezentari adecvate a diferitor categorii economice si sociale si din lumea stiintifica.

Mandatul membrilor desemnati de catre Consiliu este pe o perioada de 4 ani si poate fi reinnoit. El este exercitat personal si nu reprezinta obiectul unei remunerari. Lista membrilor este publicata in Jurnalul Oficial al Comunitatilor Europene, seria C.

CCEIS este prezidat de catre membrul Comisiei, responsabil de politica de informare statistica. CCEIS alege un vicepresedinte printre membri pentru o durata de 2 ani, care poate fi reinnoit o data. Lucrarile de secretariat sunt asigurate de catre Oficiul Statistic al Comunitatilor Europene. Presedintele convoaca Comitetul de fiecare data, cand este necesar si cel putin o data pe an din proprie initiativa sau la cererea a cel putin o treime din membrii CCEIS. Presedintele poate invita in calitate de observatori directorii generali ai Comisiei, preocupati de temele abordate, sau oricare alta persoana care ar putea contribui la dezbateri.

CCEIS poate lua hotarari cand cel putin jumatate din membri sunt prezenti. Un membru nu poate fi reprezentat decat de catre un singur alt membru si nu poate reprezenta decat doi membri. CCEIS isi stabileste regulamentul interior.

3.9. Cooperarea cu alte tari si organisme internationale

In scopul armonizarii statisticii europene la standardele internationale EUROSTAT colaboreaza cu astfel de organisme internationale ca: OECD, Natiunile Unite, Fondul Monetar International (FMI), Banca Mondiala, Organizatia mondiala a comerului (OMC), Organizatia Internationala a Muncii (OIM). Armonizarea datelor statistice se extinde asupra tuturor partenerilor UE: membrii Spatiului Economic European (*Economic European Area – EEA.*), inclusiv Elvetia si intr-un numar de domenii esentiale, pentru a stabili pozitia Europei in lume, SUA si Japonia.

Modelul de politica a armonizarii, propus de EUROSTAT

- *analiza necesitatilor de informatie statistica ale utilizatorilor;*
- *culegerea datelor disponibile la nivel national;*
- *realizarea de proiecte-pilot pentru testarea metodelor la nivel national;*
- *construirea infrastructurii legislative pentru reglementarea activitatilor;*
- *implementarea proiectelor;*
- *acordarea asistentei pentru imbunatatirea sistemelor nationale;*
- *evaluarea periodica si intocmirea de rapoarte de stadiu;*
- *revizuirea sistemului – daca aceasta se considera drept o necesitate.*

Pe langa stransa colaborare cu organizatiile internationale, EUROSTAT colaboreaza si cu tarile terte. Una din aceste misiuni cheie consta in coordonarea ameliorarii sistemelor statistice ale tarilor candidate la aderare si ale tarilor in curs de dezvoltare. Programe specifice au fost puse in aplicare pentru tarile Europei Centrale si Orientale (PHARE), la fel si pentru Comunitatea Statelor Independente si Mongolia (TACIS). EUROSTAT lucreaza, de asemenea, in stransa legatura cu institutiile nationale de statistica ale tarilor mediteranene si ale numeroaselor tari africane.

In scopul armonizarii statisticilor nationale ale tarilor europene la standardele statistice europene, EUROSTAT organizeaza grupuri de lucru si seminare impreuna cu statele membre, pentru a discuta metodologiile respective, asigura instruirea specifica intr-un institut special denumit TES – Instruirea Statisticienilor Europeni, organizeaza si finanteaza consultari si vizite de lucru in statele membre, stagii de pregatire la EUROSTAT si la oficiile de statistica in statele membre.

Asa dar, EUROSTAT este principala sursa de statistici la nivel european: el produce statistici armonizate, care permit efectuarea comparatiilor internationale. Rolul principal al EUROSTAT consta in exploatarea si publicarea informatiilor statistice comparabile la nivel european.

Consecintele punerii in circulatie a monedei EURO asupra politicii de difuzare a Eurostatului

La 1 ianuarie 2002 Euro a devenit efectiv moneda nationala a cetatenilor zonei Euro (Austria, Belgia, Finlanda, Franta, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Portugalia, Spania). In timpul unei faze de tranzitie, atat monedele nationale, cat si noua moneda Euro circula paralel in toate statele membre. La sfarsitul acestei perioade monedele nationale sunt retrase din circulatie si Euro raman unica moneda legala in cadrul zonei Euro.

Principalele consecinte ale acestei evolutii asupra politicii EUROSTAT sunt:

- de la 10 decembrie 2001, pana la 31 ianuarie 2002, EUROSTAT a actualizat bazele sale de date cu serii cronologice in Euro pentru tarile zonei Euro. In februarie 2002, vechile serii (exprimate in vechile monede nationale), precum si cele noi, sunt disponibile. Incepand cu 1 martie 2002, vechile serii sunt scoase din bazele de date;
- seriile deja existente exprimate in „ecu/euro” vor continua sa fie elaborate;
- utilizatorii vor avea intotdeauna posibilitate sa faca comparatii (si agregari) intre tari, precum si analizele seriilor cronologice pentru statele membre ale zonei Euro.

4. CLASIFICARI, NOMENCLATOARE SI REGLEMENTARI APLICATE IN STATISTICA COMUNITARA

Clasificarea statistica este o operatie de sistematizare a unui ansamblu de elemente, obiecte, activitati s.a., pe baza atributelor comune, in clase, a claselor in „clase de clase”, astfel ca fiecare clasa obtinuta sa ocupe un loc precis si stabil, iar elementele incadrate in ea sa fie cat mai omogene.

In practica statisticii se utilizeaza sisteme standardizate de clasificari, care constituie componentele de baza ale sistemului informational economic si sunt instrumente indispensabile pentru organizarea culegerii, stocarii, prelucrarii si analizei datelor statistice.

Clasificarile utilizate in statistica economica sunt tabele sistematizate ale obiectelor, fiecareia dintre care i se atribuie un cod. *Codul* inlocuieste denumirea obiectelor si serveste ca mijloc de identificare ale acestora, dat fiind faptul ca codul este un semn sau totalitatea semnelor acceptate pentru evidentierea grupelor si a obiectelor de clasificare. *Clasificarile* care se elaboreaza de organele statistice, financiar-bancare sau de alte organe se coordoneaza cu utilizatorii informatiei si trebuie sa fie armonizate la nivel international.

Nomenclatorul statistic unitar reprezinta o clasificare statistica, care realizeaza o partitie pe mai multe niveluri ierarhice.

Clasificarile si nomenclatoarele statistice, datorita materialului statistic, sunt instrumente de baza ale prelucrarii si analizei datelor privind economia si societatea. Cu aceste instrumente se asigura sistematizarea pe grupe/clase omogene din punct de vedere statistic.

Functiile clasificarilor si nomenclatoarelor:

- *sistematizarea datelor individuale prin restrangerea numarului de valori ale caracteristicii de grupare;*
- *structurarea (impartirea) colectivitatii in parti omogene;*
- *prezentarea si descrierea structurii colectivitatii; relevarea tipurilor social-economice (in cazul in care ele exista);*
- *caracterizarea legaturilor dintre caracteristicile statistice.*

Obiectivul este de a izola categorii semnificative pentru analiza si efectivele carora sa fie suficiente pentru a justifica o prelucrare statistica.

Pentru a construi o nomenclatura, fara de a se lasa influentat de o mare subiectivitate, sunt necesare cateva principii. Ele permit determinarea grupurilor acceptabile printre cele posibile sau, cel putin, diminuarea numarului grupurilor acceptabile. Principiul de clasificare a categoriilor sociale se bazeaza pe diviziunea si organizarea lucrului.

Nomenclatorul trebuie sa fie universala (orice individ corespunde unei denumiri) si univoca (un individ apartine numai unui singur post). Ramane sa se precizeze modul obtinerii listei denumirilor. O nomenclatura permite decuparea domeniului in parti separate. Ea defineste o divizare a domeniului.

Prelucrarea automatizata a informatiei necesita codari. Se inlocuieste denumirea unei clase printr-un cod numeric.

Denumirile sunt date de perioada istorica si campul de studiu. Momentul istoric furnizeaza, totodata, obiectul, materialul lingvistic si finalitatea. Se pot distinge clasificari naturale si clasificari logice.

Constructia nomenclatoarelor rezulta, in mod general, dintr-un proces de negocieri complexe si conflictuale intre clasificarile naturaliste si clasificarile logice. Nomenclatorul definitiv este, de cele mai multe ori, rezultatul unui compromis.

Nomenclatoarele economice si sociale raspund la urmatoarele exigente:

- *cercetarii in limbaj comun;*
- *cercetarii unui nivel semnificativ de regrupare (nici prea vast, nici prea fin);*
- *cercetarii unei unelte care ar permite apropierea datelor de origine si de natura diverse;*
- *prelucrarii automatizate a informatiei statistice colectate de la respondenti.*

Nomenclatoarele sunt instrumente de analiza, de reprezentare a realitatii economice.

Contabilitatea nationala (Sistemul Conturilor Nationale – SCN), unealta privilegiata de descriere a economiei, poate fi analizata ca un ansamblu complex (intersectia agentilor si a operatiilor) de nomenclatoare ce permit de a construi un ansamblu de variabile masurabile. Nomenclatoarele traduc existenta invariabilelor temporale. Ele sunt, de asemenea, mijloace de actiune, in sensul ca ele favorizeaza anumite lecturi si anumite actiuni in detrimentul altora. Un agregat va fi cu atat mai bine acceptat, cu cat el va intra mai bine in cadrul de reprezentare a economiei pe care si-o face economistul.

Exista nomenclatoare de produse, de angajare, de calificare, de categorii sociale etc., planul contabil insusi este un nomenclator. Contabilitatea nationala utilizeaza mai multe nomenclaturi. Nu se pune problema de a le pune pe toate in evidenta, ci doar de a prezenta cateva dintre ele: nomenclatoarele de servicii, nomenclatoarele de produse, nomenclatoarele de activitati socio-profesionale, nomenclatoarele activitatilor si sectoarelor in SCN

Sectorul institutional, conform metodologiei SCN, din anul 1993 reprezinta regruparea unitatilor institutionale (unitatilor economice rezidente) in ansambluri, in baza functiei lor principale si a surselor de finantare. Pornind de la cele mentionate in SCN se evidentiaza urmatoarele sectoare institutionale:

- *Societati si cvasi-societati nefinanciare*, care cuprind unitatile institutionale nefinanciare, a caror functie o constituie productia de bunuri si servicii nefinanciare destinate pietei si ale caror resurse principale provin din vanzarea productiei;
- *Institutiile financiare*, care cuprind unitatile institutionale a caror functie principala consta in finantarea, adica colectarea, transformarea si redistribuirea disponibilitatilor financiare;
- *Administratia publica*, care include unitatile institutionale, a caror functie principala este de a produce servicii nedestinate pietei pentru colectivitate si de a efectua operatii de redistribuire a veniturilor statului;
- *Administratia privata* regrupeaza unitatile institutionale care produc, in principal, servicii nedestinate pietei pentru gospodarii si ale caror resurse, in cea mai mare parte, provin din contributiile voluntare efectuate de gospodarii si din veniturile de proprietate;
- *Menajele cuprind indivizi sau grupuri de indivizi in acelasi timp in functia lor de consumatori si, eventual, de intreprinzatori;*
- *Relatiile economice cu alte tari se efectueaza prin „restul lumii”, care uneste toate unitatile institutionale nerezidente, in cazul cand acestea interactioneaza cu rezidentii.*

4.1. Regulamentul (CEE) nr. 3037/90 al Consiliului din 9 octombrie 1990, referitor la clasificarea statistica a activitatilor economice in Comunitatea Europeana (OJ nr. L293 din 24.10.1990)

In Regulament se mentioneaza ca Consiliul Comunitatii Europene, in cooperare cu Parlamentul European, considera ca functionarea pietei interne necesita norme statistice aplicabile pentru intreaga colectivitate, transmiterea si publicarea datelor statistice nationale si comunitare, pentru ca intreprinderile, institutiile financiare, administratia publica si toti ceilalti operatori ai pietei unice sa dispuna de date statistice fiabile si comparabile.

Aceste informatii vor fi utile intreprinderilor pentru evaluarea nivelului competitivitatii si institutiilor comunitare pentru prevenirea distorsiunilor concurențiale.

Utilizarea nomenclatorului de catre tarile membre va permite furnizarea unei informatii integre cu fiabilitatea, rapiditatea, supletea si detalierea necesara gestionarii pietei interne.

Tarile membre pot sa pastreze sau sa introduca in nomenclatoarele nationale subdiviziuni suplimentare fondate pe nomenclatorul statistic al activitatii economice a Comunitatii Europene.

De asemenea, ar fi binevenit ca statele membre si institutiile comunitare sa utilizeze nomenclatoare care sunt direct legate de clasificarea internationala tipica pentru industrie a Natiunilor Unite;

Tinerea evidentei dupa acest nomenclator nu este obligatorie, statele membre sau cele ce isi doresc sa devina membre ale Comunitatii Europene trebuie singure sa constientizeze necesitatea evidentei unice dupa acest nomenclator.

Comisia pentru statistica a ONU (in cadrul trecerii la Clasificarea Internationala Standard a Tuturor Activitatilor Economice (ISIC, redactia a 3-a)) a elaborat recomandari de determinare a diferite tipuri de unitati statistice. Pe baza acestor recomandari, Comunitatea Europeana a elaborat un sistem al unitatilor statistice si a adoptat un act statistic care prevede un caracter obligatoriu si general al utilizarii recomandarilor de catre statele membre ale CE, incepand cu 1 ianuarie 1995. Prin acest act normativ, au fost introduse urmatoarele tipuri de unitati statistice: intreprindere, grupa de intreprinderi, unitate a activitatii economice, unitate locala, unitate locala a activitatii economice, unitate locala a productiei omogene si unitate institutionala.

Principalele clasificari internationale sunt stabilite de Natiunile Unite, Comunitatile Europene si Organizatia Mondiala a Vamilor. Clasificarea activitatilor economice a Organizatiei Natiunilor Unite este CITI (Clasificarea internationala tip pe industrie, in engleza ISIC). Ea este utilizata atat pentru prezentarea statisticilor de tip traditional (angajare, productie s.a.), cat si pentru lucrari de contabilitate nationala, si cuprinde 4 nivele diferite de detaliere. Nivelul cel mai agregat cuprinde activitati economice sintetizate (codificate de la 1 la 9). Acestea sunt subdivizate in 33 de categorii (codificare de 2 cifre) impartite si ele in 71 de clase (codificare de 3 cifre), clasele sunt divizate in 160 de pozitii elementare (codificare de 4 cifre). CITI este conceput pentru a servi ca baza pentru constructia clasificarilor din tarile membre. A treia revizie a acestui nomenclator, adoptat in 1989, poarta denumirea de CITI revizuirea 3.

Principalul nomenclator de produse a Natiunilor Unite era CTCI (Clasificarea tip pentru comertul international). El cuprindea 5 nivele de detaliere, mergand de la 10, la 1924 de rubrici. El este inlocuit de catre Nomenclatorul Clasificarea centrala de produse (CPC), adoptat cu titlu provizoriu in 1989 si nu are corespondere pozitiiilor de marfuri din CITI.

Comunitatile Europene utilizeaza un nomenclator intitulat NACE (Nomenclatorul activitatilor Comunitatilor Europene). El a comasat nomenclatoarele NICE pentru industrie si NACE pentru comert. O varianta a lui NACE, numita NACE-CLIO, este utilizata pentru elaborarea Tabelelor de intrare-iesire (TES). Principalele state membre dispuneau de propriile lor nomenclatoare. NACE a constituit obiectul unei revizii, el a devenit NACE revizuirea 1 in 1990, care se include exact in CITI revizuirea 3. Grupurile si clasele de la NACE provin de la grupurile si clasele CITI. Nomenclatorul european Clasificarea produselor asociate activitatilor (CPA) reia structura de la NACE.

Nu exista un nomenclator agregat de produse adaptat la studiile economice globale inasa, totodata, exista o descriere detaliata a diferitor productii. Acest nomenclator, numit CIBS (Clasificarea internationala tip a tuturor bunurilor si serviciilor), cuprinde 2 niveluri de detaliu (1100 si 3000 de categorii) plasandu-se in cadrul CITI. Exista un alt nomenclator de produse a Organizatiei Natiunilor Unite, CGCE (Clasificarea pentru mari categorii economice).

EUROSTAT utilizeaza pentru comparatii in schimburi externe NIMEXE (Nomenclatorul marfurilor pentru statisticile comertului exterior); ea cuprinde in jur de 7000 de pozitii codificate in 6 cifre (primele 6 de la NGP (nomenclatura generala de produse)).

Descrierea productiei este efectuata cu ajutorul nomenclatorului NIPRO (Nomenclatorul comun al produselor industriale), care cuprinde cateva mii de pozitii; statisticile transporturilor sunt descrise cu ajutorul NST (Nomenclatorul statisticii transporturilor), care cuprinde in jur de 200 de rubrici.

Nomenclatorul este utilizat pentru evidenta datelor statistice a tuturor activitatilor economice ale unei tari. Tarile membre ale Comunitatii Europene au beneficiat de o perioada de tranzitie pentru trecerea la evidenta statisticii activitatilor economice dupa acest nomenclator sau aducerea in concordanta a nomenclatoarelor nationale cu nomenclatorul comunitar.

4.2. Regulamentul Consiliului (CE) nr. 2223/96, din 25 iunie 1996, referitor la sistemul european de conturi nationale si regionale in Comunitate (OJ nr. L310 din 30.11.1996)

Obiectul prezentului Regulament este instaurarea unui sistem european de conturi nationale 1995 – SEC95, care prevede o metodologie pentru elaborarea conturilor si tabelor pe baze comparabile, precum si a unui program de transmitere a acestor date pentru necesitatile Comunitatii. SEC95 este un cadru contabil aplicabil pe plan international, care permite descrierea asa-numitei “economii totale”, a componentelor si relatiilor cu alte economii totale. El e perfect coerent cu SCN, versiunea anului 1993, metodologie aplicabila pe plan mondial. Specificul lui este ca pune accentul pe necesitatile Uniunii Europene. Conceptele si nomenclatoarele sunt armonizate cu cele ale statisticilor economice si sociale.

SEC95 cuprinde doua serii de tabele:

- conturile sectoarelor;
- cadrul intrari-iesiri si conturile ramurilor de activitate.

Conturile sectoarelor descriu etapele procesului economic, precum si conturile de patrimoniu. Cadrul intrari-iesiri si conturile ramurilor de activitate descriu mai detaliat procesul de productie. SEC95 descrie, de asemenea, conceptele de populatie si angajarea in campul muncii, care au legatura cu conturile sectoarelor si cadrul intrari-iesiri. SEC95 nu se limiteaza la stabilirea conturilor anuale, dar prevede, de asemenea, conturi trimestriale si regionale.

Se admit anumite modificari de tarile-membre ale CE in metodologie, dar care sa nu contravina conceptelor de baza, sa necesite surse suplimentare pentru aplicarea lor si sa nu genereze o crestere a resurselor proprii.

Tarile membre transmit Comisiei conturile si tabelele, inclusiv datele declarate confidentiale, in termenele prescrise. Ca urmare, Comisia transmite comitetului programului statistic un proiect de masuri de intreprins. Comitetul emite avizul sau asupra proiectului in termenele indicate de catre presedinte. Sarcina comitetului este de a examina orice intrebare aparuta la initiativa presedintelui sau a unui stat membru, ce tine de prezentul regulament.

4.3. Regulamentul Consiliului nr. 2658/87 din 23 iulie 1987 privind nomenclatorul tarifar si statistic si tariful vamal comun. (OJ nr. 256 din 7.09.1987)

Prin prezentul Regulament, se adopta un nomenclator combinat (NC), care indeplineste rolul tarifului vamal comun si al statisticilor comertului exterior al Comunitatii. Pe baza nomenclatorului combinat, Comisia stabileste un tarif integrat al Comunitatilor Europene (TARIC). Fiecare subpozitie a NC este compusa din 8 cifre (primele 6 – pozitiiile si subpozitiile nomenclatorului sistemului armonizat, a 7-a si a 8-a – subpozitia NC, a 9-a – este rezervata statelor membre, a 10-a si a 11-a – subpozitiile TARIC).

N.C. este aplicat de catre Comunitate si statele membre pentru statisticile comertului exterior al Comunitatii. TARIC este utilizat pentru importurile si exporturile cu tertii si comertul intre statele membre. TARIC se publica si este gestionat de Comisie, asistat de Comitetul nomenclatorului tarifar si statistic. Comisia prezinta comitetului un proiect de masuri, care emite un aviz asupra proiectului in termenele fixate de Comisie. Comisia adopta anual un regulament ce preia versiunea completa a NC si ratele autonome si conventionale ale taxelor tarifului vamal comun. Codurile si descrierile marfurilor stabilite in baza NC se substituie celor stabilite in nomenclatoarele tarifului vamal comun si NIMEXE.

4.4. Regulamentul Consiliului din 9 octombrie 1990 cu privire la nomenclatorul statistic al activitatilor economice in Comunitatea Europeana (OJ nr. L293 din 24.10.1990)

Obiectul prezentului Regulament este de a stabili un nomenclator statistic comun al activitatilor economice in Comunitatea Europeana, cu scopul garantarii comparabilitatii intre nomenclatoarele nationale si cele comunitare si, respectiv, intre statisticile nationale si cele comunitare. A fost instituita o baza comuna pentru nomenclatoarele statistice ale activitatilor economice in Comunitatile Europene (NACE), care este folosita de serviciile Comisiei pentru toate statisticile activitatii economice stabilite, utilizand NACE sau un nomenclator national care deriva din primul conform regulilor de stabilire a nomenclatorului national. In cazul incompatibilitatii anumitor pozitii ale NACE si structurii economice nationale, Comisia poate autoriza folosirea unei regrupari a NACE la un nivel specific. In scopul asigurarii unei aplicari uniforme a NACE, Comisia, asistata de catre Comitetul Programului Statistic (CPS), dupa consultarea cu acesta, adopta masurile necesare.

Statistica regionala a EUROSTAT este organizata in baza de date REGIO si contine aproximativ 100 dintre cei mai importanti indicatori, grupati in urmatoarele domenii: demografie, economic-financiar, forta de munca, energie, agricultura-silvicultura, transporturi, cercetare-dezvoltare. Nomenclatoarele si clasificarile utilizate in REGIO sunt asemanatoare cu cele utilizate in culegerea si productia datelor statistice la nivelul statelor membre. Baza de date REGIO utilizeaza un nomenclator al unitatilor statistice teritoriale (NUTS), care clasifica teritoriul Uniunii Europene intr-o ierarhie de 77 regiuni NUTS de nivel 1, 206 regiuni NUTS de nivel 2 si 1031 regiuni NUTS de nivel 3. Nomenclatorul NUTS a fost elaborat de EUROSTAT pentru uniformizarea definirii unitatilor teritoriale, in scopul producerii de statistici regionale comparabile la nivelul UE.

In afara de clasificarile si nomenclatoare statistice, normele metodologice ale EUROSTAT prevad construirea registrelor statistice.

4.5. Regulamentul Consiliului din 22 iulie 1993 referitor la coordonarea comunitara cu privire la intocmirea registrelor de afaceri in scopuri statistice (OJ nr. L196 din 05.08.1993)

Regulamentul defineste urmatoarele notiuni:

Registrul – reprezinta lista de persoane, obiecte, fenomene, evenimente, actiuni, tranzactii etc., ce contine date reglementate despre ele in limitele unei categorii strict determinate, in conformitate cu scopul inregistrarii.

Tinerea registrului – introducerea de date in registru, pastrarea registrului si a documentelor ce constituie temei pentru introducerea de date in registru, precum si eliberarea de extrase din registru.

In statistica oficiala a tarilor membre ale Comunitatii Europene se efectueaza tinerea computerizata a registrelor prin introducerea de date in memoria calculatoarelor electronice.

Principiile de tinere a registrelor:

- *inregistrarea unica, excluzandu-se inregistrarea repetata a aceluasi obiect al inregistrarii;*
- *inscrierea datelor despre obiecte in ordinea cronologica;*
- *utilizarea, dupa caz, a unor tipuri unice de registre;*
- *asigurarea competitivitatii veridicitatii datelor inregistrate; actualizarea anuala a registrelor;*
- *controlul asupra modului de completare a registrului, in baza metodologiei acestuia;*
- *descrierea obiectului inregistrarii dupa criteriile metodologice ale registrului;*
- *programele pentru calculatoare se bazeaza pe metodologia registrului.*

Regulamentul mentionat mai sus, de asemenea, prevede armonizarea statisticii intreprinderilor in tarile europene cu actele normative, privind „Clasificatia activitatilor economice europene” ale CE (NACE) si determinarea unitatilor statistice, in scopul standardizarii registrelor statistice.

Toate tarile membre au si tin registrele statistice, care reprezinta lista computerizata a intreprinderilor, al altor organizatii sau a unitatilor, activitatile exercitate de acestea contribuie in mod semnificativ la crearea Produsului Intern Brut (PIB) al tarii date.

Registrele statistice nationale in statele membre reprezinta un complex de programe tehnologice ce asigura evidenta, analiza, acumularea si pastrarea informatiei privind subiectii supusi cercetarii statistice (unitatile statistice).

Funcțiile principale ale registrului statistic:

- formarea si evidenta unitatilor statistice in baza informatiei despre subiectii cercetati;
- asigurarea analizei unitatilor statistice;
- selectarea subiectilor registrului statistic dupa diverse criterii, care se utilizeaza la efectuarea cercetarilor statistice selective.

Fiecare subiect din registrul statistic se caracterizeaza prin date de identificare si de stratificare ale intreprinderilor si organizatiilor care exercita activitatea economica pe teritoriul tarii date.

In conformitate cu Regulamentul privind administrarea registrelor, elaborat de EUROSTAT la 6 septembrie 1994, pentru tarile in tranzitie la economia de piata se recomanda includerea pe etape a unitatilor statistice in registrele lor statistice. In legatura cu aceasta, in prima etapa nu se recomanda a fi incluse intreprinderile individuale, fermierii (gospodarii taranesti), institutiile si organizatiile necomerciale, care vor fi incluse in etapele ulterioare conform regulamentelor nationale.

Fondul informational al registrului statistic trebuie sa contina date de identificare a subiectilor de evidenta.

Identificarea reprezinta determinarea uniforma a agentilor economici cu ajutorul marcarii prin coduri. Criteriile utilizate pentru selectarea campurilor de cercetari si alegerea mostrelor de control se numesc date de stratificare. La ele se refera: activitatea de baza a intreprinderii (unitatii statistice), „talia” si sectorul institutional. Codul activitatii principale determina tipul de activitate care, de fapt, este efectuat de unitatea statistica. „Talia” intreprinderii se determina dupa numarul de angajati (salariati) sau dupa suma vanzarilor nete (dupa caz). Fiecare intreprindere trebuie sa se claseze in sectorul institutional in conformitate cu metodologia statistica a ONU privind sistemul conturilor nationale (SCN, 1993).

Introducerea in practica statisticii europene a registrului statistic ofera posibilitatea extragerii esantioanelor de cercetare pe diferite domenii, efectuarea cercetarilor selective statistice prin anchete si, in primul rand, a statisticii intreprinderilor.

5. PROGRAMUL UNIUNII EUROPENE DE SUSTINERE A TARILOR MEMBRE ALE CSI IN REALIZAREA TRECERII LA STATISTICA COMUNITARA

Actualul mediu european, natura relatiilor de cooperare in statistica, rolul major al statisticii oficiale in societatea informationala actuala, declarat si recunoscut de catre toti actorii societatii, se bazeaza pe Declaratia Comuna a oficiilor nationale de statistica a statelor membre din 17 ianuarie 1994 (in vigoare astazi).

Noua dimensiune extinsa a integrarii statistice se refera la Europa Centrala si de Est. Dificultatea este cu atat mai mare, cu cat este vorba de a ajuta tarile aflate in tranzitie spre democratie si economia de piata sa-si transforme profund sistemele lor statistice. Statistica si aici s-a dovedit a avea un rol de pionierat in cooperarea dintre Comunitatea Europeana si tarile in tranzitie. Primele actiuni de cooperare au inceput inca din 1991. Natura problemelor intalnite in faza de tranzitie variaza de la o tara la alta. Cu toate acestea, urmatoarele cerinte sunt perceptibile intr-un mare numar de tari:

- asigurarea unei independente stricte a statisticii oficiale fata de autoritati: statistica oficiala nu-si poate juca rolul in democratie si in economia de piata, decat daca este fiabila, neutra si obiectiva si perceputa ca atare de catre societate;
- protectia informatiilor individuale: informatiile individuale, culese de catre organismele oficiale de statistica, trebuie protejate, cu riscul punerii in discutie a calitatii si disponibilitatii acestora;
- fixarea prioritatilor in cadrul activitatilor statistice, in functie de resursele disponibile, de problemele majore cu care se confrunta societatea si de cerintele guvernului;
- facilitarea obligativitatii de raspuns a celor anchetati, utilizand la maximum tehnicile de ancheta prin sondaj si fisierele administrative;
- ameliorarea calitatii echipamentului informatic;
- dezvoltarea contactelor stranse cu principalele categorii de utilizatori si instruirea acestora in privinta utilizarii datelor statistice;
- asigurarea bunei coordonari intre diversi producatori de statistici oficiale si, in particular, asigurarea unei activitati centralizate sau puternic coordonate in domeniile standardelor si clasificarilor, metodologiilor, pregatirii, programarii, activitatilor informatice, cercetarii.

Pentru adaptarea statisticilor nationale din tarile CSI si Mongolia la statistica comunitara, Uniunea Europeana a creat fondul financiar cu o denumire generala „Programul TACIS”. Asistenta financiara acordata tarilor se alocata in baza proiectelor de asistenta tehnica de ordin metodologic si de asigurare cu echipament (computere) de catre EUROSTAT, in diverse domenii ale statisticii nationale. Anual, intre beneficiarii de asistenta TACIS si EUROSTAT se discuta proiectele prezentate si se semneaza Declaratia Comuna asupra Cooperarii in Statistica, pe anul respectiv sau multianuala.

Declaratia Comuna asupra Cooperarii in Statistica, de semnificatie majora pentru evolutia cooperarii in statistica, se bazeaza pe o serie de elemente concrete.

La 15-16 mai 2001 in Luxembourg a avut loc a saptea reuniune a grupului de pilotaj in domeniul cooperarii statistice cu Uniunea Europeana a Comunitatii Statelor Independente si Mongoliei, la care s-a hotarat ca programele multianuale de cooperare, cu indicarea bugetelor globale, sa fie gestionate de DG-RELEX (Departamentul General al Relatiilor Externe). Anual tarile beneficiare de proiectul TACIS au obligatiunea de a prezenta rapoarte privind efectuarea lucrarilor respective in cadrul proiectelor aprobate.

Cooperarea eficienta a tuturor activitatilor de cooperare va permite utilizarea optima a resurselor umane si financiare, precum si repartizarea efectiva ce incumba din diferite proiecte de asistenta tehnica pe linia Programului TACIS si atingerea obiectivelor fixate in toate domeniile de interes comun.

CAPITOLUL II

POLITICA SI LEGISLATIA REPUBLICII MOLDOVA IN DOMENIUL STATISTICII

1. CADRUL LEGAL AL STATISTICII REPUBLICII MOLDOVA

Sistemul statisticii Republicii Moldova s-a format in conditiile dirijarii economiei prin metode administrative si de comanda. Acest sistem se baza, de regula, pe observari statistice exhaustive, iar sistemul de indicatori se constituia din necesitatea de a asigura functiile conducatoare ale ministerelor si subdiviziunilor respective. In consecinta, acest sistem nu dispunea de indicatori, care ar caracteriza situatia financiara a statului, functionarea noilor structuri de antreprenariat, reducand considerabil valoarea analizei schimbarilor economice, creand anumite dificultati in reglementarea efectiva a proceselor economice si in promovarea politicii preconizate de asistenta sociala. Acest sistem nu putea sa functioneze in conditiile noi create, odata cu dobandirea independentei Republicii Moldova si transformarilor produse. Devenind membru al ONU si membru cu drepturi depline al Consiliului Europei si al altor organisme internationale, Republica Moldova si-a largit activitatea internationala.

In conditiile noi create, in fata statisticii oficiale sta o problema principial noua – reformarea metodologiei de baza si a celei organizationale, aducerea ei in corespundere cu cerintele si regulile internationale. Primul document important aparut a fost *Legea Republicii Moldova Cu privire la statistica*. Specialistii Departamentului Statisticii si Sociologiei s-au inclus activ in procesul de reformare a statisticii moldovenesti, creand premisele implementarii sistemului de conturi nationale deja in anul 1994. In scopul integrarii Republicii Moldova in comunitatea mondiala si crearii unei baze informationale eficiente de analiza profunda si exhaustiva si de pronosticare a proceselor economice in conditiile relatiilor de piata a fost elaborat *Programul de Stat de trecere a Republicii Moldova la sistemul mondial de contabilitate si statistica* si aprobata *Conceptia de reformare a sistemului statistic*.

Prin articolul 34 *Constitutia Republicii Moldova, adoptata la 29 iulie 1994*¹ prevede dreptul persoanei la informatie, iar autoritatile publice sunt obligate sa asigure informarea corecta a cetatenilor asupra problemelor de interes public si personal.

Legea Republicii Moldova Cu privire la statistica nr. 418-XII din 18 decembrie 1990, completata si modificata prin legile nr. 1141-XII din 04 august 1992² si nr. 508-XIII din 22 iunie 1995³ reglementeaza functionarea statisticii oficiale in Republica Moldova. In lege sunt definite problemele de baza si principiile statisticii oficiale ale Republicii Moldova si este definit statutul Departamentului Statistica si Sociologie, care angajeaza unitatile de evidenta de a transmite organelor statistice informatie obiectiva si adevarata in termenul stabilit.

Legea statistica stabileste modul de functionare a sistemului unic de statistica, reglementeaza culegerea, sistematizarea, analiza, publicarea, pastrarea si protectia datelor statistice colectate de la persoanele fizice, defineste tipurile de observari statistice si asigura confidentialitatea datelor, descrie drepturile si obligatiunile institutiilor si organizatiilor care se ocupa de statistica.

Legea, de asemenea, prevede ca cercetarile statistice sa se efectueze pe baza unui sistem de indicatori, calculati in conformitate cu metodologiile internationale, ea trateaza observarile statistice, prezentarea si folosirea datelor statistice.

Legea Cu privire la statistica se aplica intregului spectru de relatii sociale legate de buna functionare a sistemului statistic unic despre economia nationala si populatia Republicii Moldova.

In Republica Moldova de statistica se ocupa:

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1, 12.08.1994.

² Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1992, nr. 8 art. 199.

³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 45-46, art. 537.

Departamentul Statistica si Sociologie, formatiunile teritoriale de statistica subordonate lui; ministerele, departamentele, Banca Nationala a Moldovei si alte persoane juridice. Responsabilitatea pentru incalcarea *Legii Cu privire la statistica* este prevazuta intr-un articolul separat.

Legea Cu privire la registre nr. 1320-XIII din 25 septembrie 1997⁴ prevede definitii si principii de baza pentru a o putea utiliza. Mai departe ea stabileste conditiile de tinere a registrelor publice sau private si persoanele responsabile.

In scopul integrarii Republicii Moldova in comunitatea mondiala si crearii unei baze informationale eficiente de analiza profunda si exhaustiva si de pronosticare a proceselor economice in conditiile relatiilor de piata prin hotararea Prezidiului Parlamentului Republicii Moldova nr. 1253-XII din 14 ianuarie 1993 *Privind masurile primordiale de dezvoltare a statisticii in Republica Moldova in anii 1993-1995* a fost elaborat *Programul de Stat de trecere a Republicii Moldova la sistemul mondial de contabilitate si statistica pentru anii 1994-1995*, aprobata prin Hotararea Guvernului Republicii Moldova nr. 710 din 23 septembrie 1994⁵.

Programul de stat prevedea revizuirea complexa a sistemului de contabilitate si statistica a Republicii Moldova si corelarea lui cu normele internationale si folosirea maxima a experientei pozitive acumulate, in scopul mentinerii in domeniul statisticii si evidentei contabile si a instrumentelor care nu contravin practicii mondiale si sunt susceptibile sa o imbunatateasca.

Astfel, in anii 1994-1997, Departamentul Statistica si Sociologie, Ministerul Finantelor si Banca Nationala, cu concursul ministerelor, departamentelor si organismelor internationale, au efectuat un sir de masuri de reformare a statisticii oficiale, bancare si a contabilitatii in sensul compatibilitatii ei cu cerintele perioadei de tranzitie la economia de piata.

Decizia Guvernului cu privire la Conceptia de reformare a sistemului statistic national in anii 1999-2002 a fost aprobata prin Hotararea Guvernului Republicii Moldova nr. 305 din 14 aprilie 1999.

Conform Deciziei Guvernului, principalul obiectiv al reformei il constituie crearea unui sistem informational statistic adecvat conditiilor economiei de piata, posibil de a-l alinia la standardele internationale existente. Conceptia se axeaza pe principiul continuitatii si consta in trecerea de la statistica bazata pe evidenta totala (exhaustiva), la statistica bazata pe metodologii internationale de cercetare prin sondaje si observari selective, care asigura oglindirea completa a proceselor ce se desfasoara in societate si evaluarea corecta a rezultatelor activitatilor in economia nationala si ale sferei sociale.

2. DEPARTAMENTUL STATISTICA SI SOCIOLOGIE – ORGANUL NATIONAL DE STATISTICA

Departamentul Statistica si Sociologie (DSS) este principalul organ de statistica in Republica Moldova care in activitatea sa se conduce de Constitutia Republicii Moldova, legile Republicii Moldova, regulamentele si instructiunile Guvernului Republicii Moldova, hotararile parlamentului Republicii Moldova si de regulamentul Departamentului Statistica si Sociologie, aprobat prin Hotararea Guvernului Republicii Moldova nr. 917 din 3 septembrie 2001⁶.

DSS este, asadar, organul de specialitate al administratiei publice centrale, abilitat sa conduca intreaga activitate statistica si sistemul de rapoarte si anchete statistice din toate activitatile economiei, pe baza unei metodologii unice, adecvate celei utilizate in practica internationala si a conditiilor sociale-economice ale republicii.

Potrivit Regulamentului, DSS se subordoneaza Guvernului Republicii Moldova si poarta raspundere in fata Guvernului pentru executarea functiilor ce-i revin.

DSS este investit cu dreptul de a reprezenta tara in relatiile cu organele de stat din alte tari, organizatiile internationale, coordonand chestiunile ce tin de competenta sa.

⁴ Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 77-78/639 din 27.11.1997.

⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 10 din 27.10.1994.

⁶ Monitorul Oficial, nr. 108-109/966 din 06.09.2001.

Programul de lucrari statistice si cercetari sociologice, efectuat de catre DSS si de subdiviziunile lui, se aproba de Guvern si sunt finantate de la bugetul de stat. Lucrarile neprevazute de program sunt executate pe baza de contract si se platesc de catre beneficiar.

Efectivul limita al aparatului central al Departamentului Statistica si Sociologie il constituie un numar de 126 unitati (cu exceptia personalului de deservire a cladirii).

DSS este condus de directorul general, numit in functie de catre Guvern. Directorul general are adjuncti – trei vicedirectori generali, numiti in functie si eliberati din functie de catre Guvern, la propunerea directorului general.

In cadrul DSS activeaza un colegiu din 9 persoane, aprobat de Guvern. Hotararile colegiului privind chestiunile examinate devin executorii din data adoptarii acestora sau emiterii ordinului directorului general al Departamentului intru indeplinirea acestora.

Structura aparatului central al Departamentului Statistica si Sociologie⁷:

- *Directia generala sinteza, publicatii si diseminare a informatiei statistice.*
- *Directia generala conturi nationale si sinteze.*
- *Directia generala statistica agriculturii, silviculturii si mediului.*
- *Directia generala statistica industriei, energeticii, transporturilor si comunicatiilor.*
- *Directia generala statistica comertului si serviciilor.*
- *Directia generala statistica sociala.*
- *Directia generala statistica finantelor si rapoarte financiare.*
- *Directia generala statistica fortei de munca.*
- *Directia registre, clasificatoare statistice si anchete structurale.*
- *Directia financiar-economica si control.*
- *Sectia principala statistica investitiilor si constructiilor.*
- *Sectia principala statistica demografica.*
- *Sectia principala cadre si secretariat.*
- *Sectia colaboretoare internationala.*
- *Sectia evidenta contabila.*
- *Sectia administrativa.*

Urmatoarele organizatii si intreprinderi se afla in subordonarea Departamentului Statistica si Sociologie:

- *Directia generala pentru statistica Chisinau.*
- *Directiile pentru statistica judetene si a UTA Gagauzia (Gagauz-Yeri).*
- *Intreprinderea de Stat Centrul de proprietati tehnologice „Informstat”.*
- *Intreprinderea de Stat Editura de imprimate „Statistica”.*

Pentru solutionarea problemelor ce deriva din datele macroeconomice, dezvoltarea sistemelor statistice noi si realizarea politicii de stat in domeniul statisticii, asigurarea caracterului obiectiv, transparent si stiintific al metodologiilor, indicatorilor, clasificarilor, si tehnicilor utilizate in activitatea de statistica, alinierea sistemului statistic national la cerintele economiei de piata si la standardele internationale in scopul asigurarii reflectarii cat mai veridice a proceselor social-economice si demografice din tara, conform legii Republicii Moldova *Cu privire la statistica*, prin Hotararea Guvernului Republicii Moldova

⁷ Hotararea Guvernului Republicii Moldova nr. 917 din 3 septembrie 2001.

nr. 559 din 17 iunie 1999, a fost creat *Consiliul coordonator pentru statistica al Republicii Moldova* și aprobat Regulamentul cu privire la Consiliul coordonator pentru statistica (în continuare Consiliul). Consiliul îndeplinește un rol dublu, pe de o parte asigură legătura cu producătorii de statistici oficiale, iar pe de altă parte – este veriga de legătură cu beneficiarii de statistica și, în primul rând, cu opinia publică. Consiliul este obligat să informeze opinia publică despre activitatea și situația în domeniul statisticii.

La baza activității DSS, direcțiilor și secțiilor aparatului central, subdiviziunilor teritoriale de statistica sta *Programul anual de lucrări și editii statistice și sociologice*, care se aproba de Guvern cu avizul Ministerului Finanțelor și Ministerului Economiei ale Republicii Moldova. Afară de rapoartele statistice menționate, organele statistice teritoriale și DSS efectuează o serie de cercetări statistice selective în baza esanțioanelor selective a prețurilor și tarifelor de consum, anchetării de conjunctură în întreprinderile industriale, agricole și anchetării structurale a întreprinderilor mici și a gospodăriilor casnice.

Prin structura sa *Programul anual de lucrări și editii statistice și sociologice* pune în evidență cercetările, lucrările și publicațiile statistice privind evoluția economico-socială a Republicii Moldova pe domeniul statistice și răspunde cerințelor de menținere și dezvoltare a sistemului statisticii oficiale în ceea ce privește asigurarea continuității seriilor de date statistice în condiții de comparabilitate metodologică și a continuării procesului de adoptare a standardelor europene în domeniul statisticii naționale și a recomandărilor instituțiilor de specialitate ale organizațiilor internaționale, în conformitate cu angajamentele asumate pe plan internațional.

3. CLASIFICARILE DE BAZA UTILIZATE ÎN STATISTICA REPUBLICII MOLDOVA

Pentru funcționarea și dezvoltarea Sistemului Unic de Nomenclatoare Unitare (SUNU) se creează baze metodologice și organizatorice care determină modul de elaborare, implementare și înțelegere la zi a nomenclatoarelor, numite în Republica Moldova clasificatoare. Acest sistem asigură comparabilitatea, compatibilitatea și autenticitatea datelor.

Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei (CAEM) a fost elaborat din necesitatea de reflectare a noilor relații economice și pentru asigurarea alinierii cu Nomenclatorul Activităților din Comunitatea Europeană. Conform acestei clasificări, activitățile economico-sociale sunt structurate pe 5 trepte (secțiune, subsecțiune, diviziune, grupă și clasă), constituite pe principiul omogenității, structurii de clasificare comparabile cu cele existente în statistica europeană (NACE) și cu cea mondială (CITI-ISIC), utilizate în statisticile ONU.

Clasificatorul CAEM este utilizat în trei direcții conexe ale statisticii:

- *în statistica primară, constituită pe baza celor mai amănunțite date, prezentate de diferite unități statistice;*
- *în realizarea problemelor de modele macroeconomice ale economiei după principiile sistemului de conturi naționale (SCN), datele cărora reprezintă un sistem consecutiv de descriere a fenomenelor economice generale în conexitatea lor și folosite pentru caracterizarea indicatorilor producției, veniturii, repartizării lui, a resurselor economice, a formării capitalului, a ocupației, a operațiunilor de afaceri între țări etc.;*
- *în schimbul internațional de informație statistică și în procesul integrării în sistemul informațional mondial pe baza chestionarelor organizațiilor internaționale, care conține un complet larg de indicatori statistici grupați pe tipuri de activitate economică, în conformitate cu metodologia ONU.*

*Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei (CAEM) (versiunea a II-a) ocupă locul principal în SUNU și se utilizează pentru încadrarea unitară a activităților desfășurate în unitățile economice și sociale, a tuturor bunurilor, produselor și serviciilor executate, consumate sau exportate, pentru gruparea pe activități a principalilor indicatori economici, financiari, sociali etc. CAEM (versiunea I-a) a fost elaborat în conformitate cu hotărârea Prezidiului Parlamentului Republicii Moldova nr. 1253 – XII din 14 ianuarie 1993 *Cu privire la măsurile primordiale de dezvoltare a statisticii Republicii Moldova în anii 1993-1995* și reiesind din necesitatea trecerii la sistemul de evidență și statistica aplicat în practică*

internatională și implementat de la 1 ianuarie 1995.

Pentru asigurarea unei funcționări eficiente a pieței comune, pentru desfășurarea activității analitice la nivel macro- și microeconomic și a marketingului, e important să dispună de o clasificare unică, contemporană, utilizată în toate statele participante și în organele, instituțiile Comunității Europene.

Principiile metodologice de elaborare a Clasificatorului sunt determinate de Regulamentul privind armonizarea clasificatoarelor, informației tehnico-economice și statistice, aprobat la reuniunea a 9-a a Consiliului interstatal pentru standardizare, metrologie și certificare, conform căruia este asigurată armonizarea clasificatoarelor prin introducerea completărilor ce reflectă specificul economiei naționale.

Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei, versiunea a 2-a, se introduce în locul clasificatorului în vigoare – Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei, versiunea 1, adoptat prin Hotărârea Departamentului Statisticii al Republicii Moldova nr. 8 din 28 iunie 1994, care avea la bază Clasificatorul International Standard al tuturor activităților Economice (ISIC, redacția a 3-a), recomandat de Comisia pentru statistică a ONU

În legătură cu intrarea Moldovei în Consiliul Europei și având tendința de a deveni membru al Comunității Europene, a apărut necesitatea de trecere a republicii la sistemul european de clasificare, de aceea a fost pregătită versiunea a II-a a Clasificatorului Activităților din Economia Moldovei.

Registrul Interadministrativ (RENIM) are drept scop actualizarea bazei de date la nivelul republican și teritorial pe activități, forme de proprietate, forme organizatorico-juridice și prezentarea datelor privind activitatea agenților economici.

Registrul Național al Unităților Statistice al Republicii Moldova reprezintă instrumentul statistic de bază care asigură evidența, păstrarea și analiza informației privind subiecții supuși studiului statistic. RENUȘ cuprinde totalitatea întreprinderilor înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova și care exercită activitate economică. Fiecare unitate inclusă în Registrul este caracterizată prin date de identificare, date de clasificare și date statistice.

Asistența tehnică din partea UE este efectuată din partea INSEE (Franța) cu un record de experiență la nivel național în domeniul registrelor de afaceri pe plan național și acordând asistență în domeniu altor țări (în special țărilor în tranziție). INSEE a prestat deja asistența tehnică DSS în cadrul programului Statistică 3, componenta Registre de Afaceri.

În prezent statistica națională obține informații despre întreprinzătorii individuali doar când ei se înregistrează. Dacă aceste întreprinderi nu au nici o obligație statistică și fiscală, în afară de declarația fiscală anuală, actualizarea datelor situației, numărul de angajați, profitul, tipul de activitate nu pot fi evaluate. Nu este acces la datele din registrul fiscal. În prezent, este un acord între DSS și Inspectoratul Fiscal Principal cu privire la transmiterea datelor din registrele fiscale despre întreprinzătorii individuali pentru anul 2000. Aceasta va ajuta la evaluarea situației despre întreprinzătorii individuali, cu scopul de a implementa în cadrul proiectului o anchetă-pilot specifică despre întreprinderile active, pentru a preciza tipul exact al activității acestora, numărul de angajați, profitul și alți indicatori.

În legătură cu aceasta este necesar de a studia întrebarea cu privire la includerea întreprinzătorilor individuali în registrele statistice cu atributele lor (metodologia, instrumentele, caracteristicile definiției, stratificarea), cu scopul de a îndeplini următoarele sarcini:

- Formarea informației despre demografia întreprinderilor;
- Actualizarea RENUȘ;
- Elaborarea indicatorilor pentru a evalua calitatea registrelor;
- Determinarea calității registrului și evaluarea ameliorării acestuia.

Calitatea registrului este direct proporțională activităților întreprinse actualizării lui. Registrul este permanent actualizat, folosind surse administrative și statistice, rămâne totuși problema legată de coordonarea insuficientă între aceste surse de date. Luând parte la seminarul UN-ECE/Eurostat de la Luxemburg despre registrele de afaceri în 1999, specialiștii DSS au avut posibilitatea să facă cunoscute

cu experienta Italiei in domeniul actualizarii registrelor, folosind mai multe surse de informatii. De aceea, experienta Italiei (sau a altei tari), ar fi folositoare sa fie studiată in ceea ce priveste actualizarea registrelor, evaluand calitatea altor surse administrative (autoritatile fiscale, registrele municipale, autoritatile licentiate etc.). Majoritatea problemelor enumerate mai sus pot fi rezolvate in cadrul prezentei componente, avand urmatoarele obiective:

- De a primi si implementa asistenta tehnica pentru extinderea registrului statistic incluzand unitatile persoanelor fizice;
- De a analiza demografia intreprinderilor;
- De a imbunatati calitatea registrului (metodologia si principiile indicatorilor de descriere a calitatii registrului).

Clasificatorul Republicii Moldova. Unitati de masura si Calcul (CUMC) este destinat pentru utilizarea la prelucrarea automatizata a informatiei in diferite domenii de activitate si se aplica din 01.01.1998 si a fost elaborat in baza clasificatorului international al unitatilor de masura *Coduri pentru unitati de masura utilizate in comerțul international*, destinat pentru activitati economice internationale conform conditiilor standardelor internationale. Unitatea de masura si calcul este destinata pentru utilizare la rezolvarea problemelor de evaluare cantitativa a indicatorilor tehnico-economici, in scopul realizarii evidentei de stat, dării de seama, analizei si prognozei dezvoltării economice.

Clasificatorul formelor de proprietate al Republicii Moldova (CFP) se aplica din 01.01.1995 si este un document normativ al DSS. Utilizarea lui este obligatorie in toate sferile activitatii statistice, de asemenea, este destinat pentru utilizarea de catre Ministerele si Departamentele ce tin evidenta contabila, bancara si statistica. Concomitent se utilizeaza pentru prelucrarea automata a informatiei, pentru rezolvarea problemelor ce tin de prelucrarea bilantului activitatii intreprinderilor si organismelor cu diferite forme de proprietate.

Clasificatorul formelor organizatorico-juridice ale agentilor economici din Republica Moldova (CFOJ) este destinat pentru utilizarea la prelucrarea automatizata a informatiei in diverse domenii de activitate pe intreprinderi si organizatii, in conformitate cu formele organizatorico-juridice, stabilite de legislatia Republicii Moldova ale agentilor economici. CFOJ intra in componenta Sistemului Unic de clasificare si codificare a informatiei tehnico-economice si sociale (SUCCITES) al Republicii Moldova si este aplicat din 01.03 2001 in locul CFOJ, utilizat de la 01.01.1995.

Clasificatorul Statistic al Deseurilor (CSD) reprezinta armonizarea conceptuala, colectarea datelor in corespundere cu conceptiile STAS-ului care vor deveni comparabile in timp si spatiu. Scopul final al Clasificatorului Statistica al Deseurilor este obtinerea informatiei numerice privind obiectul examinat CSD si se aplica din 01.01.1998.

Clasificatorul Serviciilor in domeniul activitatii economice externe (CSAEE) este elaborat in conformitate cu standardele internationale ONU si recomandările Comitetului pentru statistica a CSI si se aplica din 01.01.1995. Clasificatorul serviciilor in domeniul activitatii economice externe este destinat unificării datelor contabile si statistice referitoare la serviciile de comerț exterior, codificării acestora pentru prelucrarea automata, intocmirii balantei de plati si pentru activitatea economica. Clasificatorul serviciilor in domeniul activitatii economice externe este elaborat pentru evidenta separarii comerțului extern cu servicii, degajandu-le din volumul total al importului sau exportului de marfuri.

Clasificatorul Unitatilor Teritoriale Administrative (CUTAM) are menirea de a fi utilizat in locul clasificatorului *Sistemul de Votare a Obiectelor Teritoriale Administrative*, care se aplica in prezent si este obligatoriu pentru toate ministerele, departamentele, intreprinderile si organizatiile pentru efectuarea, elaborarea corespunzatoare ale darilor de seama statistice, contabile si altor rapoarte, precum si asigurarea compatibilitatii informationale pentru rezolvarea problemelor sistemelor automatizate pentru conducere CUTAM si se aplica din 03.01.2000.

Clasificatorul Produselor (Bunurilor si Serviciilor) Moldovei (CPM) a fost elaborat in baza principiilor de alcatuire a clasificarii statistice a produselor pe genuri de activitati in Comunitatea Economica Europeana, cu reflectarea necesitatilor economiei nationale la nivelul de 8 semne, in anul 1999, a fost elaborat si aprobat Clasificatorul Statistic al Produselor (Bunurilor si Serviciilor) al Republicii Moldova

(Hotararea Consiliului Colegial al DSS nr. 4 din 6 aprilie 1999).

In aceasta perioada DSS, in colaborare cu ministerele respective, a mai elaborat o serie de nomenclatoare: Clasificatorul de Produse (pentru comertul interior), Clasificatorul Serviciilor Comerciale, Clasificatorul Mijloacelor Fixe, Clasificatorul Produselor Industriale (PRODCOM), Clasificatorul Documentatiei de Conducere, Clasificatoarele statistice si Nomenclatoarele in statistica mediului inconjurator, Clasificatorul Structurilor Conducerii de Stat a Republicii Moldova Clasificatorul Standardelor Invatamantului, Clasificatorul Standardelor Medicale s.a.

In colaborare cu directia clasificatoare, registrele nationale si anchetele structurale, a fost perfectionata clasificarea produselor agricole in corespundere cu standardele internationale in Clasificatorul Produselor si Serviciilor.

Nomenclatoarele utilizate in comertul exterior. Clasificarea marfurilor este efectuata in baza Sistemului Armonizat (SA) de Descriere si Codificare a Marfurilor, care contine 5 trepte de clasificare: sectiuni, capitole (2 semne), grupe (4 semne), subgrupe (6 semne) si pozitii de marfuri (8 semne), fiind structurat pe 9506 pozitii de marfuri, 6019 subgrupe de marfuri, 1241 grupe, 97 capitole (3 capitole de rezerva) care, la randul lor, sunt unite in 21 de sectiuni.

Clasificatorul CORM serveste pentru solutionarea urmatoarelor probleme:

- *compararea repartizarii ocupatiilor sau a altor indicatori variabili (salariul, consumul, nivelul de cunostinte etc.);*
- *compararea datelor pe anumite grupe de ocupatii;*
- *conexarea datelor comparabile pentru analiza elementelor organizarii muncii;*
- *contribuirea la schimbul si comparabilitatea informatiei (statistice) intre tari;*
- *dezvaluirea deosebirilor nationale in talmacirea criteriilor de clasificare a ocupatiilor;*
- *crearea bazei pentru clasificare si selectarea informatiei in domeniul ocupatiilor;*
- *efectuarea recensamantului global al populatiei;*
- *elaborarea nomenclatorului specialitatilor privind pregatirea cadrelor in institutiile de invatamant superior si a nomenclatorului meseriilor privind pregatirea cadrelor in institutiile de invatamant secundar profesional;*
- *primirea datelor pentru cercetarea gospodariilor casnice;*
- *selectarea datelor pentru organizatiile care angajeaza forta de munca;*
- *contribuirea la comunicatia internationala in domeniul ocupatiilor, dotarea statisticienilor cu un „instrument” pentru folosirea datelor nationale in domeniul ocupatiilor la nivel interstatal;*
- *asigurarea selectarii datelor nationale in domeniul ocupatiilor in asa forma, care ar putea fi utilizata atat in domeniul cercetarilor, cat si in activitatea persoanelor si organizatiilor care iau decizii si elaboreaza strategia cu privire la migratiunea internationala si amplasarea fortei de munca.*

Clasificatorul Ocupatiilor din Republica Moldova (CORM) stabileste denumirile ocupatiilor (profesiilor si functiilor) practicate de populatia activa a Republicii Moldova si clasificarea lor in grupe dupa nivelul de omogenitate din punct de vedere al activitatii desfasurate si este armonizat cu urmatoarele documente normative: ISCO-88 (COM) – Clasificarea internationala standard a ocupatiilor, recomandata de Comunitatea Economica Europeana (CEE).

Acest clasificator este parte componenta a Sistemului Unic de Clasificare si Codificare a Informatiei de Ordin Tehnico-Economic si Social (SUCC ITES) al Republicii Moldova.

Clasificatorul CORM este destinat pentru formarea bazei initiale pentru clasificarea si perfectionarea modului de inregistrare a informatiei in documentele administrative cu privire la ocupatiile profesionale, recensamant si cercetari statistice, precum si la prelucrarea acestei informatii si asigurarea selectarii datelor nationale in domeniul ocupatiei populatiei in asa forma, care ar permite de a utiliza datele informationale despre migratiune si crearea locurilor de munca.

Clasificatoarele elaborate ar trebui actualizate si implementate in domeniile respective, tinand cont de noile cerinte ale statisticii comunitare.

4. COOPERAREA INTERNATIONALA A REPUBLICII MOLDOVA IN DOMENIUL STATISTICII

Intru alinierea sistemului national la standardele internationale, DSS efectueaza reformarea sistemului statistic national al Republicii Moldova cu ajutorul organizatiilor tarilor membre ale Uniunii Europene, organizatiilor internationale, serviciilor statistice nationale ale altor tari; are loc implementarea si utilizarea standardelor si normelor internationale in domeniile cele mai prioritare ale statisticii.

Asistenta tehnica in domeniul statisticii in cadrul Programului TACIS pentru Moldova se infaptuieste din anul 1992 si face parte din Programul Uniunii Europene pentru acordarea asistentei tarilor CSI si Mongoliei.

In decembrie 1992, pe baza interstatala, s-a inceput cooperarea intre UE si CSI Asistenta tehnica acordata DSS, la fel ca si celorlalte tari din CSI, s-a ciocnit de tranzitia de la rolul de simplu colector si prelucrador al datelor, conform metodologiei Comitetului Statistic al Uniunii Sovietice, la rolul de serviciu national de statistica, capabil sa furnizeze informatia privitor la solutionarea problemelor de ordin social si economic pe plan intern si pentru organizatiile internationale in cadrul conditiilor de tranzitie la economia de piata.

Cooperarea DSS cu EUROSTAT se manifesta printr-un schimb permanent de informatii si adaptarea metodologiilor statistice in conformitate cu standardele internationale. Astfel, DSS priveste cooperarea cu EUROSTAT ca un instrument important in rezolvarea problemei reformarii statistice nationale.

In noiembrie 1994 a fost semnat Acordul de Parteneriat si Cooperare (APC) intre Republica Moldova si UE. Scopul acestuia era de a intari procesul de integrare a Moldovei in economia UE si in sistemul mondial. Prin Acord a fost determinat cadrul de cooperare comerciala, politica, economica si culturala si a fost pusa o noua baza legala pentru dezvoltarea relatiilor.

Pe parcursul realizarii proiectelor de asistenta tehnica, cu participarea EUROSTAT, au fost obtinute rezultate considerabile in reformarea statisticii oficiale in Republica Moldova.

Principalele scopuri ale colaborarii internationale:

- *obtinerea ajutorului tehnic acordat de organisme internationale ONU, Eurostat, Banca Mondiala, FMI etc., care elaboreaza si determina normele si standardele statistice internationale;*
- *formarea cadrelor si instruirea specialistilor Departamentului Analize Statistice si Sociologice in conformitate cu standardele mondiale;*
- *efectuarea consultatiilor si expertizelor cu antrenarea specialistilor straini, obtinerea materialelor metodice si informative;*
- *practicarea schimbului de experienta in domeniul metodologiei si practicii statistice cu serviciile statistice nationale ale tarilor dezvoltate.*

Un instrument al modernizarii institutelor nationale de statistica din CSI si Mongolia este programul TACIS, insa preaderarea trebuie sa convinga guvernantii de necesitatea investitiilor pentru adaptarea administratiilor la standardele europene si, astfel, statisticienii pot, in sfarsit, "profita", demonstrand capacitatea de programare si de gestionare a bugetelor, dar si rigoarea, eficienta, transparenta in implementarea programelor.

Asistenta externa, intr-un viitor, se va stopa, iar instrumentele nationale pentru statistica vor continua sa existe, promovand un marketing al informatiei statistice si furnizand date, iar resursele interne (bugetare sau proprii) vor fi acelea care vor impiedica “dereglarile” care ar anula sau diminua sensibil eforturile de ani de zile. Sistemul national de statistica se perfectioneaza mult datorita programelor TACIS in domeniul statisticii.

In anul 1999 Banca Mondiala a acordat un grant pentru fortificarea capacitatii institutionale de colectare a datelor, implementarea unui sistem national de conturi, prognozarea principalilor indicatori macroeconomici si diseminarea informatiei.

Conceptia de dezvoltare a statisticii prevede prelungirea colaborarii in cadrul acordurilor bilaterale (Romania, Federatia Rusa, Belarusi s.a.), mentinerea si consolidarea relatiilor de colaborare cu serviciile nationale statistice ale Comunitatii Statelor Independente si ale tarilor dezvoltate, precum si realizarea activitatilor prevazute in aceste acorduri.

Reformarea Sistemului statistic al Republicii Moldova a dat posibilitate de a implementa metodologiile internationale la calcularea Produsului Intern Brut, a economiei ascunse, a comertului exterior in baza declaratiilor vamale, a calcularii veniturilor populatiei, cercetarii si analizei pietei fortei de munca, implementarii unui sistem de clasificatoare armonizate la standardele internationale.

CAPITOLUL III

ANALIZA COMPARATIVA

Introducerea eficienta a standardelor si principiilor statistice ale Uniunii Europene in domeniul conceptelor si metodologiilor statistice ale Republicii Moldova la cerintele si necesitatile interne de date va spori esential eficienta sistemului statistic pe plan national si international. In continuare vom prezenta starea reala a statisticii Republicii Moldova si nivelul atins de dezvoltare fata de statistica comunitara.

1. INFRASTRUCTURA STATISTICA

In Republica Moldova functionarea statisticii oficiale este reglementata prin legea Republicii Moldova *Cu privire la statistica* nr. 418-XII, din 18 decembrie 1990, completata si modificata prin legile nr. 1141-XII din 04 august 1992⁸ si nr. 508-XIII din 22 iunie 1995⁹. In aceasta lege toate principiile si compartimentele descrise nu sunt mentionate strict si, de aceea, exista posibilitatea sa nu fie urmate cu strictete. Oficiul EUROSTAT a recomandat Departamentului Statistica si Sociologie al Republicii Moldova un model de lege a statisticii pentru tarile in tranzitie, care poate servi drept reper pentru revizuirea legii actuale.

Analiza comparativa a legii Republicii Moldova *Cu privire la statistica* cu normele statistice ale Comunitatii Europene a evidentiat lipsa, in legislatia moldoveneasca, a principiilor de organizare contemporana a statisticii oficiale si de conducere a organelor de statistica conform principiilor Comunitatii Europene (autonomie, confidentialitate, transparenta, specializare, proportionalitate, relevanta, deontologie statistica si profesionala, raportul cost/eficienta al serviciilor statistice, obiectivitate).

Modul de organizare si de culegere a datelor statistice nu corespund normelor statistice ale comunitatii europene. Accesul la datele statistice si confidentialitatea lor, obligatiunile si sanctiunile se cer revizuite. Perfectarea legii statistice este necesara cat mai curand posibil, pentru a consolida independenta si rolul coordonator al Departamentului Statistica si Sociologie.

Pentru atragerea datelor din surse administrative pe baza de contract este necesara cooperarea cu ministerele si institutiile centrale ale Republicii Moldova privind prioritatile statistice oficiale in domeniul statisticii teritoriale. Noua lege teritoriala prezinta un risc pentru sistemul statisticii nationale, tinand cont de reseaua si nivelul computerizarii si gradul de cunostinte in regiune.

Obiectivul strategic fundamental de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeana necesita:

- *A pregati proiectul Declaratiei Comune in domeniul statisticii intre Departamentul Statistica si Sociologie al Republicii Moldova si Oficiul de Statistica al Uniunii Europene in care sa fie fundamentate actiunile necesare pentru integrarea statisticii moldovenesti in sistemul statistic european.*
- *A revizui legea Cu privire la statistica a Republicii Moldova conform Regulamentului Comunitatii Europene nr. 322/1997 din 17 februarie 1997 cu privire la normele statistice ale Comunitatii Europene si principiile fundamentale ale statisticii comunitare.*
- *A elabora si a aproba, in modul stabilit, Strategia de integrare a statisticii Republicii Moldova in sistemul statistic al Uniunii Europene, mentionandu-se prioritatile de dezvoltare pe termen scurt si pe termen mediu.*

Cele mentionate trebuie sa fie reflectate in noul proiect de lege „Organizarea statisticii oficiale in Republica Moldova”.

⁸ Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1992, nr. 8, art. 199.

⁹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 45-46, art. 537.

2.

STATISTICI APLICATE

Transformările în statistica națională au demarat prin înlocuirea Sistemului de Producție Materială cu Sistemul Conturilor Naționale (SCN), care constituie un ansamblu coerent și detaliat de conturi și de tabele, al cărui scop este reflectarea exhaustivă și exactă a activității economice a republicii.

La elaborarea conturilor naționale se utilizează metodologia Biroului de statistică al ONU (ediția 1993). Departamentul Statistică și Sociologie a introdus 8 conturi cu ajutorul metodologic și tehnic al statisticienilor de la INSEE (Franța) și INS (România).

Concomitent se calculează și principalul agregat macroeconomic al sistemului de conturi naționale – Produsul Intern Brut (PIB), care reprezintă rezultatul final al activității de producție din unitățile producătoare rezidente atât în sfera producției materiale, cât și în sfera serviciilor, și care corespunde valorii bunurilor și serviciilor produse de către aceste unități pentru consumul final.

Cu ajutorul SCN se efectuează o analiză aprofundată și multiaspectuală a dezvoltării socioeconomice, precum și compararea la nivel internațional a produsului intern brut. Structura PIB constituie baza comparabilității economice internaționale și determină gradul de integrare a țării în cooperarea economică mondială.

Trecerea la calculul trimestrial al produsului intern brut pe categorii de resurse și utilizări include și valoarea estimărilor pentru economia subterană (în continuare economia neoficial înregistrată – ENO). În cadrul proiectului de asistență TACIS „Statistică-5” e prevăzută desăvârșirea calculelor pentru economia ascunsă – legală și neformală – și inițierea estimărilor (studierea bazei informaționale, efectuarea calculelor experimentale) vizând economia ascunsă ilegală. Metodologia de estimare a elementelor economiei ascunse legale și neformale a fost aprobată de Consiliul Colegial al DSS în conformitate cu faza finală a procesului de elaborare a conturilor naționale.

Faza finală de elaborare a SCN se sintetizează în Tabelul Intrări-Iesiri (TII), ce reflectă modul în care se utilizează resursele de bunuri și servicii ale economiei naționale, interconexiunile sferelor producție și consum, precum și între genurile de activități economice. Aceste tabele permit calcularea PIB prin cele trei metode de calcul: după resurse, după utilizări și după venituri.

Sistemul Conturilor Naționale are drept scop elaborarea metodologiei de calculare a indicatorilor conturilor naționale pentru a caracteriza mișcarea fluxurilor financiare cu sursele de date din statistica întreprinderilor, precum și cele ale statisticii administrative și bancare. Obiectivul final al SCN urmărește reflectarea completă a activității economiei naționale pentru analiza multilaterală a tendințelor în evoluția acesteia, prognozarea și elaborarea politicii de dezvoltare a țării pe viitor. În acest context, va fi elaborată și implementată metodologia calculelor elementelor economiei subterane, în conformitate cu standardele internaționale adaptate la specificul republicii, care va permite evaluarea reală și mai amplă a PIB.

În conformitate cu cerințele SCN, se alcătuieste balanța producției, repartitiei și utilizării produselor, care asigură determinarea structurii actuale a economiei naționale, principalele proporții economice și interconexiunile dintre activitățile desfășurate în economia națională.

Pentru calcularea contului financiar, în calitate de sursă principală de informație servește bilanțul contabil. O încercare de calculare a contului financiar a fost efectuată utilizând drept sursă de informație vechiul bilanț contabil. Implementarea standardelor de contabilitate a condus la modificări esențiale în baza de date, fapt care impune o studiere suplimentară a posibilităților de utilizare a lor în efectuarea calculelor contului financiar.

Au fost elaborate secvențele de conturi pentru toate sectoarele instituționale ale economiei interne, precum și pentru cel al *Restului lumii*. În legătură cu trecerea la clasificarea bugetară, în conformitate cu standardele internaționale, cu introducerea standardelor de contabilitate și cu implementarea proiectului Bancii Mondiale privind bugetele familiilor, sectoarele instituționale au fost recalulate, pornind de la sursele noi informaționale. Însă, pentru a trece de la calculele experimentale la cele definitive, privind Tabelul economic de ansamblu, e necesară elaborarea secvenței de conturi pe sectoare instituționale pentru minimum cțiva ani.

La elaborarea Sistemului de Conturi Naționale au fost luate în considerare prevederile Regulamentului

Consiliului nr. 2223/1996 din 25 iunie 1996 *Sistemul European de conturi nationale si regionale (ESA95)* si Regulamentului Consiliului nr. 448/1998 din 16 februarie 1998 *Cu privire la completarea si modificarea Regulamentului Consiliului nr. 2223/1996, tinand cont de acordarea serviciilor financiare de intermediere indirect masurate in cadrul Sistemului European de conturi nationale si regionale* si prevederile Deciziei Comisiei nr. 715/1998 din 30 noiembrie 1998 *Cu privire la completarea si modificarea Regulamentului Consiliului nr. 2223/1996, tinand cont de acordarea serviciilor financiare de intermediere, indirect masurate, in cadrul Sistemului European de conturi nationale si regionale.*

2.1. Statistica demografica

In *statistica demografica si sociala* evidenta curenta a miscarii naturale a populatiei este bazata pe sistemul de inregistrare in actele de stare civila. Ele fixeaza evenimente primordiale ca: nasterea, decesul, casatoria, divortul, care servesc la acumularea datelor statistice despre miscarea naturala a populatiei de pe teren. Pregatirile de recensamantul locuintelor si populatiei, care se va efectua la 1-8 octombrie 2002, sunt in plina desfasurare. Incercari de a efectua recensaminte au fost si in anii precedenti, insa nu s-au produs din motive financiare, la fel situatia este critica si in acest an la capitolul finantare.

Se cer efectuate urmatoarele actiuni:

- Construirea noului esantion multifunctional de zone teritoriale (EMZOT) pe baza rezultatelor recensamantului populatiei si locuintelor (din octombrie 2002), care va constitui baza de sondaj pentru extragerea esantioanelor necesare realizarii tuturor anchetelor prin sondaj in gospodariile populatiei si va fi posibila armonizarea sistemului de anchete in gospodarii cu sistemul european de colectare a informatiilor si de cuantificare si evaluare a fenomenelor sociale.
- Proiectarea si realizarea unui set de 5 anchete statistice in gospodariile populatiei, privind: bugetele de familie; bugetul de timp; sanatatea; conditiile de trai; pregatirea profesionala continua.

Calcularea indicatorilor demografici are nevoie de modernizare. Este necesara dezvoltarea statisticii migratiunii, cu scopul de a putea masura si prognoza evolutia populatiei.

2.2. Statistica bugetelor gospodariilor

In urma implementarii proiectului „Noua cercetare a bugetelor gospodariilor in Moldova” s-a redresat fundamental *Statistica bugetelor gospodariilor*. Principiile noi de construire ale esantionului de gospodarii (inclusiv raioanele de est si municipiul Bender), precum si folosirea metodologiei internationale de culegere, transmitere, prelucrare si analiza a informatiei, asigura obtinerea unui flux de date continuu despre nivelul si structura veniturilor si cheltuielilor gospodariilor casnice. Esantionul include circa 2300 de gospodarii casnice, rotatia acestora efectuandu-se trimestrial.

2.3. Statistica pietei de munca

Statistica pietei de munca, in conformitate cu metodologia Biroului International al Muncii, a dat posibilitatea de a repartiza populatia dupa participarea ei la activitatea economica. Aceasta repartizare include: populatia economic-activa civila, populatia economic -inactiva, somerii (inregistrati oficial) si calcularea ratei somajului in tara.

Programul si metodologia investigatiilor selective ale gospodariilor casnice privind ocupatia s-a elaborat cu ajutorul colegilor statisticieni de la INCEE (Franta) si INS (Romania), avand drept scop efectuarea analizei utilizarii potentialului uman al tarii. Aceasta investigatie selectiva a fost introdusa in practica statistica prin intermediul directiilor municipale si raionale de la 1 aprilie 1998, lansand pe teren „Ancheta Fortei de Munca”. Rezultatele cercetarii selective au dat posibilitatea de a obtine serii de indicatori privind populatia ocupata, neocupata, motivele neocupatiei, somajul (oficial) si disponibilitatea unitatilor teritorial-administrative de resurse de munca.

Ancheta fortei de munca permite colectarea datelor vizand forta de munca, care se realizeaza ca un studiu continuu, cuprinzand trimestrial circa 8 mii gospodarii, in 114 centre de cercetare, pe teritoriul tarii. In conformitate cu standardele internationale, DSS a calculat principalii indicatori statistici, care

caracterizeaza piata fortei de munca: rata activitatii economice, rata ocupatiei populatiei si rata somajului. Ancheta asupra fortei de munca in gospodarii este armonizata in mare masura cu normele si standardele europene, in special cu Regulamentul Consiliului nr. 577/1998 din 9 martie 1998 *Cu privire la organizarea unui studiu-ancheta asupra fortei de munca in Comunitate* si cu Regulamentul Consiliului nr. 1571/1998 din 20 iulie 1998 *Cu privire la implementarea Regulamentului Consiliului nr. 577/1998 despre organizarea unui studiu-ancheta asupra fortei de munca in Comunitate*. Anchetele asupra intreprinderilor insa se cer a fi adaptate noilor conditii economice. Rezultate considerabile in Republica Moldova a obtinut marimea menajelor statisticii fortei de munca.

2.4. Statistica salarizarii

Statistica salarizarii include studiul exhaustiv al unitatilor economice si sociale cu numarul de salariatii de 20 si mai multe persoane, exceptand intreprinderile cu investitii straine si intreprinderile individuale. In baza recomandarilor Biroului International al Muncii, a fost elaborata metodologia investigarii intreprinderilor privind nivelul salariului muncitorilor si functionarilor separat pe unele functii (locuri de munca) si sexe, care permit analiza nivelului salariului si a puterii de cumparare a acestuia (salariul real), separat pe unele profesii (functii).

In conformitate cu standardele internationale, DSS a elaborat instructiunile *Cu privire la statistica efectivului salariatilor, Cu privire la statistica castigurilor salariale si Principiile metodologice privind cheltuielile pentru forta de munca*.

Actualmente, informatia statistica privind *Statistica ocrotirii sanatatii* este colectata in baza formularelor statistice aprobate de DSS, dar prelucrata si generalizata de Ministerul Sanatatii al Republicii Moldova.

2.5. Statistica asistentei sociale

Statistica asistentei sociale se bazeaza pe rapoartele statistice privind veniturile si cheltuielile bugetului asigurarilor sociale de stat (trimestrial, anual) si raportului „Numarul de pensionari si plata pensiilor” (trimestrial, anual), care se prezinta DSS de Casa Nationala de Asigurari Sociale.

2.6. Statistica regionala

Referitor la *statistica regionala* DSS a reusit producerea de date statistice privind populatia (pe sexe), miscarea naturala a populatiei, salariul nominal brut pe activitati economice, productia industrială in preturile curente si in natura, volumul investitiilor (pe forme de proprietate), volumul comertului cu amanuntul (in preturi curente si comparabile) si pe tipuri de marfuri, volumul serviciilor cu plata prestate populatiei (pe tipuri), fondul locativ (pe forme de proprietate).

De asemenea, se estimeaza unii indicatori privind statistica agriculturii (suprafata agricola insamantata, efectivul de animale, productia vegetala si animala in expresie naturala), transportul de pasageri si marfuri, efectivul mijloacelor de transport, unii indicatori privind activitatea financiara a agentilor economici (in baza rapoartelor financiare), unii indicatori de ambianta.

In scopul alinierii statisticii regionale a Republicii Moldova la standardele europene in domeniul statisticii regionale ale EUROSTAT, este necesara organizarea, in toate subdiviziunile teritoriale de statistica si la nivelul tarii a bazei de date REGIO de statistici regionale, conform Regulamentului Consiliului nr. 2081/93 din 20 iunie 1993 si a nomenclatorului european al unitatilor statistice teritoriale NUTS, care contine aproximativ 100 dintre cei mai importanti indicatori statistici, grupati pe diferite domenii. La nivel regional producerea de date statistice trebuie efectuata in concordanta cu Regulamentul Consiliului nr. 2223/1996 din 25 iunie 1996 ”Sistemul European de conturi nationale si regionale”.

Dezvoltarea sectorului privat, structurile legale si internationale au dus la o crestere semnificativa a numarului intreprinderilor mici si mijlocii, ceea ce a dus mai intai la aparitia dificultatilor, apoi la imposibilitatea continuarii implementarii tuturor recensamintelor anterioare.

2.7. Statistica industriei

In domeniul *statisticii industriei* se observa o armonizare insuficienta a clasificatoarelor folosite de catre Departamentul Statistica si Sociologie (tipul de activitate, nomenclatorul produselor industriale) cu clasificatoarele UE (NACE, clasificatoarele produselor si serviciilor).

Nu este adaptat noii situatii legate de tranzitia spre economia de piata a republicii, metoda unui recensamant complet al intreprinderilor si este timpul de a introduce mostre pe baza registrului de afaceri si anchetei structurale a intreprinderilor.

Metodele actuale de colectare a datelor in industrie sunt total inechitate si este nevoie de a introduce metoda de colectare electronica a datelor pentru ameliorarea calitatii datelor si efectuarea acestora la timp, precum si costuri operationale mai mici de colectare si prelucrare a datelor.

In diferite domenii de activitate a crescut considerabil numarul agentilor economici, ceea ce ridica probleme deosebite pentru sistemul statistic. Solutionarea lor este fundamentata in mai multe proiecte lansate de EUROSTAT, sub egida TACIS, unul din acestea fiind proiectul „Ancheta structurala in intreprinderi”. In cadrul primei etape a acestui proiect a fost lansata ancheta structurala privind rezultatele activitatii micilor intreprinderi, rezultatele careia au fost publicate intr-o editie statistica speciala.

Una din directiile prioritare la acest capitol este trecerea la cercetarile structurale in intreprinderi, bazate pe principii recomandate de organismele internationale, care vor oferi posibilitati mari pentru analiza profunda si multiaspectuala vizand functionarea pietelor fortei de munca, de capital, de bunuri si servicii, pentru caracterizarea complexa (economica, demografica si sociologica) a producatorilor.

Implementarea acestor cercetari va permite aprecierea mai veridica a proportiilor si directiilor fluxurilor investitionale, determinarea sectoarelor economice stabile si instabile din punct de vedere financiar, aprecierea eficacitatii modificarilor structurale din economie etc.

In cadrul proiectului „Statistica intreprinderilor” in anul 1999 a fost lansata ancheta structurala in intreprinderi pentru rezultatele obtinute in anul 1998, cuprinzand 8988 de intreprinderi din numarul total de 23 mii de intreprinderi. Rata nonraspunsurilor a constituit 14,4%. In urma prelucrarii datelor colectate, au fost pregatite doua publicatii statistice.

In anul urmator a fost lansata ancheta structurala in intreprinderi pentru rezultatele obtinute in anul 1999. Au fost incluse in cercetare circa 9 mii intreprinderi active cu personalitate juridica. In prezent se prelucreaza datele. Pentru viitor se prevede introducerea in ancheta structurala a blocurilor cu indicatori specifici pentru diferite tipuri de activitati, perfectarea metodelor de control al datelor colectate si perfectarea analizei rezultatelor obtinute prin ancheta structurala.

Majoritatea problemelor care apar in acest domeniu pot fi rezolvate prin imbunatatirea anchetei structurale cu scopul de a obtine o caracterizare mai completa a sistemelor productiv si financiar ai intreprinderilor, dupa tipul de proprietate si dupa tipul activitatii, cu scopul de a produce si de a implementa anchetele sectoriale, de a completa cerintele de informatie a registrelor statistice si de a crea o singura baza pentru anchetele mostra, prin utilizarea experientei instrumentelor statisticii intreprinderii, precum CITRUS, pentru organizarea formelor personalizate pentru intreprinderi, in dependenta de sector sau ramura de activitate.

Reducerea timpului de publicare a rezultatelor anchetelor structurale prin ameliorarea controlului datelor primare ar ameliora situatia in acest domeniu. Este necesara aplicarea anchetelor structurale repetate pe baza de mostre sau paneele. Implementarea anchetei se cere de asemenea elaborata si implementata in intreprinderile nou create.

2.8. Statistica intreprinderilor mici si mijlocii

Statistica intreprinderilor mici si mijlocii in Republica Moldova se cere a fi armonizata cu prevederile Regulamentului Consiliului nr. 58-1996 din 20 decembrie 1996 „Statistica structurala a afacerilor”, iar statistica structurala a industriei, cu prevederile Regulamentului Comisiei nr. 1618/1999 din 23 iulie 1999 *Cu privire la criteriile de evaluare a calitatii statisticii structurale a afacerilor*.

2.9. Statistica investițiilor în capital fix și în construcții

În domeniul *statisticii investițiilor în capital fix și în construcții* este necesar de a presta un set de indicatori de încredere, apt a fi folosit de către agenții economici și politici și de către investitori. Datele cu privire la investiții sunt colectate de la proprietarul clădirii și nu de la întreprinderi. Astfel, trebuie controlate toate activitățile investitoriale.

Schema organizatională pentru statistică în construcții este comparabilă cu cea a Germaniei.

În prezent datele se culeg pe baza rapoartelor statistice, întocmite de agenții economici beneficiari, care au executat construcții în antrepriza și în regie proprie, din sectoarele economice: public, privat, mixt (raportul statistic anual nr. 2-cc *Obiecte, mijloace fixe puse în funcțiune și investiții în capital fix utilizate*; nr. 2-cl (anual) *Casa de locuit individuale date în folosință*; raportul statistic lunar nr. 1-cc *Cu privire la lucrări în antrepriza executate*). Datele generalizate ale rapoartelor menționate permit determinarea volumului de investiții în capital fix în prețuri curente, inclusiv în construcția obiectelor de menire productivă, neproductivă și volumul lucrărilor executate cu forțele proprii ale organizațiilor de antrepriza.

Investițiile de capital fix se prezintă după forme de proprietate, pe surse de finanțare, pe principalele tipuri de activități economice, datele publicându-se pe județe.

Obiectivele de comparabilitate internațională a statisticii investițiilor

(i) pe termen mediu:

- Adoptarea unui cadru conceptual armonizat prin implementarea conceptelor, definițiilor și clasificatoarelor internaționale în domeniul măsurării investițiilor;
- Evaluarea sistemului de informație statistică în privința acoperirii de conturile naționale a investițiilor;
- Dezvoltarea unei abordări sistematice de măsurare a investițiilor în Republica Moldova;
- Analiza activităților investitoriale din sectorul investițional și pe ramuri, evaluarea veniturilor din investiții în Moldova pe ramură și sector;
- Atingerea unei acoperiri depline a tuturor activităților de investiții în Republica Moldova.

(ii) pe termen scurt:

- Definirea conceptelor și indicatorilor activităților de investiție în cadrul SCN;
- Aplicarea metodelor de măsură a indicatorilor, inclusiv introducerea metodelor de colectare a datelor prin mostre;
- Implementarea analizei sistemului informației macroeconomice și statistice (inclusiv evaluarea surselor de date);
- Dezvoltarea unei abordări specifice țării;
- De a furniza beneficiarului mijloace tehnice și software adecvate.

În domeniul statisticii comerțului intern au fost revizuite și perfecționate formularele statistice în vigoare și instrucțiunile de completare a acestora. Din 84 formulare statistice, care au funcționat în republică în acest domeniu în anul 1997, au rămas în vigoare doar 7 rapoarte statistice. În baza acestor rapoarte se ține evidența volumului vânzărilor cu amanunțul și a volumului serviciilor prestate populației cu plată prin unitățile oficial înregistrate, iar, începând cu anul 1994, calculele sectorului privat se efectuează în baza datelor cercetării gospodăriilor casnice.

Problemele DSS în domeniul măsurării comerțului intern se reduc la lipsa unui sistem de indicatori despre statistica comerțului cu amanunțul, a unui sistem de colectare, prelucrare, control și analiză a informației statistice. Pentru organizarea unei anchete-pilot despre comerțul cu amanunțul cu bunuri

de consum este nevoie de o schimbare a întregului recensământ în folosirea metodelor de mostre de colectare a datelor și de un echipament pentru computer și software. Pentru ameliorarea eficienței, acoperirea deplină și comparabilitatea internațională a statisticii comerțului interior al Republicii Moldova a fost lansat un proiect. Obiectivele principale sunt:

- Implementarea conceptelor, definițiilor, și indicatorilor comerțului interior în cadrul SCN și armonizarea indicatorilor activităților comerțului intern cu amănuntul cu standardele internaționale, în special cele utilizate în UE;
- Studiarea și implementarea noilor metode de colectare a datelor, prelucrarea, controlul și analiza statistică a datelor comerțului cu amănuntul;
- Crearea unei noi baze de date a comerțului cu amănuntul conform nevoilor utilizatorilor;
- Conceperea, definirea și implementarea unei anchete pilot a comerțului cu amănuntul cu bunuri de consum în Moldova;
- De a furniza beneficiarului mijloace tehnice și software adecvate.

În anii 1993-1994 a fost creat un *sistem de evidență a comerțului exterior de bunuri*, bazat pe rapoartele statistice colectate de la agenții economici ce au derulat activități economice externe cu un nomenclator restrâns de marfuri. De la 1 ianuarie 1995 a fost efectuată trecerea integrală la evidența statistică a comerțului exterior în baza declarațiilor vamale.

Pentru studierea nivelului și dinamicii prețurilor la marfurile exportate și importate, indicii volumului fizic și ai prețurilor medii se calculează trimestrial.

Începând cu anul 1994, au fost introduse tipizatele noilor rapoarte statistice vizând exportul-importul serviciilor.

Generalizarea datelor din declarațiile vamale perfectate la punctele vamale, amplasate în partea dreaptă a Nistrului, primite de la Departamentul Contorului Vamal, ulterior sunt completate și definitivitate de către Departamentul Statistică și Sociologie. Evidența lunară a marfurilor (produselor) transportate prin cablu sau conducte (energie electrică, gaz natural) care nu fac obiectul tranzacțiilor la unitățile vamale, se ține în baza rapoartelor statistice Ei-7 (import) și Ei-8 (export).

În prezent statistica comerțului exterior cuprinde toate marfurile importate în Republica Moldova și exportate din republica (inclusiv reexportul).

Evaluarea statistică a exporturilor se realizează în prețuri FOB sau în franco-frontieră Moldovei (valoare la care marfurile au fost vândute de exportator, inclusiv cheltuielile de transport și alte cheltuieli pentru aducerea și încărcarea marfurilor pe mijlocul de transport la frontiera Moldovei).

Importurile se evaluează în prețuri CIF sau în franco-frontieră Moldovei (valoare la care marfurile sunt cumparate de importator, inclusiv cheltuielile de transport și asigurare pentru aducerea marfurilor până la frontiera Moldovei).

Greutățile înregistrate reprezintă greutatea netă a marfurilor (fără greutatea containerelor sau a altui ambalaj).

Conversia monedei naționale se face în valută convertibilă. Transformarea valutei străine în lei moldovenesti, respectiv, în dolari SUA, se face în baza cursurilor oficiale ale Bancii Naționale a Republicii Moldova la data înregistrării declarației în vamă.

Comerțul exterior cu fiecare țară se determină după principiul „țară de destinație” (la export) „țară de origine (la import). Dacă în momentul livrării nu este cunoscută țară de destinație sau de origine a marfii, atunci exportul/importul se reflectă după țară de vânzare/cumpărare a marfii.

Îmbunătățirea eficienței, acoperirea deplină și comparabilitatea internațională a statisticii comerțului exterior în Republica Moldova se prevede de atins prin realizarea unui proiect, care are următoarele obiective:

- A învăța și implementa conceptele, definițiile și indicatorii comerțului exterior cu bunuri în cadrul recomandărilor ONU, cu armonizarea indicatorilor activităților de comerț exterior cu standardele internaționale, în special cu cele ale UE;
- A îmbunătăți sau rezolva problema disponibilității datelor din Transnistria despre comerțul exterior, pentru a lua parte mai eficient la “exercițiile oglinzii”;
- A însuși, învăța și implementa standardele internaționale folosite pentru distribuirea și publicarea datelor pe hartie și în forma electronică;
- A furniza beneficiarului mijloace tehnice și software adecvate.

2.10. Statistica transporturilor și comunicațiilor

Statistica transporturilor și comunicațiilor se bazează pe rapoartele statistice primite de la unitățile specializate de transport și de la unitățile cu alt tip de activitate de bază, decât transportul de marfuri/pasageri, dar care au mijloace de transport înscrise în inventar sau închiriate. Începând cu anul 1994, datele privind transportul auto de marfuri au fost reintregite, luându-se în calcul estimarea volumului de lucru efectuat de posesorii autovehiculelor de marfuri (persoane fizice).

În baza rapoartelor se obțin date generalizate privind transportul de marfuri și de pasageri în comun, material rulant existent în inventar.

Statistica telecomunicațiilor se bazează pe rapoartele statistice administrative prezentate de Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor, care permit determinarea indicatorilor statistici privind dezvoltarea mijloacelor de telefonie în folosință generală, mijloacelor postale, prestațiilor de poșta și telecomunicații, introducerea mijloacelor progresiste de telecomunicații.

Indicatorii privind activitatea de poșta și telecomunicații exprimă numai serviciile efectuate de către aceste unități din cadrul ministerului menționat mai sus. Corespondența expedită reflectă traficul de plecare a scrisorilor, a cartilor postale și a pachetelor mici, iar mandatele înregistrează numărul mandatelor postale și telegrafice predate (cu plată și de serviciu), inclusiv mandatele de pensii.

2.11. Statistica turismului

Statistica turismului se bazează pe rapoartele statistice (trimestriale și anuale nr. 1-tur și 1-hotel), colectate de la agenții economici înregistrați oficial, care prestează servicii turistice.

Turismul cuprinde activitatea persoanelor care călătoresc în altă localitate decât cea unde locuiesc, pe o perioadă nu mai mare de 12 luni, în scopuri de odihnă, afaceri, sănătate ș.a. Se reflectă *vizitatori* – total, inclusiv *turisti* și *excursionisti*. Datele privind numărul vizitatorilor interni și internaționali includ persoanele care au beneficiat de serviciile turistice oferite de agenții economici specializați în turism.

Capacitatea hotelieră de cazare unică evidențiază numărul locurilor de cazare puse la dispoziția vizitatorilor de către unitățile hoteliere din Republica Moldova la sfârșitul anului.

În statistica turismului, actualmente, se reflectă: indicatori privind activitatea turistică, inclusiv sosirile vizitatorilor străini după scopul vizitelor și după țară, precum și numărul de plecări ale vizitatorilor din Republica Moldova în străinătate, numărul unităților de cazare (după tipuri), capacitatea de cazare unică a acestora, pat-zile oferite în decursul anului, indicii de utilizare a capacității de cazare.

Proiectul care se desfășoară în domeniul statisticii turismului prevede următoarele obiective:

- Primirea și implementarea asistenței tehnice pentru îmbunătățirea conceptelor, definițiilor, clasificatoarelor și sistemului de indicatori ai statisticii turismului;
- Dezvoltarea, pe baza asistenței primite și a transferului de cunoștințe, a unui sistem de indicatori de colectare și prelucrare a datelor în statistica turismului, ținând cont de recomandările internaționale și practica UE;

- Elaborarea și implementarea unei anchete-pilot cu privire la turismul internațional;
- Îmbunătățirea infrastructurii tehnologiilor informaționale în departament (hardware și software).

2.12. Statistica în agricultura, silvicultura, pescuit și mediul ambiant

În sectorul agrar dețatizarea a generat o creștere esențială a numărului și ponderii producătorilor în agricultura. Aceasta a impus o reformă radicală a *statisticilor în agricultura, silvicultura, pescuit și mediul ambiant*. Sursa de date pentru ele o constituie rapoartele statistice cu diferite periodicități și pe diferite domenii ale agriculturii, colectate de la agenții economici cu activitatea de bază – *agricultura*, cu forma de proprietate publică și privată și ale organelor administrației publice locale. De asemenea, se utilizează: datele Recensământului plantațiilor multianuale (ultimul din anul 1995), Cadastrului funciar al Republicii Moldova și cercetările statistice selective ale gospodăriilor casnice și ale gospodăriilor țărănești (de fermieri). Pe baza lor se determină, la nivelul țării, volumul producției agricole (inclusiv pe toate tipurile de producție vegetală și animalieră), evaluate în prețuri curente și prețuri comparabile (ale anului 1995), și indicii volumului fizic al producției agricole totale, inclusiv al producției vegetale și animaliere și pe categorii de gospodării. În baza rapoartelor financiare ale întreprinderilor agricole se calculează principalii indicatori ai activității acestora, prețul de cost al producției (pe tipuri de producție), beneficiile (pierderile) de la vânzarea producției agricole și nivelul rentabilității producției realizate. Indicatorul statistic privind suprafața agricolă după modul de folosință se află folosind datele din raportul statistic nr. 4-agr. – suprafețele însumate cu culturi agricole, iar din raportul statistic nr. 29-agr. – recolta globală a culturilor agricole obținută de pe suprafețele însumate și producția medie la hectar. Pentru caracterizarea efectivului de animale (pe tipuri), producției animaliere și productivității animalelor și pasărilor în gospodăriile agricole se utilizează raportul statistic nr. 24-agr.

Pe măsura extinderii reformei agrare, pe baza investigațiilor selective, au fost implementate noi metode de colectare a informației statistice vizând structura suprafețelor însumate, recolta globală, veniturile și cheltuielile gospodăriilor țărănești. Au fost introduse în aplicare noi formulare statistice care reflectă procesul de privatizare în agricultura.

Informația statistică cu privire la activitatea gospodăriilor populației se colectează în baza cercetărilor bugetelor casnice, rapoartelor statistice prezentate de primăriile satelor (comunelor) despre efectivul de animale, precum și în baza recensământului suprafețelor însumate, al plantațiilor multianuale etc.

În scopul obținerii informației necesare vizând activitatea sectorului individual în agricultura și punerii în practică statistică a cercetării respective în conformitate cu normele internaționale, a fost pregătită de DSS și aprobată de Guvernul Republicii Moldova prin hotărârea *Cu privire la organizarea și efectuarea cercetărilor statistice selective asupra activității agricole a gospodăriilor personale ale cetățenilor și gospodăriilor țărănești (de fermier)* (Hotărârea nr. 619 din 30 iunie 2000). În acest domeniu important este în plină desfășurare un nou sistem în baza mostrelor de anchete și a unor metode avansate științifice. Din 1997 fondul tehnologic britanic a prestat asistență în domeniul metodologiei pentru pregătirea recensământului agricol. Obiectivul final de cooperare prevede armonizarea clasificatorului produselor și indicatorilor agricoli statisticii agricole conform standardelor europene.

2.13. Statistica pescuitului

Statistica pescuitului face parte din cea animalieră, cu reflectarea separată a datelor.

2.14. Statistica silviculturii

Statistica silviculturii se bazează pe datele administrative oferite de Cadastrul funciar al Republicii Moldova și de către Ministerul Agriculturii și Alimentației. Anual se publică informația cu privire la

suprafata plantatiilor silvice, plantarea padurilor, taierile de paduri, incendiile de padure, masurile de protectie a plantatiilor silvice, gospodaria vanatoareasca si rezervatiile naturale.

Principiile generale de perfectionare a sistemului de observari statistice in agricultura:

- *productia agricola in gospodariile mari si medii va ramane si in continuare cuprinsa intr-o evidenta exhaustiva. Numarul rapoartelor se va reduce, iar continutul acestora se va perfectiona;*
- *observarea statistica asupra activitatii agricole a gospodariilor mici va fi organizata in baza cercetarilor selective, cu aplicarea metodelor statistico-matematice, recensamintelor agricole si, in special, a metodei recensamantului general agricol;*
- *pentru elaborarea calculelor, in SCN se va introduce cercetarea preturilor la productia tehnico-materiala si serviciilor consumate la productia agricola in gospodariile mici;*
- *pentru implementarea investitiilor selective vizand diverse aspecte ale activitatii producatorilor de produse si marfuri agricole va fi creat sub registrul agricol al RENUȘ si vor fi utilizate sursele de date administrative, in special cele din Cadastrul general al Republicii Moldova.*

In scopul perfectionarii calculelor macroeconomice pe agricultura a fost elaborata metodologia de calcul al contului de productie pe agricultura, aliniat la cerintele SCN, iar obiectivele finale ale proiectului din agricultura prevad:

- Elaborarea unui nou sistem statistic in baza mostrelor de anchete si folosirea unor metode avansate stiintifice;
- Armonizarea clasicatorului produselor si indicatorilor agricoli statisticii agricole conform standardelor europene.

2.15. Statistica mediului

Sistemul de indicatori privind *statistica mediului* reflecta starea mediului. Actiunile de protectie a acestuia reflecta: starea si utilizarea principalelor elemente ale naturii – aerul, apa, solul si a componentelor mediului, anumiti factori (surse) de poluare si impactul lor asupra mediului; actiunile de protectie a mediului si finantarea lor. Acesti indicatori se selecteaza din darile de seama statistice, din materialele investigarilor speciale unice, din monitoringul de mediu si din alte studii statistice. De comun acord cu Academia de Stiinte si Departamentul Protectiei Mediului Inconjurator a fost reexaminat sistemul de indicatori fizici ecologici ce permit caracteristica situatiei ecologice a republicii, comparabilitatea cu alte tari dezvoltate, indeplinirea conventiilor si protocoalelor mondiale.

Conform protocolului de la Montreal, a fost stabilita evidenta statistica privind substantele ce distrug stratul de ozon si a produselor care contin substante ce distrug stratul de ozon. Asistenta tehnica a UE in domeniul statisticii mediului este INSEE (Franta), care are o experienta atat pe plan national, cat si pe plan international urmareste acoperirea deplina si comparabilitatea internationala a datelor mediului din Republica Moldova.

Se planifica de a intreprinde transferul de cunostinte despre datele statistice ale mediului (cadrul conceptual, definitiile, principalele metode de estimare, cele mai bune practici recomandate de catre organizatiile internationale), transferul de cunostinte despre aspectele metodologice, datele necesare pentru elaborarea conturilor ecologice, activitatile de cercetare legate de datele conturilor ecologice despre resursele acvatice si conturile ecologice despre cheltuielile facute pentru protectia resurselor acvatice, includerea datelor suplimentare necesare pentru implementarea conturilor ecologice despre resursele acvatice.

2.16. Statistica stiintei

Statistica stiintei se bazeaza pe rapoartele statistice colectate de la agentii economici, care efectueaza lucrari tehnico-stiintifice: cercetari fundamentale, aplicative si elaborari, precum si servicii tehnico-stiintifice.

In baza acestor rapoarte, se determina, la nivelul tarii, numarul intreprinderilor cu activitatea stiintifica la nivel national (inclusiv pe forme de proprietate si tipuri de intreprinderi), numarul lucratorilor stiintifici, volumul de lucrari executate (pe tipuri de lucrari), cheltuielile reale ale lucrarilor executate; numarul si promotiile doctoranzilor pe ramuri ale stiintelor si in total, pregatirea cadrelor stiintifice peste hotare.

2.17. Statistica stiintei

Statistica in cultura este organizata in baza rapoartelor statistice completate de institutiile de cultura si de la Ministerul Culturii. Informatia statistica privind cultura reflecta date cu privire la editarea cartilor, revistelor si ziarelor, la activitatea bibliotecilor publice, lansarea filmelor dupa tarile de origine, numarul de instalatii cinematografice si numarul de spectatori (dupa localitati), activitatea teatrelor si institutiilor muzicale, institutiilor culturale.

2.18. Statistica in informatica

Statistica in informatica este prezentata de raportul statistic nr. 1-inf (colectat anual) de la agentii economici, in care sunt reflectate date cu privire la numarul de computere la intreprinderi, organizatii etc. si tipurile de sisteme informationale utilizate la prelucrarea datelor si rapoartelor. Insa in anuarul statistic al Republicii Moldova aceste date nu se publica.

2.19. Statistica invatamantului

Sistemul indicatorilor din *statistica invatamantului* permit obtinerea informatiei despre realizarea drepturilor cetatenilor la invatatura, proportiile in pregatirea cadrelor de specialisti calificati, asigurarea cu locuri si starea bazei tehnico-materiale in institutiile de invatamant de toate profilurile si formele de proprietate. Informatia se prezinta de institutiile de invatamant ale Ministerului Educatiei si Stiintei, ale altor ministere si departamente.

Asadar, reformarea sistemului statistic al Republicii Moldova este in plina desfasurare si se efectueaza cu ajutorul organelor de statistica a tarilor membre ale Uniunii Europene, a organizatiilor internationale si a altor tari. Datorita serviciilor statistice respective are loc implementarea si utilizarea standardelor si normelor internationale in cele mai prioritare domenii ale statisticii Republicii Moldova.

CONCLUZII

Sistemul statistic al Republicii Moldova se perfectioneaza mult datorita programelor TACIS. In implementarea reformelor in domeniul statisticii Departamentul Statistica si Sociologie a obtinut un progres considerabil.

Armonizarea statisticii nationale in conformitate cu metodologiile si tehnicile aplicate pe plan international constituie o conditie indispensabila. Aceasta vizeaza crearea cadrului logistic pe o baza unitara si coerenta a strategiilor, programelor, planurilor si proiectelor de dezvoltare.

Obiectivul strategic fundamental de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeana necesita:

- *A pregati proiectul Declaratiei Comune in domeniul statisticii intre Departamentul Statistica si Sociologie al Republicii Moldova si Oficiul de Statistica al Uniunii Europene, in care sa fie fundamentate actiunile necesare pentru integrarea statisticii moldovenesti in sistemul statistic european.*
- *A revizui legea Cu privire la statistica a Republicii Moldova conform Regulamentelor Comunitatii Europene nr. 322/1997 din 17 februarie 1997 cu privire la normele statistice ale Comunitatii Europene si principiile fundamentale ale statisticii comunitare.*
- *A elaboreze si a aproba, in modul stabilit, Strategia de integrare a statisticii Republicii Moldova in sistemul statistic al Uniunii Europene, mentionandu-se prioritatile de dezvoltare pe termen scurt si pe termen mediu.*

Drept reper pentru integrarea statisticii Republicii Moldova in contextul armonizarii la standardele europene a spectrului sectoarelor statistice serveste politica si legislatia statistica a Uniunii Europene. Procesul de introducere a standardelor statistice ale Uniunii Europene in domeniul conceptelor, clasificarilor, indicatorilor si metodologiilor utilizate va contribui la coherenta si eficienta sistemului statistic la toate nivelurile oficiale, permitand a raspunde necesitatilor de date atat la nivel national, cat si international, in conditii de transparenta si impartialitate, ceea ce va determina si reflectarea transformarilor de ordin politic, economico-social si cultural si dezvoltarea unei infrastructuri moderne de prelucrare a datelor, precum si un sistem flexibil de diseminare a datelor.

Uniunea Europeana, prin organul de statistica al Comunitatilor Europene EUROSTAT, s-a angajat intr-un amplu si complex proces de armonizare a tuturor instrumentelor statistice de asa maniera, incat acestea sa devina elemente de baza ale fundamentarii politicilor comune europene.

Intensitatea sporita a activitatii statistice in cadrul Uniunii Europene a determinat EUROSTAT si statele membre sa puna in aplicare un mod de cooperare foarte structurat, in spiritul unui parteneriat activ. EUROSTAT a gandit chiar o *politica* a armonizarii, un model logic al integrarii statisticilor nationale in sistemul statistic al Uniunii Europene, model ale carui etape identificate sunt:

- analiza necesitatilor de informatie statistica ale utilizatorilor;
- culegerea datelor disponibile la nivel national;
- realizarea de proiecte-pilot pentru testarea metodologiilor la nivel national;
- construirea infrastructurii legislative pentru reglementarea activitatilor;
- implementarea proiectelor.

Pentru adaptarea statisticilor nationale din tarile CSI si Mongolia la statistica comunitara, Uniunea Europeana a creat fondul financiar cu o denumire generala „Programul TACIS”, care se alocă in baza proiectelor de asistenta tehnica de ordin metodologic si de asigurare cu echipament (computere) de catre EUROSTAT in diverse domenii ale statisticii nationale. Departamentul Statistica si Sociologie a beneficiat, in perioada 1994-2001, de asistenta tehnica si metodologica din partea EUROSTAT (in cadrul

programului TACIS), Bancii Mondiale, Departamentului pentru Dezvoltarea Internationala al Regatului Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord, Oficiului Statistic din Marea Britanie, Biroului de Statistica al Suediei, ceea ce a dat posibilitatea de a obtine rezultatele respective in reformarea statisticii oficiale. Cooperarea eficienta a tuturor activitatilor de cooperare va permite utilizarea optima a resurselor umane si financiare si atingerea obiectivelor fixate in toate domeniile de interes comun.

Scopurile fundamentale care trebuie urmarite in strategia de dezvoltare a sistemului statistic national trebuie sa vizeze in principal:

- Armonizarea statisticii oficiale a Republicii Moldova cu cea a statisticii EUROSTAT;
- Elaborarea programelor pentru perfectionarea reglementarilor administrative si legislative necesare stabilirii unor statistici potrivite unei societati democratice.
- Dezvoltarea statisticilor generale si sectoriale referitoare la reforma economica si sociala.
- Dezvoltarea tehnologiilor statistice, informatice si ridicarea gradului de pregatire a personalului statistic.

Statistica oficiala din Republica Moldova va trebui sa-si intensifice eforturile de aplicare a experientei acumulate in domeniul tehnologiilor noi de culegere, prelucrare, analiza si diseminare a datelor, in conditiile in care, pe plan european, se urmareste convergenta practicilor statisticilor nationale prin utilizarea celor mai avansate tehnologii de comunicatii.

In anii 1994-2001 Departamentul Statistica si Sociologie, impreuna cu ministerele si departamentele respective, au efectuat un lucru semnificativ privind trecerea statisticii oficiale si contabilitatii nationale la standardele internationale. In practica statisticii nationale a fost introdus Clasificatorul Activitatilor din Economia Moldovei, armonizat cu ISIC (revizuirea 3) si NACE, de asemenea clasificatorul ocupatiei populatiei s.a. Capitolul cu privire la clasificatoare a raportului pe tara ar trebui actualizat tinand cont de proiectul lider. DSS ar trebui sa defineasca o perioada de timp comuna pentru introducerea CPA in toate domeniile statistice. Conform metodologiei SCN (redactia anului 1993) s-au implementat cele 8 conturi nationale, care au permis calcularea PIB (trimestrial si anual) dupa metoda utilizarii finale si metoda resurselor (in preturi curente si comparabile, utilizand ajustarile sezoniere). Estimările economiei ascunse pentru anul 2000 si trimestriale pentru 2001 au imbunatatit calcularea PIB si au dus la o crestere a credibilitatii comparabilitatii internationale a indicatorilor statistici, care au fost implementate pentru anii 1993, 1996, 2000 si 2001.

Datorita colaborarii bilaterale cu Biroul Statisticii din Suedia, a fost initiat lucrul asupra posibilitatii elaborarii PIB pe unitati teritorial-administrative.

In conformitate cu nomenclatorul detaliat al tipurilor de activitati economice, s-a definitivat elaborarea Balantei experimentale de productie, distribuire si utilizare a productiei in economia nationala pentru anul 1998.

Crearea Registrului National Interadministrativ (RENIM) si Registrului National al Unitatilor Statistice (RENU) a imbunatatit calitatea informatiilor statistice.

Cercetarile prin sondaj au cuprins cercetarea bugetelor gospodariilor casnice, ancheta fortei de munca, cercetarea anuala a intreprinderilor, cercetarea micilor producatori agricoli, politica flexibilitatii muncii la intreprinderile industriale.

Pentru o mai buna functionare a statisticii se impun o serie de actiuni. Cat mai curand posibil este necesar de revizuit legea statisticii, pentru a consolida rolul coordonator al Departamentului Statistica si Sociologie si a-i asigura independenta in producerea statisticii. Programul de lucrari si cercetari statistice si sociologice trebuie sa fie in concordanta cu cerintele EUROSTAT. Sistemul de planificare fiind neadecvat, lanseaza programe de lucrari, neconsultand beneficiarii si neluand in considerare recomandarile EUROSTAT. Programul trebuie sa contina lucrari multianuale, sa ia in calcul obiectivele si resursele necesare. Programele prioritare de cercetare trebuie definite de Departamentul Statistica si Sociologie, iar proiectele pentru statistica trebuie sa fie cunoscute de potentialii executanti. In prezent tehnologizarea sistemului statistic national este departe de a fi la nivelul dorit.

Grantul acordat de Banca Mondiala prevede, in martie 2002, finalizarea computerizarii sistemului statistic.

Integrarea personalului directiei Tehnologie Informationala (TI) in tematica diviziunilor reprezinta motivatia principala pentru DSS, care ar trebui sa ajute la lucrul in diviziuni. Nu a atins nivelul scontat publicatiile si comunicarea datelor statistice. Diseminarea datelor trebuie sa fie prioritara, de aceea se cere de elaborat un sistem de diseminare electronica a datelor prin utilizarea instrumentelor CD-ROM, Internet si serviciilor on-line. Diviziunea Publicatii si Diseminare are nevoie de consolidare si sustinere din partea departamentului TI. Elaborarea strategiei de diseminare ar trebui sa fie prioritara. O atentie mare trebuie acordata, de asemenea, dezvoltarii unei strategii de comunicare orientata catre toti utilizatorii in concordanta cu reforma prevazuta in domeniul legislatiei statistice. Principiul confidentialitatii cu privire la Inspectoratul Fiscal ar trebui atacat la nivel de manageri, impreuna cu discutiile duse la nivel interguvernamental cu privire la elaborarea unei noi Legi in domeniul Statisticii.

Tehnologiile informationale trebuie sa devina un mijloc al actiunilor de crestere eficienta a sistemului si a calitatii datelor. Dezvoltarea strategiei de comunicare cu utilizatorii va contribui la o imbunatatire a imaginii DSS, a independentei lui si a statisticii in tara. Statistica oficiala nu a atins nivelul cerut de credibilitate datorita caracterului sporadic al legaturii cu mass-media, lipsei unui compartiment de relatii cu publicul sau, cel putin, al unui purtator de cuvânt si prin organizarea neregulata a conferintelor de presa. Se cere de efectuat rapoarte de presa tematice. Prezentarea datelor statistice in publicatii nu atesta coordonare si coerenta (nu pot fi calculati indicatorii derivati), datele se prezenta intr-o structura uneori eliptica – pozitia *alte/altii* au ponderi nejustificat de mari.

Insa, e de mentionat faptul, ca, pana in prezent, in statistica oficiala a Republicii Moldova exista domenii care necesita o dezvoltare semnificativa, dintre care nominalizam: industria, transporturile si comunicatiile, constructiile capitale (sau investitiile in capital fix), comerțul interior si serviciile, statistica financiara, statistica demografica si sociala, statistica preturilor.

Se cere de organizat un recensamant in Statistica Agriculturii, dar aceasta este problematic din cauze financiare.

Transferul de know-how in comerțul exterior cu bunuri este aproape finisat, insa calitatea statisticii este negativ influentata de situatia politica din Transnistria.

Introducerea anchetelor mostre si tranzitia la abordarea institutionala nu a fost planificata pentru statistica investitiilor. Programul pentru producerea indicelui pretului in constructie este invecinat.

In statistica preturilor automatizarea colectarii si prelucrării datelor Indicelui Pretului de Consum este absolut necesara. Sunt necesare programe noi si mai flexibile, care ar trebui elaborate pentru calcularea Indicelui Pretului de Consum si al Indicelui Pretului de Productie.

In publicatiile statistice oficiale ale Republicii Moldova indicatorii principali ce caracterizeaza domeniile sus mentionate au ramas aceiasi, ca si in perioada sovietica, dar metodele statistice folosite se bazeaza, in mare masura pe sistemul de productie materiala. Pana in prezent evidenta statistica de la agentii economici (cu toate formele de proprietate) cu activitatile mentionate se bazeaza pe colectarea de la acestia a rapoartelor lunare, trimestriale, anuale voluminoase dupa continut, in comerț si servicii – de la intreprinderile asa-zise *oficial inregistrate*, in comerțul interior – nu sunt prezentate date despre comerțul cu ridicata.

Calcularea indicelui general de preturi si tarifelor de consum s-a efectuat incalcandu-se metodologia internationala (astfel, pentru anul 2001 s-au utilizat, conform Programului de lucrari si editii statistice, ponderile cheltuielilor la bunuri si servicii din anul 1998, si nu din anul 2000).

Pentru a raspunde eficient cerintelor interne si necesitatilor de date pe plan international la un nivel comparabil cu cel atins in tarile membre ale UE, in conditii de transparenta si impartialitate, e necesara revizuirea Programului de lucrari si editii statistice al Departamentului Statistica si Sociologie si elaborarea Strategiei de integrare a statisticii publice din Republica Moldova in sistemul statistic al Uniunii Europene.

Departamentul Statistica si sociologie se pregateste intens de recensamantul populatiei de la 1-8

octombrie 2002. Acesta este primul recensământ de la independența Republicii Moldova și urmărește obținerea de informații esențiale pentru fundamentarea proiecțiilor demografice, precum și a politicilor Republicii Moldova pe termen mediu și lung în domeniul economiei.

Perfecționarea sistemului statistic național necesită:

- Constituirea Centrului Național de Pregătire Profesională în statistică;
- Elaborarea unei strategii globale pentru perfecționarea profesională;
- Îmbunătățirea activității de bibliotecă și documentare;
- Sensibilizarea mass-mediei cu metodele și practicile de statistică;
- Crearea condițiilor financiare și umane în domeniul programării cercetării statistice;
- Proiectarea unui instrument de monitorizare a stadiului armonizării sistemului statistic din Republica Moldova;
- Alocarea de resurse materiale și financiare suficiente, pentru a asigura sustenabilitatea sistemului statistic și dezvoltarea lui în continuare în concordanță cu evoluția sistemului statistic european;
- Crearea de structuri solide și viabile și de mecanisme adecvate de cooperare eficientă cu partenerii sectoriali ai statisticii prin recunoașterea și promovarea rolului DSS de coordonator al sistemului statistic național.

Implementarea în practică statistică a acestor acțiuni va putea ameliora metodele și procedurile statistice menite să conducă la o utilizare eficientă și complexă a instrumentelor statistice.

În final trebuie să remarcăm că deși s-a depus un efort intens pentru armonizarea legislației statistice a Republicii Moldova la cea a Uniunii Europene, rămân încă de rezolvat probleme ce țin de specificul republicii și de practicile interne. Soluționarea acestora solicită timp și impune participarea susținută și convergența a tuturor specialiștilor din domeniul statisticii.

BIBLIOGRAFIE

Legislatie, regulamente, decizii, anuare

1. TREATY OF AMSTERDAM, EC, 1997.
2. Questions and Answers on Treaty of Amsterdam, EC/, 1997.
3. Repertoire de la legislation communautaire en vigueur et d'autres actes des institutions communautaires, Vol. 1 (1.12.1998)/Luxembourg, 1998.-1210p..-(Journal officiel des Communautaires europeennes).
4. Repertoire de la legislation communautaire en vigueur et d'autres actes des institutions communautaires, Vol. 2. Index chronol., alphabet./Luxembourg, 1999.-1552 p..-(Journal officiel des Communautaires europeennes).
5. Decision (CE) du Conseil du 22 decembre 1998 relative au programme statistique communautaire 1998-2002. Journal officiel nr. L042 du 16/02/1999 p. 0001-0045.
6. Reglement (CE) nr. 322/97 du Conseil du 17 fevrier 1997 relatif a la statistique communautaire. Journal officiel nr. L052 du 22/02/1997 p. 0001-0007.
7. Directive 95/46/CE du Parlement europeen et du Conseil, du 24 octobre 1995, relative a la protection des personnes physiques a l'egard du traitement des donnees a caractere personnel et a a libre circulation de ces donnees. *Journal officiel nr. L281 du 23/11/1995 p. 0031-0050.*
8. Decision (CE) de la Commission du 21 avril 1997 concernant le role d'Eurostat en matiere de production de statistiques communautaires. Journal officiel nr. L112 du 29/04/1997 p. 0056-0057.
9. Decision (CEE) du Conseil, du 19 juin 1989, instituant un comite du programme statistique des Communautaires europeennes.
10. JOURNAL OFFICIEL NR. L181 DU 28/06/1989 P. 0047-0047.
11. DECISION (CEE) DU CONSEIL, DU 25 FEVRIER 1991, INSTITUANT UN COMITE DES STATISTIQUES MONETAIRES, FINANCIERES ET DE BALANCE DES PAIEMENTS. JOURNAL OFFICIEL NR. L059 DU 06/03/1991 P. 0019-0020.
12. DECISION (CEE) DU CONSEIL, DU 25 FEVRIER 1991, INSTITUANT UN COMITE CONSULTATIF EUROPEEN DE L'INFORMATION STATISTIQUE DANS LES DOMAINES ECONOMIQUE ET SOCIAL. JOURNAL OFFICIEL NR. L059 DU 06/03/1991 P. 0021-0022.
13. REGLEMENT (CEE) NR. 3037/90 DU CONSEIL, DU 9 OCTOBRE 1990, RELATIF A LA NOMENCLATURE STATISTIQUE DES ACTIVITES ECONOMIQUES DANS

LA COMMUNAUTE EUROPEENNE. JOURNAL OFFICIEL NR. L293 DU 24/10/1990 P. 0001-0026.

14. REGLEMENT (CE) NR. 1232/98 DE LA COMMISSION DU 17 JUIN 1998 MODIFIANT LE REGLEMENT (CEE) NR. 3696/93 DU CONSEIL RELATIF A LA CLASSIFICATION STATISTIQUE DES PRODUITS ASSOCIES AUX ACTIVITES (CPA) DANS LA COMMUNAUTE ECONOMIQUE EUROPEENNE. JOURNAL OFFICIEL NR. L177 DU 22/06/1998 P. 0001-0140.
15. REGLEMENT (CE) NR. 577/98 DU CONSEIL DU 9 MARS 1998 RELATIF A L'ORGANISATION D'UNE ENQUETE PAR SONDAGE SUR LES FORCES DE TRAVAIL DANS LA COMMUNAUTE. JOURNAL OFFICIEL NR. L077 DU 14/03/1998 P. 0003-0007.
16. REGLEMENT (CE) NR. 1571/98 DE LA COMMISSION DU 20 JUILLET 1998 SUR LES MODALITES D'APPLICATION DU REGLEMENT (CE) NR. 577/98 DU CONSEIL RELATIF A L'ORGANISATION D'UNE ENQUETE PAR SONDAGE SUR LES FORCES DE TRAVAIL DANS LA COMMUNAUTE. JOURNAL OFFICIEL NR. L205 DU 22/07/1998 P. 0040-0065.
17. REGLEMENT (CE) NR. 2744/95 DU CONSEIL, DU 27 NOVEMBRE 1995, RELATIF AUX STATISTIQUES SUR LA STRUCTURE ET LA REPARTITION DES SALAIRES. JOURNAL OFFICIEL NR. L287 DU 30/11/1995 P. 0005-0006.
18. Reglement (CE) nr. 1924/1999 de la Commission, du 8 septembre 1999, portant application du reglement (CE) nr. 577/98 du Conseil relatif a l'organisation d'une enquete par sondage sur les forces de travail dans la Communaute concernant le programme de modules ad hoc 2000-2002 de l'enquete sur les forces de travail. Journal officiel nr. L238 du 09/09/1999 p. 0014-0015.
19. Reglement (CE) nr. 1726/1999 de la Commission du 27 juillet 1999 portant application du reglement nr. 530/1999 du Conseil relatif aux statistiques structurelles sur les salaires et le cout de la main-d'uvre concernant la definition et la transmission des informations sur le cout de la main-d'uvre. Journal officiel nr. L203 du 03/08/1999 p. 0028-0040.
20. Reglement (CE) nr. 1925/1999 de la Commission, du 8 septembre 1999, portant application du reglement (CE) nr. 577/98 du Conseil relatif a l'organisation d'une enquete par sondage sur les forces de travail dans la Communaute concernant la specification du module ad hoc 2000 sur le passage de l'ecole a la vie professionnelle. Journal officiel nr. L238 du 09/09/1999 p. 0016-0019.
21. Reglement (CE) nr. 530/1999 du Conseil du 9 mars 1999 relatif aux statistiques structurelles sur les salaires et les cout de la main-d'uvre. Journal officiel nr. L063 du 12/03/1999 p. 0006-0010.

22. Règlement (CE) nr. 2223/96 du Conseil du 25 juin 1996 relatif au système européen des comptes nationaux et régionaux dans la Communauté. Journal officiel nr. L310 du 30/11/1996 p. 0001-0469.
23. Règlement (CE) nr. 448/98 du Conseil du 16 février 1998 complétant et modifiant le règlement (CE) nr. 2223/96 en ce qui concerne la répartition de services d'intermédiation financières indirectement mesurés (SIFIM) dans le cadre du système européen des comptes nationaux et régionaux (SEC). Journal officiel nr. L058 du 27/02/1998 p. 0001-0014.
24. Décision (CE) de la Commission du 30 novembre 1998 clarifiant l'annexe A du règlement (CE) nr. 2223/96 du Conseil relatif au système européen des comptes nationaux et régionaux dans la Communauté en ce qui concerne les principes de la mesure des prix et des volumes. Journal officiel nr. L340 du 16/12/1998 p. 0033-0049.
25. Règlement (CE) nr. 3605/93 du Conseil, du 22 novembre 1993, relatif à l'application du protocole sur la procédure concernant les déficits excessifs annexe au traité instituant la Communauté européenne. Journal officiel nr. L332 du 31/12/1993 p. 0007-0009.
26. Règlement (CE) nr. 1467/97 du Conseil du 7 juillet 1997 visant à accélérer et à clarifier la mise en œuvre de la procédure concernant les déficits excessifs. Journal officiel nr. L209 du 02/08/1997 p. 0006-0011.
27. Décision (CE) de la Commission du 30 novembre 1998 clarifiant l'annexe A du règlement (CE) nr. 2223/96 du Conseil relatif au système européen des comptes nationaux et régionaux dans la Communauté en ce qui concerne les principes de la mesure des prix et des volumes. Journal officiel nr. L340 du 16/12/1998 p. 0033-0049.
28. Règlement (CE) nr. 2494/95 du Conseil, du 23 octobre 1995, relatif aux indices des prix à la consommation harmonisés. Journal officiel nr. L257 du 27/10/1995 p. 0001-0004.
29. Directive 96/58/CE du Parlement européen et du Conseil du 3 septembre 1996 modifiant la directive 89/686/CEE concernant le rapprochement des législations des États membres relatives aux équipements de protection individuelle. Journal officiel nr. L236 du 18/09/1996 p. 0044-0044.
30. Règlement (CE) nr. 1618/1999 de la Commission du 23 juillet 1999 relatif aux critères d'évaluation de la qualité des statistiques structurelles sur les entreprises. Journal officiel nr. L192 du 24/07/1999 p. 0011-0013.
31. Règlement (CEE) nr. 2186/93 du Conseil, du 22 juillet 1993, relatif à la coordination communautaire du développement des répertoires des entreprises à des fins statistiques. Journal officiel nr. L196 du 05/08/1993 p. 0001-0005.
32. Règlement (CEE) nr. 696/1993 du Conseil, du 15 mars 1993, relatif aux unités statistiques d'observation et d'analyse du système productif dans la Communauté. Journal officiel nr. L076 du 30/03/1993 p. 0001-0011.
33. Règlement (CE) nr. 1172/95 du Conseil, du 22 mai 1995, relatif aux statistiques des échanges des biens de la Communauté et de ses États membres avec les pays tiers. Journal officiel nr. L118 du 25/05/1995 p. 0010-0014.
34. Règlement (CE) nr. 840/96 de la Commission, du 7 mai 1996, fixant certaines dispositions d'application du règlement (CE) nr. 1172/95 du Conseil en ce qui concerne la statistique du commerce extérieur. Journal officiel nr. L114 du 08/05/1996 p. 0007-0017.
35. Règlement (CE) nr. 476/97 du Conseil du 13 mars 1997 modifiant le règlement (CE) nr. 1172/95 relatif aux statistiques des échanges des biens de la Communauté et de ses États membres avec les pays tiers, en ce qui concerne le territoire statistique. Journal officiel nr. L075 du 15/03/1997 p. 0001-0001.

36. Decision de la Commission du 21 avril 1997 concernant le role d'Eurostat en matiere de production de statistique communautaires, Journal officiel nr. L112 du 29/14/1997 p. 0056-0057.
37. Decision du Conseil, du 19 juin 1989, instituant un comite du programme statistique des Communautes europeennes, Journal officiel nr. L181 du 18/06/1989 p. 0047-0047; edition speciale finnoise...: Chapitre 13 Tome 19 p. 21.
38. Decision du Conseil, du 25 fevrier 1991, instituant un comite consultatif europeen de l'information statistique dans les domaines economique et social, journal officiel nr. L059 du 06/03/1991 p. 0021-0022; edition speciale finnoise...: Chapitre 10 Tome 1 p. 66; edition speciale suedoise. modifications: modifie par 397D0255 (JO L102 19.04.1997 p. 32).
39. Decision du Conseil, du 25 fevrier 1991, instituant un comite des statistique monetaires, financieres et de balance des paiements, journal officiel nr. L059 du 06/03/1991 p. 0019-0020; edition speciale finnoise...: Chapitre 10 Tome 1 p. 64; edition speciale suedoise...: Chapitre 10 Tome 1 p. 64; modifications: modifie par 396D0174 (JO L 051 01.03.1996 p. 48).
40. Commission Regulation (EC) nr. 1264/98 of 17 June 1998 concerning the classification of certain goods in the combined nomenclature.
41. Commission Regulation (EC) nr. 264/98 of 9 December 1998 on the nomenclature of countries and territories for the trade between Member States (Text with EEA relevance);
42. Les Directives europeennes et les normes comptable internationales (IAS), EC, 1998.
43. Commission Decision of 24 July 1998 concerning certain specific transaction identified within the work on the protocol of the Excessive Deficit Procedure, for the application of Article 1 of Council Directive 89/130 EEC, Euratom on the harmonization of the compilation of gross national product at market prices (notified under document number C(1998) 2204), (Text with EEA relevance), (98/501/EC, Euratom).
44. Commission Decision of 25 February 1998 approving the 1998 technical action plan (first part) for improving agricultural statistics (Text with EEA relevance), (98/186/EC).
45. Commission Decision of 29 July 1998 amending Council Decision 96/411/EC on improving Community agricultural statistics (notified under document number C(1998) 2135), (Text with EEA relevance), (98/514/EC).
46. Commission Decision of 18 May 1998 adapting Annex I to Council Regulation (EEC) No 571/88 in view of the organization of the Community surveys on the structure of agricultural holdings (notified under document number C(1998) 1346), (98/377/EC).
47. Acord European de asociere a Romaniei la UE: 16.03.1993/Luxembourg.
48. Programul National de aderare la UE/Romania, Vol. 1, 2; Raport asupra progreselor... /Bucuresti, 06.1999.
49. Romanian position paper. Chapter 12 – Statistics. Conference on accession to the European Union–Romania, Brussels, 01.08.2000, CONF-RO 22/00.
50. Organizarea Statisticii Oficiale a Romaniei (text actualizat pe baza OG nr. 9/1992 republicata, modificata si completata prin O.G. nr. 83/1999, O.G. no. 111/2000 si Ordonanta de Urgenta a Guvernului nr. 75/2001) Moldovan Constitution, July 1994.
51. Compatibilitate de la legislation Moldave avec la Convention Europeenne, EC, Jan-98.
52. Progresele in domeniul armonizarii legislatiei, Chisinau, 2000.

53. Directia generala de metodologie si comparabilitate internationala.
54. Legea cu privire la statistica nr. 418-XII din M.O. 12/317 (modificata prin legile nr. 1141 din 04.08.1992; nr. 508 din 22.06.1995).
55. Hotararea Prezidiului Parlamentului Republicii Moldova, nr. 1253-XII din 14 ianuarie 1993 privind masurile primordiale de dezvoltare a statisticii in Republica Moldova in anii 1993-1995.
56. Hotararea Guvernului Republicii Moldova nr. 710 din 23 septembrie 1994 privind „Programul de Stat de trecere a Republicii Moldova la sistemul mondial de contabilitate si statistica pentru anii 1994-1995”, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 10 din 27.10.1994.
57. Legea despre registre nr. 1320-XIII din M.O. 77-78/629, 27.11.1997.
58. Hotararea Guvernului Republicii Moldova nr. 305 din 14 aprilie 1999 cu privire la „Conceptia de reformare a sistemului statistic national in anii 1999-2002”.
59. Hotararea Guvernului Republica Moldova nr. 559 din 17 iunie 1999 „Cu privire la crearea Consiliului coordonator pentru statistica”, M.O., 1999, nr. 65-66, art. 590.
60. Hotararea Guvernului Republicii Moldova nr. 619 din 30 iunie 2000 „Cu privire la organizarea si efectuarea cercetarilor statistice selective asupra activitatii agricole a gospodariilor personale ale cetatenilor si gospodariilor taranesti (de fermier)”.
61. Hotararea Guvernului nr. 917 din 3 septembrie 2001 privind „Regulamentul Departamentului Statistica si Sociologie (DSS)”, Monitorul Oficial, nr. 108-109/966 din 06.09.2001.
62. Guide PCA Moldova – EU, EC, 1994.
63. Clasificatorul Republicii Moldova, sistemul unic de clasificare si codificare a informatiei tehnico-economice si sociale a Republicii Moldova”, 1997.
64. Comisia Nationala pentru statistica „Clasificarea activitatii din economia nationala” – 1992.
65. Situatiia socio-economica a Republicii Moldova in anul 2001 (informatie operativa).

Carti, articole, brosururi, studii, editii oficiale

66. Cara E., Patrascu I. „Retrospectiva micului business in Republica Moldova” in „Economie si Finante”, nr. 5, 2001, pag. 32-34.
67. „Clasificatorul ocupatiilor din Republica Moldova”, Editie oficiala, Departamentul Moldovastandard, Chisinau, pag. 674 .
68. Departamentul Statistica si Sociologie al Republicii Moldova, „Populatia economic activa, ocupata si somajul, 2000”, Chisinau, 2001, pag. 43.
69. Partachi I., Caraivanov S. „Reformarea statisticii moldovenesti in corespundere cu cerintele economiei de piata” in ”Reformele economice in Republica Moldova si Romania: Realizari, Tendinte, Probleme”, vol. II, 24-25 septembrie 1998, pag. 181-185.
70. Partachi I., Caraivanov S. „Necesitatea perfectionarii registrului de evidenta a gospodariilor in baza reformelor economice din Republica Moldova”, Economie si Finante, nr. 5(31)/1999, Chisinau, pag.70-71.
71. Partachi I. „Unele metode statistice contemporane de analiza a activitatii de comert exterior” in Buletinul de informatie si analiza, nr. 10, august 1999.

72. Partachi I. „Principalele grupari si clasificari utilizate in statistica economiei nationale a Republicii Moldova” in „Analele Academiei de Studii Economice din Moldova”, vol. 1, Ed. A.S.E.M., Chisinau, 2001, pag.442-446.
73. Partachi I., Caraivanov S. „Metodologia utilizarii Clasificatorului Activitatilor Economice din Moldova – CAEM (versiunea a II-a) in sistemul informational al economiei nationale” in „Analele Academiei de Studii Economice din Moldova”, vol. 1, Ed. A.S.E.M., Chisinau, 2001, pag. 447-453.
74. Partachi I. „Conceptul de dezvoltare a statisticii in Republica Moldova in baza metodologiei internationale” in „Economie si Finante”, nr. 4, 2001, pag. 70-75.
75. Partachi I., Rusu V. „Indicatorii statisticii in cadrul intreprinderilor mici si mijlocii” in „Economie si Finante”, nr. 5, 2001, pag. 81-86.
76. Stefanescu D., Dumitrescu I. „Integrarea statisticii romanesti in sistemul statistic european – la ceasul bilanturilor (evenimentele anului 2000 reflectate in planul cooperarii in statistica)” in „Revista Romana de Statistica”, nr. 11-12, 2000, pag. 73-81.
77. Stefanescu D. „Evenimente ale cooperarii in Statistica” in „Revista Romana de Statistica”, nr. 2, 2000, pag. 58-60.
78. Baron T., Biji E. „Statistica teoretica si economica”, Bucuresti, 1996.
79. Isaic-Maniu A., Mitrut C., Voineagu V.„Statistica pentru managementul afacerilor”, Bucuresti, 1999.
80. „Noul Sistem Contabil al Agentilor Economici din Republica Moldova”, vol. 1, 2, Chisinau, 1998.
81. „Rolul statisticii in economia de piata”, sesiune stiintifica, Bucuresti, 19 martie 1999.
82. „Statistica teoretica si aplicatii”. Colectiv de coordonare: prof. dr. T.Baron, lect.univ. E. Titan, lect. univ. drd. Stelian Begu, Bucuresti, 1996.
83. „Statistica in cercetarea economico-sociala”. Coord.: Al. Puiu Tacu, Elisabeta Jaba, Ed. Junimea, Iasi, 2001.
84. „Probleme actuale de statistica”. Coord.: Al. Puiu Tacu, Elisabeta Jaba, Ed. Junimea, Iasi, 2000.
85. Andreea Vasile, „Principii metodologice privind ancheta asupra formarii profesionale continue” in „Revista romana de statistica”, nr. 1, 2000.
86. Êî ðëÿðí àñèàÿ Ò. È. «Î á è òí ààð ðàáí òú í î í î äí ðí àèðó TACIS «Î ððàáí ðèà è ñí àáðø áí ñòáí àáí è á ì àòí àí à ñòàðè ñòè ÷ àñèí àí í àáèð àáí èÿ í ðè í ðàáí èçàòèè àú áí ðí ÷ í ù ò í áñèááí àáí è é ì àèú ò í ðàáí ðèÿðè é á ðàáèí í àð ñ è ñí í èüçí àáí è àí ðàáè ñòðà í ðàáí ðèÿðè é», á «Áí í ðí ñú Ñòàðè ñòè èè»,¹ 11.
87. Êî ðëÿðí àñèàÿ Ò. È. «Î ðí àèàí ù ì àòí àí èí àèè ðàáèí í àèúí í àí ñòàðè ñòè ÷ àñèí àí í àáèð àáí èÿ, ðàð àáí ù á á ðàí èàð Î ðí àðàí í ù TACIS «Ñòàðè ñòè èà-3» » á «Áí í ðí ñú Ñòàðè ñòè èè»,¹ 10.
88. Àèè ñàáàà È. È., Ù è ðèí à À. Í ., Êàí ðàèí àà Á. Á. «Áí çí í æí í ñòè í òáí èè òáí àáí é ÿéí í í ì è ÷ àñèí é àäÿòàèúí í ñòè á ðàáèí í á í à í ñí í àá ÑÍ Ñ» á «Áí í ðí ñú Ñòàðè ñòè èè»,¹ 2.
89. Óñí áí ñèè Á. È., Êèð ÷ í èèí á Á. Ì . «Î á è òí ààð ðàáèèçàòèè è ðí àèòà «Î ðí ò àññèí í àèúí í á í áó÷áí è á ñí àòèí èè ñòí á ñè ñòáí ù ðí ññè é ñèí é ñòàðè ñòè èè»

â ðàì èàò ì ðì ãðàì ì ù ÒÀÑÈÑ «Ñòàðè ñòè èà-2» RU09EU01» â «Âí ì ðì ñù Ñòàðè ñòè èè»,¹ 8.

90. Êí èí ì áéóáá Ã. Â. «È òí æè ðààèèçàòèè ì ðì áéðà «Ñí çàáí è á ááèí í é èí òí ðì àòèí í í í é ì í ááèè ñè ñòàì ù ááááí è ý èè àññè ò è èàò ðì á, è ñí í èüçóáì ù ò á ñòàðè ñòè èá» â ðàì èàò ì ðì ãðàì ì ù ÒÀÑÈÑ «Ñòàðè ñòè èà-2» â «Âí ì ðì ñù Ñòàðè ñòè èè»,¹ 4.
91. Ðýáóø èèí Á. Ò. «Ì áæäóí àðí áí í á ñí ááù àí è á í í ì ðì áéàì àì ì ñòðí áí è ý í àòèí í àèüí ù ò ñ-àòí á» â «Âí ì ðì ñù Ñòàðè ñòè èè»,¹ 8.
92. «Ýéí í í ì è-áññéí á ñòàðè ñòè èá», Í í á ðáá. È ááí í áà Þ. Í., 2-á è çäáí è á, Í., 2001, 480 ñ.
93. «Êóðñ ñí òè àèüí í -ýéí í í ì è-áññéí é ñòàðè ñòè èè», Í í á ðáá. ì ðì ò. Í. àçàðí áà Ì. Á., Í., Òèí ñòàðèí òí ðì, Þ Í È ÒÈ-ÃÃÍ À, 2000, 771 ñ.
94. «Ì áòí áí èí æè-áññéè á í í èí æáí è ý í í ñòàðè ñòè èá», Áúí. 1, Áí ñéí ì ñòàð ðí ññèè, Í., 1996.
95. «Ì áòí áí èí æè-áññéè á í í èí æáí è ý í í ñòàðè ñòè èá», Áúí. 2, Áí ñéí ì ñòàð ðí ññèè, Í., 1998.
96. «Ì áòí áí èí æè-áññéè á í í èí æáí è ý í í ñòàðè ñòè èá», Áúí. 3, Áí ñéí ì ñòàð ðí ññèè, Í., 2000.
97. Í áðáð òí í ááð Èèí í á «Ýéí í í ì è-áññéè ñòàðè ñòè èá: Ñòàðè-áññéè á í-áðèè» ò. 1, í áð. ñ í áì., «Óáááðàèüí í á ñòàðè ñòè-áññéí á òí ðàáèáí è á Ááðí áí èè», 1995.
98. «Ñè ñòàì à í àòèí í àèüí ù ò ñ-àòí á: èí ñòðóí áí ò ì àèðí ýéí í í ì è-áññéí áí àí àèèçà», Í í á. ðáá. È ááí í áà Þ. Í., Í., Òèí ñòàðèí òí ðì, 1996.
99. «Ñí áðàì áí í ù á ì áæäóí àðí áí ù á ðáèí ì áí áàòèè í í ñòàðè ñòè èá òðóáá», ì áðááí á è èçäáí è á ñ ðàçðáø áí è ý Í Í Ò, Í., Òèí ñòàðèí òí ðì, 1994.
100. Ñè ááí èí Á. Á., Í àòáááá Á. Í. «Ì áæäóí àðí áí ù é ñòàðè ñòè-áññéè é ó-ð, ò. Ñéí áàðü-ñí ðááí-í é è í ò Á áí ß», Í., «Ãáèí è Ñáðáèñ», 1999, 208ñ.
101. Ñè ááí èí Á. Á., Í àòáááá Á. Í. «Ì áæäóí àðí áí à ý ñòàðè ñòè èá», 2-á è çä., ì áðáðáá. è áí í., Í., «Ãáèí è Ñáðáèñ», 2000, 256 ñ.
102. “Hand books of he international program for accelerating the improvement of civil Registration and vital statistics systems. Studies in methods. Vital statistics systems and methods. st”, ESA / STAT / SER. F / 69-72, OOH, New York, 1997.
103. “Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data”, Oslo Manual, Paris, OECD, Eurostat, 1997.

Resurse Internet

104. Eurostat – <http://www.europa.eu.int>

Institutii Internationale

105. ONU – <http://www.un.org>
106. Fondul Monetar International – <http://dsbb.imf.org/>
107. OECD – <http://www.oecd.org/std/>
108. Banca Mondială – <http://www.worldbank.org/>

109. Diviziunea Statistică a Națiunilor Unite – <http://www.un.org/Depts/unsd/>

Glosare Statistice

110. <http://linkage.rockefeller.edu/wli/glossary/stat.html>
111. <http://www.stats.gla.ac.uk/steps/glossary/index.html>
112. <http://www.statsoft.com/textbook/glosfra.html>
113. <http://www.statlets.com/usermanual/glossary.htm>

Institute Statistice Nationale din Uniunea Europeană

114. Austria – <http://www.statistik.at/>
115. Belgia – <http://statbel.fgov.be/>
116. Danemarca – <http://www.dst.dk/uk>
117. Finlanda – <http://tilastokeskus.fi/tk/home.html>
118. Franța – <http://www.insee.fr/>
119. Germania – <http://www.statistik-bund.de/>
120. Grecia – <http://www.statistics.gr/>
121. Irlanda – <http://www.cso.ie/>
122. Italia – <http://www.istat.it/>
123. Luxemburg – <http://statec.gouvernement.lu/>
124. Olanda – <http://www.cbs.nl/>
125. Portugalia – <http://www.ine.pt/>
126. Spania – <http://www.ine.es/>
127. Suedia – <http://www.scb.se/eng/index.asp>
128. Marea Britanie – <http://www.ons.gov.uk/>

Institute Statistice Nationale în Asociația Europeană a Liberului Schimb

129. Islanda – <http://www.statice.is/>
130. Liechtenstein, Norvegia – <http://www.ssb.no/>
131. Elveția – <http://www.statistik.admin.ch/findex.htm>

Institute Statistice Nationale în Europa Centrală

132. Albania – <http://instat.gov.al/index.htm>
133. Bosnia Herțegovina, Bulgaria – <http://www.acad.bg/BulRTD/insi/index.htm>
134. Republica Cehă – <http://www.czso.cz/>
135. Estonia – <http://www.stat.ee/>
136. Ungaria – <http://www.ksh.hu/>
137. Republica Macedonia – <http://www.stat.gov.mk/>
138. Letonia – <http://www.csb.lv/>
139. Lituania – <http://www.std.lt/>
140. Polonia – <http://www.stat.gov.pl/>

141. Romania – <http://www.cns.ro/>
142. Slovacia, Slovenia – <http://www.sigov.si/zrs/>

Institute Statistice Nationale din tarile Bazinului Marii Mediteraneene

143. Algeria – <http://www.ons.dz/>
144. Cipru, Egipt, Israel – <http://www.cbs.gov.il/engindex.htm>
145. Iordan – <http://www.nic.gov.jo/Lebanon>
146. Liban Malta – <http://www.magnet.mt/home/cos/>
147. Maroc – <http://www.statistic.gov.ma/>
148. Palestina – <http://www.pcbs.org/>
149. Siria Tunisia – <http://www.ins.nat.tn/>
150. Turcia – <http://www.die.gov.tr/ENGLISH/index.html>
151. Oficiul Statistic al Federatiei Ruse – <http://www.gks.ru/newdesign/eng/>
152. Oficiul Statistic al Ucrainei, Comitetul Statistic al Comunitatii Statelor
Independente (CSI) –
<http://www.cisstat.com/>

Institutiile Statistice ale Statelor Unite

153. Oficiul de Cenzori – <http://www.census.gov/>
154. Oficiul de lucru statistic – <http://stats.bls.gov/>
155. *Informatii despre Luxemburg* – <http://www.luxembourg-city.lu/touristinfo>